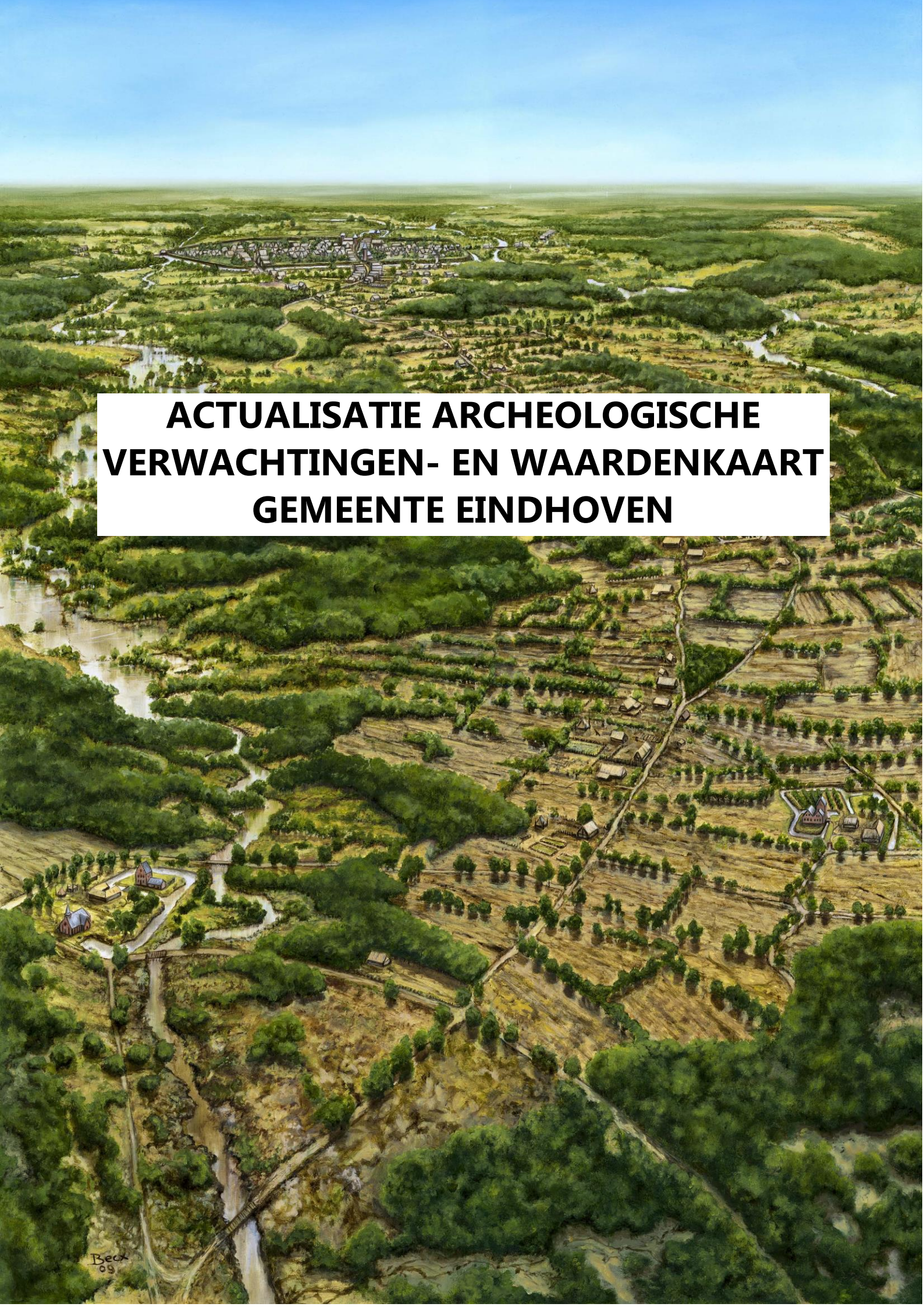

An aerial perspective illustration of a historical landscape. In the upper center, a fortified town with a star-shaped rampart is visible, surrounded by a river and green fields. The foreground and middle ground show a patchwork of agricultural fields, some with small farmhouses or barns, and a network of roads and paths. A river flows through the landscape, with a bridge visible in the lower left. The overall scene is lush with greenery and trees. A white rectangular box with black text is superimposed over the middle of the image.

ACTUALISATIE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGEN- EN WAARDENKAART GEMEENTE EINDHOVEN

Voorpagina:

Reconstructietekening Blaarthem-Gestel in 1550 door P. Becx, met op de achtergrond de stad Eindhoven.

ACTUALISATIE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGEN- EN WAARDENKAART GEMEENTE EINDHOVEN

In opdracht van

Gemeente Eindhoven

Opgesteld door

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant
Postbus 8035
5601 KA Eindhoven

Auteurs

Datum

18 januari 2022

Status

Definitief

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	7
1 Inleiding	9
1.1 Kader	9
1.2 Het onderzoeksgebied	10
1.2.1 Blaarthem	12
1.2.2 Eckart	12
1.2.3 Eindhoven	13
1.2.4 Gestel	14
1.2.5 Oerle	14
1.2.6 Son	15
1.2.7 Stratum	16
1.2.8 Strijp	16
1.2.9 Tongelre	17
1.2.10 Woensel	18
1.2.11 Zeelst	18
1.2.12 Zesgehuchten	19
2 Methoden en bronnen.....	21
2.1 Bronnen en aanpak	21
2.2 Opstellen verwachtingsmodel	22
2.3 Verfijning verwachtingen op basis van het fysieke landschap.....	24
2.4 Verfijning verwachtingen op basis van de archeologische inventarisatie.....	26
2.5 Verfijning verwachting op basis van de cultuurhistorische inventarisatie.....	30
2.6 Verfijning verwachtingen op basis van (mogelijke) verstoringen.....	31
2.7 Verfijning verwachtingen militair erfgoed	35
3 Archeologische waarden.....	38
3.1 Archeologische monumenten.....	38
3.2 Archeologisch waardevolle terreinen	41
3.2.1 Terreinen van hoge archeologische waarde	42
3.2.2 Terreinen van archeologische waarde	55
4 Toelichting op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart	57
4.1 Verschillende waarden en verwachtingen	57
4.2 Beperkingen van de archeologische verwachtingen- en waardenkaart	59
5 Opbouw van de archeologische beleidskaart met ondergrenzen.....	62

5.1	Oud versus nieuw archeologiebeleid	62
5.2	Categorieën en ondergrenzen archeologie	64
5.3	Tot besluit	67
6	Literatuur	69
Bijlage 1	Verwachtingsmodel regio Zuidoost-Brabant.....	79
Bijlage 2	Overzicht van archeologische vindplaatsen	98
Bijlage 3	Overzicht van archeologische onderzoeken 2008-2019	118

Losse kaartbijlagen

Kaartbijlage 4 Archeologische basiskaart gemeente Eindhoven

Kaartbijlage 5 Verstoringenkaart gemeente Eindhoven

Kaartbijlage 6 Archeologische verwachtingen- en waardenkaart gemeente Eindhoven

Samenvatting

In 2008 is door de gemeenteraad van de gemeente Eindhoven het archeologiebeleid en de archeologische beleidskaart vastgesteld. Het doel van het gemeentelijke archeologiebeleid is het produceren van informatie voor de besluitvorming over beheer, behoud en ontwikkeling van het archeologische bodemarchief. Dit moet ervoor zorgen dat het archeologisch erfgoed veilig gesteld wordt voor toekomstige generaties. Uitgangspunt van het beleid is en blijft het behoud in situ (i.e. behoud in de bodem) van de aanwezige archeologische resten.

Sinds 2008 zijn er vele archeologische onderzoek uitgevoerd die nieuwe inzichten geven in de bewoningsgeschiedenis en daarmee de archeologische verwachtingen. Actualiseren was dan ook noodzakelijk vanwege ontwikkelingen in de ruimtelijke ordening. Maar bovenal maakte de komst van de nieuwe Omgevingswet, een inhaalslag voor de archeologische verwachtingen- en waardenkaart noodzakelijk. Het in 2016 in de Omgevingswet opgenomen begrip van 'aantoonbare archeologische monu-menten' benadrukt nog maar eens dat transparantie en betrouwbaarheid van archeologische verwachtingen- en waardenkaarten van groot belang zijn. Hoe nauwkeuriger deze kaarten, met substantieel oog voor verstoringen en andere beperkende factoren, hoe minder vaak veroorzakers of vergunningaanvragers onterecht een archeologische onderzoeksplicht opgelegd (kunnen) krijgen. Ook kan dit leiden tot gericht archeologisch onderzoek.

Om een geactualiseerd beeld te verkrijgen over de (verwachte) afwezigheid en de aanwezigheid van waarden zijn onder meer archeologische vindplaatsen, archeologische onderzoeken en archeologische en historische bronnen in lokale en regionale literatuur geraadpleegd. Daarnaast is op basis van alle archeologische vindplaatsen in relatie tot de geomorfologische en bodemkundige kenmerken van heel Zuidoost-Brabant een model ontwikkeld, op grond waarvan verwachtingen over mogelijk aanwezige archeologische waarden benoemd kunnen worden. De verwachtingen die uit het model voortkomen zijn aan de gegevens uit de inventarisatie getoetst en verfijnd op basis van het fysieke en historische landschap, hetgeen leidt tot een betrouwbaar instrument voor onderbouwing van toekomstig beleid. De resultaten van de sinds 2009 uitgevoerde archeologische onderzoeken zijn door vertaald naar de nieuwe archeologische verwachtingen- en waardenkaart. Gebieden die zijn vrijgegeven en inmiddels zijn volgebouwd, worden op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart aangeduid als gebieden zonder archeologische verwachting. Ook de terreinen die zijn opgegraven worden aangemerkt als terrein zonder archeologische verwachting.

Aan de hand van historische kaarten en literatuur is bepaald waar in de 16^e-19^e eeuw, en mogelijk reeds in de late middeleeuwen kerken, kastelen, hoeven, wegen, voorden en etc. lagen. Belangrijke bron hierbij was de erfgoedkaart van de gemeente Eindhoven. Voor het in kaart brengen van de historische kernen en gehuchten zijn de historische kernen en linten gekarteerd aan de hand van de geogerefereerde kadasterkaart van 1832.

Om eventuele verstoringen op te sporen, zijn gegevens over nieuwbouw, afgravingen en ander grondverzet verzameld en in kaart gebracht. De diepte tot waarop is afgegraven of geëgaliseerd, bepaalt mede of aan een zone geen archeologische verwachting of een lage, middelhoge of hoge archeologische waarde is toegekend.

Op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart zijn verschillende gebieden/zones aangegeven waarvoor per zone verschillende vrijstellings- of ondergrenzen kunnen gelden ten aanzien van archeologie in relatie tot geplande bodemingrepen. De vrijstellingsgrenzen zijn bepaald voor zowel de diepte-ingreep als de oppervlakte-ingreep. Archeologisch onderzoek wordt in het kader van de aan te vragen omgevingsvergunning en afwijking of wijziging van het bestemmingsplan noodzakelijk geacht, zodra beide vrijstellingsgrenzen overschreden worden. De archeologische verwachtingen- en

waardenkaart bevat gebieden die overgenomen kunnen worden in de bestemmings-/omgevingsplannen (middels de dubbelbestemming Waarde-Archeologie en gekoppelde (maatwerk)regels).

Op basis van het ontwikkelde verwachtingsmodel worden binnen het grondgebied van de gemeente Eindhoven acht zones van archeologische verwachtingen of waarden onderscheiden:

- 1) Gemeentelijke archeologische monumenten
- 2) Terreinen van hoge archeologische waarde
- 3) Terreinen van archeologische waarde
- 4) Gebieden met een hoge archeologische verwachting, historische kern
- 5) Gebieden met een hoge archeologische verwachting
- 6) Gebieden met een middelhoge archeologische verwachting
- 7) Gebieden met een lage archeologische verwachting
- 8) Gebieden zonder archeologische verwachting

Omdat de archeologische verwachtingszones zijn aangepast, evenals de archeologisch waardevolle gebieden, is kritisch gekeken naar de eerder vastgestelde oppervlakte- en dieptegrenzen per categorie verwachting en waarde. Voorgesteld wordt om voor de acht verschillende beleidscategorieën onderstaande bijgestelde ondergrenzen te hanteren:

Categorie	Waarde/verwachting archeologie	Diepte bodemingreep	Oppervlakte bodemingreep	Wanneer onderzoeksplicht van toepassing?
Cat. 1	Gemeentelijk archeologisch monument	0 cm	0 cm	Bij elke bodemingreep
Cat. 2	Terrein van hoge archeologische waarde	30 cm	10 m ²	Indien dieper dan 30 cm en groter dan 10 m ²
Cat. 3	Terrein van archeologische waarde	30 cm	50 m ²	Indien dieper dan 30 cm en groter dan 50 m ²
Cat. 4	Hoge verwachting, historische kern	30 cm	100 m ²	Indien dieper dan 30 cm en groter dan 100 m ²
Cat. 5	Hoge archeologische verwachting	30 cm	250 m ²	Indien dieper dan 30 cm en groter dan 250 m ²
Cat. 6	Middelhoge archeologische verwachting	30 cm	2.500 m ²	Indien dieper dan 30 cm en groter dan 2.500 m ²
Cat. 7	Lage archeologische verwachting	30 cm	25.000 m ²	Indien dieper dan 30 cm en groter dan 25.000 m ²
Cat. 8	Geen verwachting	Vrijstelling		

1 Inleiding

1.1 Kader

De gemeente Eindhoven is voornemens haar archeologiebeleid te herijken in aanloop naar de invoering van de Omgevingswet, zoals voorzien is voor 1 juli 2022. In 1990 is voor het grondgebied van de gemeente Eindhoven de eerste archeologische verwachtingen- en waardenkaart samengesteld. Op die kaart stonden 36 gebieden die naar verwachting een archeologische ondergrond herbergen. In 2000 en in 2008 is de kaart geactualiseerd. Op de jongste archeologische kaart (2008), die op dit moment nog steeds geldt, staan 53 archeologisch waardevolle gebieden. Deze kaart is onderdeel van het in 2008 door de raad vastgestelde *Beleidsplan Archeologie Eindhoven en Helmond 2008-2012*.¹

Periodiek actualiseren is noodzakelijk vanwege ontwikkelingen in de ruimtelijke ordening en inmiddels uitgevoerde opgravingen, waardoor sommige gebieden geheel of gedeeltelijk van de kaart kunnen worden afgevoerd. Tegelijkertijd is voortdurend sprake van voortschrijdend inzicht, onder meer door nieuwe ontdekkingen in het veld en een verruiming in tijd, waardoor ook bewoningsresten uit de vorige eeuw in het onderzoeksveld van de archeologie zijn gekomen.

Onafhankelijk van de noodzaak de archeologische beleidskaart van Eindhoven te herzien, speelt ook de nationale beleidsontwikkeling een rol. In het kader van de nieuwe Omgevingswet zal bij ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente een oordeel worden verwacht over de omgang met bekende of te verwachten archeologische waarden. Daarbij speelt niet alleen het archeologisch belang een rol, maar ook vaak economische of maatschappelijke belangen. Daarbij benadrukt het in de Omgevingswet opgenomen begrip van ‘aantoonbare archeologische monumenten’ dat transparantie en betrouwbaarheid van archeologische verwachtingen- en waardenkaarten van groot belang zijn. De thans nog geldende archeologische verwachtingen- en waardenkaart van Eindhoven voldoet hier niet aan. De inhoudelijke onderbouwing is summier en bodemkundige informatie ontbreekt.

Om tot een verantwoorde belangenafweging te komen, is het voor de gemeente Eindhoven van belang om te beschikken over een betrouwbare en actuele archeologische verwachtingen- en waardenkaart. Doel van het actualiseren van de archeologische waarden- en verwachtingenkaart is dan ook om beter en onderbouwd inzicht te krijgen in de aanwezige en te verwachte archeologische waarden die binnen het gemeentelijk grondgebied aanwezig kunnen zijn. Hoe nauwkeuriger deze kaarten, met substantieel oog voor verstoringen en andere beperkende factoren, hoe minder vaak veroorzakers of vergunningaanvragers onterecht een archeologische onderzoeksplicht opgelegd (kunnen) krijgen. Ook kan dit leiden tot gericht archeologisch onderzoek.

De actualisatie van de archeologische verwachtingen- en waardenkaart is in 2020 uitgevoerd door Ria Berkvens (Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant) in nauwe samenwerking met [...] (gemeente Eindhoven). Zij zijn hierbij geassisteerd door [...] (gemeente Eindhoven). De eerste versie van de kaart is in 2020 al opgeleverd maar is in januari 2022 nog aangevuld met de inventarisatie van militair erfgoed door RAAP.²

In het navolgende worden de opbouw en de inhoudelijke achtergronden van de nieuwe archeologische verwachtingen- en waardenkaart toegelicht en worden de waardevolle gebieden opgesomd.

¹ Bijlage 3 Toelichting archeologische waardenkaarten Eindhoven en Helmond van het Beleidsplan Archeologie Eindhoven en Helmond 2008 – 2012.

² Snippenburg, Boshoven en Hesseling 2022.

1.2 Het onderzoeksgebied³

De gemeente Eindhoven heeft een omvang van ruim 88,84 km² en had op 1 januari 2019 231.642 inwoners. Het is naar inwonertal al sinds 1961 de vijfde gemeente van Nederland. De gemeente Eindhoven maakte in de eerste helft en het midden van de 20^e eeuw een explosieve groei door. In 1920 annexeerde de stad — eigenlijk meer een dorp — vijf omliggende gemeenten, waardoor de gemeente ineens enorm vergroot werd, zowel qua oppervlakte (van 75 tot 6300 ha) als qua inwoneraantal (van 6.500 naar 46.000). Op 1 januari 1940 had Eindhoven al 113.126 inwoners.

Eindhoven werd in 1232 door de hertog van Brabant verheven tot een stad. Het gebied van de stadsvrijdom bleef eeuwenlang beperkt tot de 56 hectare van wat nu de binnenste binnenstad is: de Markt en omgeving. Na een kleine grenscorrectie in 1874 waarbij delen van Tongelre en Woensel bij Eindhoven werden gevoegd, volgde pas in 1920 een grote annexatie: Gestel en Blaarthem, Stratum, Strijp, Tongelre en Woensel werden bij Eindhoven gevoegd. Een halve eeuw was dat voldoende. 1973 en 1994 brachten verdere annexaties, terwijl in andere jaren steeds weer stukjes van de omringende gemeenten werden afgeknabbeld. Om gevoel te krijgen bij de dynamiek van het ontstaan van de gemeente Eindhoven volgt hier een historische beschrijving van de in de loop der tijden geannexeerde kernen en hun oorsprong. Dit is van belang om het ontstaan van de archeologische monumentenzorg in de huidige gemeente te kunnen begrijpen.

Het ontstaan van de huidige gemeente Eindhoven verliep als volgt via de volgende oude dorpen:⁴

Aalst: Sectie B1, B2 ging in 1923 eerst naar Waalre en in 1973 naar Eindhoven.

Best: In 1821 splitste Best af van Oirschot. In 1973 ging 63 ha verloren aan Eindhoven en werd 5 ha teruggekregen.

Blaarthem: Voor 1810 een afzonderlijk dorp, in 1810 opgegaan in de gemeente Gestel en Blaarthem.

Eckart: In 1810 werd de gemeente Nederwetten en Eckart gevormd door samenvoeging van de dorpen Nederwetten en Eckart. Per 1-1-1821 werd die gemeente alweer opgeheven. Het dorp Nederwetten werd toen met de gemeente Nuenen en Gerwen verenigd en Eckart met de gemeente Woensel.

Eindhoven: De oude gemeente was 56 ha groot. De gemeente is nu 8775 ha groot.

Gestel en Blaarthem: De gemeente werd in op 1 januari 1920 geheel bij Eindhoven gevoegd. Voor 1810 waren het twee aparte dorpen: **Gestel-bij-Eindhoven** en **Blaarthem**.

Nuenen, Gerwen en Nederwetten: Deze gemeente werd in 1821 gevormd uit Nederwetten en de in 1810 gevormde gemeente Nuenen en Gerwen. Op 1 januari 1973 kleine grenscorrecties met Eindhoven: 1 hectare van Eindhoven gekregen en 2 eraan verloren.

Oerle: Een deel van Oerle is via samenvoeging met Veldhoven in 1921, gevolgd door annexaties in 1973, 1994, 1995 en 1997, bij Eindhoven gekomen.

Oirschot: Op 10-1-1821 splitste Best af van de gemeente 'Oirschot en Best'. Het resterende Oirschot verloor op 1 januari 1997 een onbewoond stukje van 23 ha aan Eindhoven.

Son en Breugel: Deze gemeente werd in 1810 gevormd uit de twee oude dorpen Breugel en Son. Van het oude dorpsgebied van Son ging op 1 januari 1973 een flinke drukkewoonde strook van 692 ha naar Eindhoven.

Stratum: De gemeente werd op 1 januari 1920 geheel bij Eindhoven gevoegd.

Strijp: De gemeente werd in op 1 januari 1920 geheel bij Eindhoven gevoegd.

Tongelre: Tongelre verloor al in 1874 grond aan Eindhoven en werd op 1 januari 1920 geheel bij Eindhoven gevoegd.

³ Opgesteld door dr. K.A.H.W. Leenders.

⁴ Alleen waar relevant is het aantal ha toegevoegd. Dit betreft dan delen van gemeenten.

Vessem, Wintelre en Knegsel: Deze gemeente werd in 1810 gevormd uit drie oude dorpsgebieden. Een strook van sectie D2 Wintelre, groot 5 hectare, ging op 1 januari 1997 naar Eindhoven.

Waalre: In 1923 werd Aalst bij Waalre gevoegd. Waalre kreeg in 1997 van Eindhoven 66 hectare, maar gaf 280 ha aan Eindhoven af. Dit betreft een deel van sectie A1 van Waalre en delen van Aalst.

Woensel en Eckart: De voormalige gemeente Woensel en Eckart werd per 1 januari 1821 gevormd doordat het gemeentedeel Eckart van de toen opgeheven gemeente Nederwetten en Eckart aan Woensel werd toegevoegd. Woensel verloor al in 1874 grond aan Eindhoven en werd op 1 januari 1920 geheel bij Eindhoven gevoegd.

Zeelst: De Zeelstse Heide en een strook bewoond gebied zijn via samenvoeging met Veldhoven in 1921, gevolgd door annexaties in 1973, 1994, 1995 en 1997, bij Eindhoven gekomen.

Zesgehuchten: De gemeente Zesgehuchten werd in 1921 bij Geldrop gevoegd. Die gemeente verloor in 1973 een stuk bos en hei van 384 hectare aan Eindhoven. Dat was een deel van het oude Zesgehuchten. In 2004 ging er nogmaals 54 hectare naar Eindhoven, opnieuw grond van Zesgehuchten.

Voor 1810 hebben we binnen de huidige gemeente Eindhoven dus te maken met 8 vrijwel volledige oude dorpsgebieden en nog gedeelten van 9 aangrenzende dorpsgebieden, waarvan alleen het deel van Son en een stukje van Zeelst in 1830 relatief dicht bewoond waren.

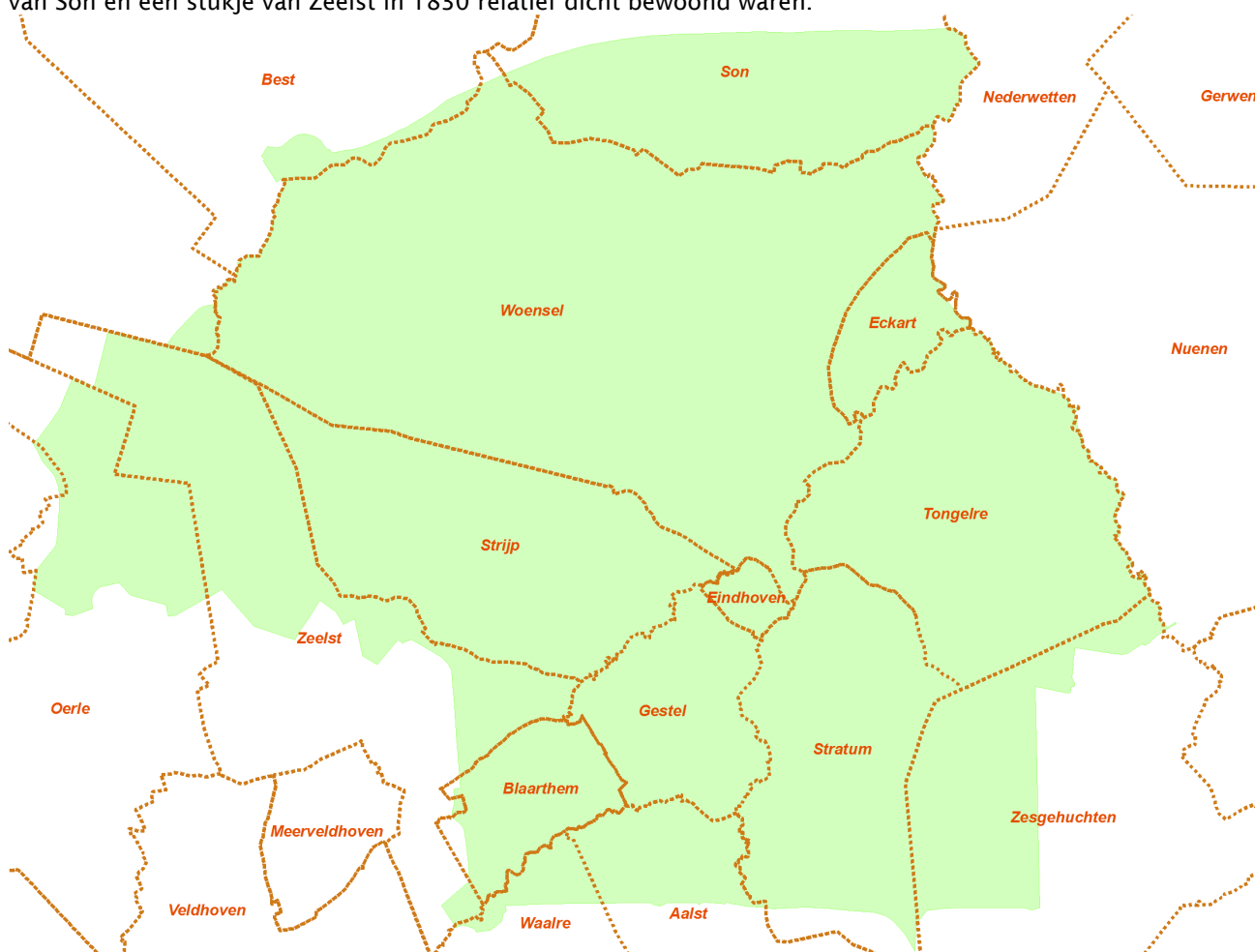

Fig. 1 Dorpsgebieden in en om de moderne gemeente Eindhoven (groen).

Bevolkingsontwikkeling van de dorpen⁵

Dorp/stad	Inwoners 1438	Inwoners 1496	Inwoners 1526	Inwoners 1795	Inwoners 1899	Inwoners 1-1-2010
Eindhoven	1240	840	1125	1959	4930	6025
Gestel	203	235	250	639	3017	26680
Blaarthem	115	145	200	168		
Son	725	650	690	1012	1053	
Stratum	381	405	515	452	4047	32110
Strijp	227	200	355	876	2221	27200
Tongelre	546	314	366	746	1199	20335
Zeelst	230	330	370	967	1204	
Woensel en Eckart	765	675	975	2285	6110	101460
Totaal	4431	3794	4846	9104	23781	213810

Het inwonertal van het gebied van de huidige gemeente Eindhoven bedroeg in de Middeleeuwen vier- tot vijf duizend personen, waarvan ongeveer duizend in de stad Eindhoven. Tegen 1800 waren die aantallen ongeveer verdubbeld. In de loop van de 19^e eeuw trad een groei met 160% op tot 23.781 inwoners. De twintigste eeuw bracht een ver-negenvoudiging van de bevolking, tot de huidige 214.000 inwoners. De oude moederparochie Woensel is nu het grootste stadsdeel met bijna de helft van de bevolking. In het centrum wonen slechts zesduizend personen.

1.2.1 Blaarthem

De oudste naamsvermelding is van 1173 en luidt Blartehim. De naam is een samenstelling van *heem* 'woonstede' met *blaarte* 'boomloze plaats'.⁶

Blaarthem was een hertogs- en later Statendorp in het kwartier van Kempenland. Voor 1562 hoorde Blaarthem onder de schepenbank van Oerle. In de periode 1559 – 1613 was de heerlijkheid echter in pand uitgegeven aan eerst Roelof van Eijk en na 1585 aan Goyart van Eijk. Blaarthem hoorde nadien onder de schepenbank van Veldhoven, waarin het met twee schepenen vertegenwoordigd was. Het dorpsbestuur bestond uit de twee schepenen, twee zettters en een burgemeester.⁷

1.2.2 Eckart

In 1449 geheten *tgoet ten Eeckaerde*. Samenstelling van *eek* 'eik' en *aard* 'bouwland'.⁸

Eckart ligt ingeklemd tussen de Dommel in het oosten en een in een natuurlijk dal gegraven waterloop genaamd de Dode Gracht in het westen. Deze waterloop is nu een reeks langgerekte vijvers.

Eckart was een heerlijkheid in het kwartier van Kempenland die te leen werd gehouden van de hertog van Brabant. Tot de heerlijkheid behoorde de hoge, middelbare en lage rechtsmacht. Mogelijk was dit element tot 1633 allodiaal, maar dan is niet duidelijk wat er dan voordien tot het hertogelijk leen hoorde. Eckart had een eigen schepenbank met 7 schepenen, met schout en drossaard. Het dorpsbestuur bestond uit de drossaard, de schepenen en een burgemeester.⁹

De heerlijkheid Eckart was in bezit van de families Van Leefdaal (vóór 1312-1347), Van Petershem (1347-1454), Van Merode (1454-1633), Van Hedichuysen (1633-1656), Van Vlierden (1656-1719), De Jeger (1719-1804), Van Laer (1804-1828) en Smits (vanaf 1828).¹⁰

Wapen

⁵ 1438, 1496 en 1526: Cuvelier, 1912; 1795 en 1899: Volkstellingen; eind 1996: CBS-statistiek gemeentelijke herindeling.

⁶ Van Berkel en Samplonius, 1995, 24.

⁷ Sanders e.a., 1996, 262.

⁸ Van Berkel en Samplonius, 1995, 53.

⁹ Sanders e.a., 1996, 302.

¹⁰ http://www.rhc-eindhoven.nl/ontdekderegio/34/0/Bronnen_85.html

Van een schepenbank te Eckart is sprake in 1429. Van het schepenbankszegel zijn slechts voorbeelden bekend uit 1669 en 1720. Het vertoont het alliantiewapen Van Hedichuysen-Hovelmans, waardoor het uit de periode 1633-1656 moet dateren.¹¹

1.2.3 Eindhoven

In 1232 genaamd *Endehoven*, in 1245 *Endoven*. Samenstelling van *hove(n)* 'hoeve, hofstede' en *eind* 'eind, uiteinde, laatste stuk'.¹² Beijers en Van Bussel stellen voor: 'hofstede(n) bij een uiteinde of bij een hek/slagboom'.¹³

Eindhoven was een hoge heerlijkheid, oorspronkelijk gedeeld door de hertog van Brabant en de heer van Cranendonk. De stad kreeg vrijheids- en marktrechten van de hertog van Brabant in 1232. In januari 1368 kwam de stad in één hand en wel door de belening van de heer van Cranendonk, die vermoedelijk zijn deel kort daarvoor aan de hertog had opgedragen. Vanaf 1551 werd het leen gehouden door de Oranjes. De titel "baronie" voor Eindhoven, in gebruik sinds het einde van de 18de eeuw, berust op een onjuiste interpretatie van de titels van de prinsen van Oranje-Nassau, baronnen van Cranendonk en heren van Eindhoven.¹⁴ Eindhoven had een eigen schepenbank van zeven schepenen, met hoge, middelbare en lage rechtsmacht. Het stadsbestuur bestond uit de schepenen, twee burgemeesters en vijf raad- of vijfmannen. Eindhoven lag in het kwartier Kempenland.¹⁵

Wapen

Van schepenen van Eindhoven is sprake in 1245. Vanaf 1292 zijn schepenbrieven bekend, die steeds werden gezegeld met de persoonlijke zegels van de schepenen. Het zegel van de stad, waarvan de oudste afdruk bekend is uit 1355, laat de oorspronkelijke tweeherigheid van de stad zien: de leeuw van de hertog van Brabant en de drie [omgewende] horens van de heer van Cranendonk uit het huis Horne. Dit zegel bleef in gebruik tot tenminste 1543. Tot 1765 zijn een vijftal varianten op dit zegel in gebruik. Het volgende zegeltype kende twee versies, die alleen qua grootte verschilden. Het gemeentebestuur besliste in 1815 dat de burgemeester het stadswapen moest laten tekenen en met de daarbij behorende gegevens toezenden aan de gouverneur. De burgemeester schreef de oorsprong niet te kennen en verzocht om confirmatie van de bijgevoegde [zegel]afdruk.

Bij besluit van 16 juli 1817 bevestigde de Hoge Raad van Adel de stad Eindhoven in het bezit van het wapen: "Zijnde een schild parti, het eerste van lazuur beladen met een klimmende leeuw, het tweede mede van lazuur, en beladen met drie horens staande en pal.- het schild gedekt met eene kroon en vijf fleurons, alles van goud." Niet vermeld wordt dat de deellijn van het schild ook een goudstreep is en dat de kroon behalve vijf fleurons ook vier parels heeft. De kleuren zijn de rijkskleuren, ondanks dat de kleuren van het stadswapen bekend zijn uit het 16de-eeuwse wapenboekje Brocx: "een Roden lew int wit velt, staende over eijnd tegens drie witte hornen int root velt".

Na de samenvoeging van Eindhoven met de omliggende dorpen werd in 1922 na een voorstel van het college van Burgemeester en Wethouders door de gemeenteraad aan de rijksarchivaris J. Smit en de heraldicus J. Steenkamp advies gevraagd. Hare Majesteit werd vervolgens verzocht om bevestiging van het wapen van de voormalige gemeente Eindhoven maar in de juiste kleuren, wat zij deed bij Koninklijk Besluit van 17 oktober 1923 nr. 84. Ondanks het feit dat op de aanvraagtekening de kroon was voorzien van vijf bladeren en vier parels, werd die kroon niet als zodanig omschreven, terwijl er wel sprake is van bevestiging, van de "oude" kroon derhalve. In een publicatie van Nederlandse gemeentewapens op basis van de gegevens van de Hoge Raad van Adel

¹¹ http://www.rhc-eindhoven.nl/ontdekkeregio/34/0/Bronnen_85.html

¹² Van Berkel en Samplonius, 1995, 57.

¹³ Beijers en Van Bussel, 1996, 86 (eind) en 125 (hoef).

¹⁴ http://www.rhc-eindhoven.nl/ontdekkeregio/17/52/Gebied_52.html

¹⁵ Sanders e.a., 1996, 306.

(1943) is de kroon echter wel voorzien van vijf bladeren en vier parels. Noch het "diploma" uit 1923, noch het register van de Hoge Raad van Adel geeft echter die kroon weer.¹⁶

1.2.4 Gestel

In 1361 *Ghestel* genaamd. Samenstelling van *geest* 'hoger gelegen zandgrond' en *-lo* 'bos'.¹⁷ In 1300 stond Willem, heer van Horne en Altena, zijn moerasgebied af, dat in de volksmond Gestel wordt genoemd.¹⁸

Gestel was aanvankelijk een hertogsdorp in het kwartier van Kempenland. De hoge, middelbare en lage heerlijkheid werd echter in 1559 in pand gegeven aan Willem van Oranje, waarna deze in handen van de Oranjes bleef als Brabants leen. Gestel hoorde onder de schepenbank van Gestel, Stratum en Strijp en had daarin twee schepenen. Het dorpsbestuur bestond uit de twee schepenen, twee zetters en een burgemeester.¹⁹

Wapen

Vanaf 1344 treden schepenen van de bank van "Gestel" op, d.w.z. van de bank van Gestel, Strijp en Stratum. Een eigen schependomszegel is niet bekend. De drie genoemde dorpen zegelden in de 18de eeuw met het zegel van Woensel, dat zij hun dorps-, gemeente- of heerlijkheidszegel noemden. De oorzaak hiervoor is het feit, dat er sinds Prins Maurits (1618-1625) een gemeenschappelijk secretaris voor de stad Eindhoven, Woensel en de Prinsendorpen Gestel, Stratum en Strijp was aangesteld. Ten tijde van de Bataafse Republiek was een zegel met de Bataafse maagd voor Gestel, Stratum en Strijp in gebruik (1795-1805). Uit vermoedelijk het begin van de 19de eeuw dateert een stempel met het randschrift HET GEMEENTE BESTUUR VAN GESTEL waarin een wapenschild is opgenomen met een gekroonde leeuw, houdende in zijn rechterpoot een zwaard, in zijn linkerpoot een pijlenbundel. Dit is het wapen van de Staten-Generaal der Verenigde Nederlanden. De burgemeester nam in 1815 de vrijheid aan de gouverneur der provincie een nieuw wapen voor te stellen en wel een wapen met de beeltenis van de Heilige Lambert, patroonheilige van Gestel en Blaarthem. Bij Koninklijk Besluit van 31 augustus 1818 nr. 74 werd een wapen verleend met als beschrijving: "Zijnde een schild van lazuur, beladen met het beeld van St. Lambertus van goud." De kleuren zijn de rijkskleuren.²⁰

1.2.5 Oerle

In 1249 *Orle*, *Oerle*. Misschien gevormd uit *oer* 'grindhoudend zand' en *-lo* 'bos'.²¹

Oerle was een hertogsdorp, later Statendorp in het kwartier van Kempenland. Tot 1561 bediende de schepenbank van Oerle ook de dorpen Meerveldhoven, Zeelst, Blaarthem, Veldhoven, Wintelre en Vessem. In de periode 1559 – 1658 werd de hoge, middelbare en lage heerlijkheid van Oerle echter als pand in leen gehouden van de hertog. Oerle hoorde nadien onder de schepenbank van Oerle en Meerveldhoven, en had daarin vijf schepenen. Het dorpsbestuur bestond uit die vijf schepenen en burgemeesters.²²

¹⁶ Originele wapendiploma in RHCE, THA, Atlantisnr. 23995 (1817). Foto wapen (1817) uit Wapenregister Hoge Raad van Adel: RHCE, THA, Zegelkaarten, doos 2. Schampers, 1996. Sassen, 2003, 2004. Andechobinus, 2004. Melssen, 1994, 1996, 2006. Originele wapendiploma in RHCE, THA, Atlantisnr. 24042 (1923), 24042 (kopie 1961).

¹⁷ Van Berkel en Samplonius, 1995, 71.

¹⁸ Schutgens, 1979, regest 14.

¹⁹ Sanders e.a., 1996, 329.

²⁰ Originele wapendiploma in RHCE, THA, Atlantisnr. 24011. Foto wapen (1817) uit Wapenregister Hoge Raad van Adel: RHCE, THA, Zegelkaarten, doos 2. Melssen, 1988. Schampers, 1996.

²¹ Van Berkel en Samplonius, 1995, 171.

²² Sanders e.a., 1996, 430.

Wapen

Een schependomszegel is bekend vanaf 1355. Binnen een randschrift - S COMVNE LIBERTATIS D' SANDOERLE - is een uitgerukte boom afgebeeld, waaraan heraldisch rechts een wapenschild hangt met het gevierendeelde hertogelijke wapen. In 18de eeuw is een nieuw stempel gesneden, een zeer slechte kopie van het voorgaande, met het randschrift: S COMMVNE LIBERTATIS DE OERLE. In 1815 zond de burgemeester aan de gouverneur der provincie een inktafdruk van het 18de-eeuwse stempel in, dat voor en na de Franse tijd in gebruik was en dat op dat moment nog was. Conform bevestigde de Hoge Raad van Adel op 16 juli 1817 het wapen met de volgende beschrijving:

"Zijnde van lazuur, beladen met een kruisstreep en gekantonneerd met vier staande Leeuwen, alles van goud. - het schild ter regterzijde verzeld van een Boom in zijn natuurlijke kleur." . De boom staat aan de [heraldische] linkerzijde van het schild. De kleuren zijn de rijkskleuren.²³

1.2.6 Son

In 1107 (kopie 13^e eeuw) en in 1161 genaamd Sunna, in 1445 Zonne. Voor Van Berkel en Samplonius een moeilijk te duiden naam, mogelijk een waternaam. Zij noemen wat min of meer vergelijkbare namen, zonder tot een besluit te komen.²⁴ Volgens het 14de-eeuwse zegel bracht men de naam toen in verband met een zon(nerad).²⁵

Son was een hertogsdorp en later Statendorp in het kwartier van Peelland. Het hoorde onder de schepenbank van Son en Breugel, waarin het vier schepenen had. Het dorpsbestuur bestond uit de vier schepenen, twee burgemeesters en acht hoekmannen of achtmannen.²⁶

Mogelijk heeft in Son een grondheerlijkheid van de Sint-Geertrui-abdij te Leuven bestaan. Bekend is dat deze abdij inkomsten uit de watermolen (1287) en de gemene gronden (1355) bezat.²⁷

Wapen

Schepenen van Son zijn bekend vanaf 1349. Uit 1358 is het oudst bekende zegel van die schepenbank bewaard gebleven, waarop een gevierendeeld wapenschild is te zien. In het eerste kwartier staat de Brabantse leeuw, in het vierde de Limburgse. In het tweede en derde kwartier staat een zon afgebeeld, gesymboliseerd door een door zes gebogen stralen gevormd zonnerad. Opvallend daarbij is dat het rad in het tweede kwartier zes- en in het derde vijfradig is. De vorm van het zonnerad vertoont grote gelijkenis met een molensteen. De lokale kleuren van Son lijken bewaard in het ambts- of herkomstwapen van Franciscus van der Velde (1507-1576), om zijn geboorteplaats ook Sonnius genoemd, eerste bisschop van Den Bosch: in azuur een zon van goud, vergezeld van drie molenijzers, eveneens van goud. In 1652 is in ieder geval het 14de-eeuwse zegel nog in gebruik. Een stempelafdruk met het wapen met één stralende zon is vooralsnog slechts bekend vanaf einde 1816. Ook heeft er een zegelstempel bestaan met de voorstelling van een cartouchevormig wapenschild met stralende zon en de tekst "Gemeente Son en Breugel". Daarvan zijn tot heden geen gedateerde afdrukken gevonden. De burgemeester schreef in 1815 aan de gouverneur der provincie dat zijn gemeente sinds onheuglijke tijden een wapen had gevoerd - "de Son" - welk wapen nog onder hem berustte. Op verzoek zond hij

²³ Foto wapen (1817) uit Wapenregister Hoge Raad van Adel: RHCE, THA, Zegelkaarten, doos 2. Schampers, 1996.

²⁴ Van Berkel en Samplonius, 1995, 217.

²⁵ http://www.rhc-eindhoven.nl/ontdekderegio/45/0/Bronnen_113.html

²⁶ Sanders e.a., 1996, 483.

²⁷ http://www.rhc-eindhoven.nl/ontdekderegio/45/0/Bronnen_113.html

een maand later een afdruk van het "wapen" in. Omdat dat "wapen" van die brief is gescheurd, valt niet meer te achterhalen welke afdruk de burgemeester inzond. Het bij diploma van 16 juli 1817 bevestigde wapen is omschreven als bovenstaand. De kleuren zijn de rijkskleuren, die hier overeenkomen met de kleuren uit het wapen van Sonnius.²⁸

1.2.7 Stratum

In 1312 geschreven als *Straethem*, in 1325 *Straethom*. Samenstelling van *heem* 'woonstede' en *straat* 'straat, doorgaande weg'.²⁹

Stratum was aanvankelijk een hertogsdorp in het kwartier van Kempenland. De hoge, middelbare en lage heerlijkheid werd echter in 1559 in pand gegeven aan Willem van Oranje, waarna deze in handen van de Oranjes bleef als Brabants leen. Stratum hoorde onder de schepenbank van Gestel, Stratum en Strijp en had daarin twee schepenen. Het dorpsbestuur bestond uit de twee schepenen en een burgemeester.³⁰

Wapen

Stratum maakte deel uit van de hertogelijke schepenbank van Gestel, Stratum en Strijp, waarvan schepenen worden vermeld vanaf 1344. Een schependomszegel is niet bekend. In de 18de eeuw wordt het schependomszegel van Woensel als heerlijkheidszegel gebruikt. Onder het koninkrijk Holland (1806-1810) gebruikte het gemeentebestuur een stempel met het koninklijke wapen. In 1815 schreef de burgemeester aan de gouverneur der provincie dat de gemeente tot dan toe geen wapen had gevoerd en stelde voor om Sint-Joris, patroon der gemeente als wapenfiguur te gebruiken. Hij zond daartoe een tekening in, die door de Hoge Raad van Adel exact werd overgenomen bij de bevestiging van 16 juli 1817: "Zijnde van lazuur, beladen met St. Joris te paard van goud." De kleuren zijn de rijkskleuren.³¹

1.2.8 Strijp

In 1303 geschreven *Stripe*, in 1418 *Strijp prope Eyndhoven*. Identiek met *strijp* 'strook of streep land', een term die mogelijk verband houdt met de manier waarop land verkaveld was.³²

Strijp was aanvankelijk een hertogsdorp in het kwartier van Kempenland. De hoge, middelbare en lage heerlijkheid werd echter in 1559 in pand gegeven aan Willem van Oranje, waarna deze in handen van de Oranjes bleef als Brabants leen. Strijp hoorde onder de schepenbank van Gestel, Stratum en Strijp en had daarin drie schepenen. Het dorpsbestuur bestond uit de drie schepenen, rekenmeesters en burgemeesters.³³

Wapen

Strijp maakte deel uit van de hertogelijke schepenbank van Gestel, Stratum en Strijp, waarvan schepenen worden vermeld vanaf 1344. Een schependomszegel is niet bekend. In de 18de eeuw wordt het schependomszegel van Woensel als gemeentezegel gebruikt. De brief van de burgemeester uit 1815 is niet bewaard gebleven. Bekend is slechts dat hij "de samenstelling van het wapen aan de decisie van den Hoogen Raad van Adel" heeft overgelaten. Daarnaast zal hij - evenals die van Gestel en Stratum - hebben meegedeeld dat voordien geen wapen werd gebruikt. Bij Koninklijk Besluit van 31 augustus 1818 nr. 74 werd aan Strijp het wapen met de volgende beschrijving verleend: "Zijnde een

²⁸ Schampers, 1996.

²⁹ Van Berkel en Samplonius, 1995, 224.

³⁰ Sanders e.a., 1996, 493.

³¹ Originele wapendiploma in RHCE, THA, Atlantisnr. 23998. Foto wapen (1817) uit Wapenregister Hoge Raad van Adel: RHCE, THA, Zegelkaarten, doos 2. Melssen, 1988. Schampers, 1996.

³² Van Berkel en Samplonius, 1995, 224.

³³ Sanders e.a., 1996, 494.

schild van lazuur, beladen met een paard van goud.” . De kleuren zijn de rijkskleuren. Het stappende paard staat op een losse grond. Waarom de Hoge Raad voor deze gemeente een paard koos, zal wel nooit meer kunnen worden achterhaald. Een relatie die wel eens gelegd kan worden tussen een gemeentewapen en dat van een gelijknamige familie, hier Van Strijp, gaat niet op. Deze voerde een leeuw in het wapen. In 1868 deelde de burgemeester mee dat vroeger en ook op dat moment nog, slechts één stempel werd gebruikt en wel dat met een stippeltjesveld binnen het randschrift.³⁴

1.2.9 Tongelre

In 1312 *Tongerle juxta Eindkoven*; in 1462 *Tongerloe*. Samenstelling van *lo* ‘bosjeop hoge zandgrond’ en *Tonger*, een vaker voorkomend element met onzekere betekenis.³⁵ Beijers en Van Bussel stellen voor: ‘bos op hoge zandgrond in hoogveengebied’. Een verband met de stam van de Tongeren uit de Romeinse tijd lijkt hen niet reëel.³⁶

Tongelre was aanvankelijk een hertogsdorp en later een Statendorp in het kwartier van Peelland. Van 1558 tot 1641 was de hoge, middelbare en lage rechtsmacht als pand een hertogelijk leen. Tongelre had een eigen schepenbank van 7 schepenen. Het dorpsbestuur bestond uit de zeven schepenen, zeven regenten en burgemeesters.³⁷

Wapen

Van een zegel is sprake in 1392, het oudst bekende exemplaar dateert van 1413. In 1599 werd een nieuw stempel gesneden, met een gelijke voorstelling; dat bleef in gebruik tot 1810. Het zegel vertoont Sint-Maarten te paard, die een stuk van zijn mantel afsnijdt. Onder het paardenhoofd is een wapenschild geplaatst: gevierendeeld van Brabant en Limburg. In het in 1599 gesneden zegel staat het paard op een geplaveide straat. Het was deze beeltenis die de burgemeester beschreef in 1815 in zijn brief aan de gouverneur der provincie. De burgemeester kon helaas geen afdruk inzenden. De commissaris van het arrondissement Eindhoven had hem echter kort voordien een stempel toegezonden, waaraan een papiertje hing met de tekst "Commune de Tongelre".

Van het wapen dat op dat stempel voorkwam, voegde hij een exemplaar bij zijn schrijven bij. Hij had naar dat wapen nog wel navraag gedaan bij de voormalige schepenen "en andere gemeentenaren", maar iedereen die hij had gesproken verklaarde dat zij dat wapen nooit hadden gezien. Toch had de gemeente dat wapen "provisioneel" in gebruik genomen. De burgemeester verzocht om herinvoering van het oude "wapen" [lees: zegel], dus niet van het exemplaar dat hij had meegezonden, of te beschikken zoals de gouverneur zou believe. De Hoge Raad van Adel negeerde het verzoek van de burgemeester en bevestigde op 16 juli 1817 het wapen met als beschrijving: "[Zijnde] van goud, beladen ter regter zijde van een schild gevierendeeld, het eerste en vierde van lazuur, beladen met twee klaverbladen en een franc quartier, waarop een arend, alles van goud. het tweede & derde van lazuur, beladen met een chevron en verzeld van drie hamers, alles van goud. voor middenschild van goud, beladen met een bande van sabel. ter linker zijde geëcarteleerd, in zijne vier deelen van lazuur,

³⁴ Originele wapendiploma in RHCE, THA, Atlantisnr. 24003. Foto wapen (1818) uit Wapenregister Hoge Raad van Adel: RHCE, THA, Zegelkaarten, doos 2. Melssen, 1988. Schampers, 1996.

³⁵ Van Berkel en Samplonius, 1995, 231.

³⁶ Beijers en Van Bussel, 1996, lxxvii.

³⁷ Sanders e.a., 1996, 501.

met een klimmenden leeuw van goud.” . De kleuren zijn de rijkskleuren. Het zegelstempel dat de burgemeester kort voor 1815 had ontvangen, is bewaard gebleven. Het vertoont binnen het randschrift * SACRUM CONVIVIUM.1704 twee wapenschilden naast elkaar, samen gedekt door een kroon van drie bladeren en tweemaal drie parels. Heraldisch links het gevierendeelde schild Brabant-Limburg, rechts het wapen Van Leefdaal. Tongelre kreeg in 1815 dus het Stiphoutse zegelstempel toegezonden, dat vervolgens als [foutief] gemeentewapen van Tongelre werd bevestigd. De kroon werd niet in de bevestiging opgenomen.³⁸

1.2.10 Woensel

In 1107 kopie 13^e eeuw: Gunsela; 1161 Gunsella; 1249 Woncele. De naam wordt verklaard als lo ‘bos’ van Wodan, de hoogste god van het Germaanse pantheon. Van Berkel en Samplonius hebben hierbij enkele bedenkingen, zonder het idee echt af te wijzen.³⁹

Woensel was een allodiale heerlijkheid in het kwartier van Kempenland. Tot in de 14^e eeuw was deze in handen van de heren van Cranendonk. Vanaf de zestiende eeuw is de heerlijkheid in handen van de Oranjes, al dan niet allodiaal of als Brabants leen. Woensel had een eigen schepenbank van 7 schepenen. Het dorpsbestuur bestond uit de zeven schepenen, de drossaard en twee burgemeesters.⁴⁰

Wapen

Schepenen gebruikten in het algemeen hun persoonlijke zegels. Het oudst bekende gemeenschappelijke zegel is vermoedelijk 14de-eeuws en vertoont binnen een meerpas een sleutel [van de parochieheilige Sint-Pieter], met daarvoor geplaatst een wapenschild met drie, mogelijk beslagen horens. In 1589 werd een nieuw zegel gesneden, waarop de sleutel ontbreekt, maar waarop de horens zeker beslagen zijn. Het bleef tot 1815 in gebruik als onder meer heerlijkheids- en dorpszegel. Dit zegel werd in de 18de eeuw ook als heerlijkheidszegel door Gestel, Stratum en Strijp gebruikt, die met Woensel samen een gemeenschappelijk secretariaat hadden [zie aldaar]. Het zegel

vertoont het wapen van de heren van Cranendonk uit het huis Horne, die tot 1342 de heerlijkheid in bezit hadden. De stand van de horens is die, zoals die vanaf 1316 in die familie voorkomt [vgl. Budel]. De juiste kleuren van het wapen Van Cranendonk zijn: in zilver drie horens van keel, beslagen van zilver. De burgemeester schreef in 1815 aan de gouverneur der provincie dat hij alle moeite had gedaan om de oorsprong van het wapen van zijn gemeente te achterhalen, doch dat hij daarin niet was geslaagd. Hij zond dan ook alleen een afdruk van het sinds onheuglijke tijden gebruikte wapen in en verzocht om confirmatie daarvan. De Hoge Raad van Adel bevestigde op 16 juli 1817 dan ook het wapen met als beschrijving: “Zijnde van lazuur, beladen met drie horens van goud, staande twee en een.”. De kleuren zijn de rijkskleuren.⁴¹

1.2.11 Zeelst

In 1297, kopie 18e eeuw ook Zeelst gespeld. Onzekere betekenis.⁴² Beijers en Van Bussel opperen als mogelijkheden: 1) woonplaats van een zeeldraaier of (2) woonplaats aan een waterloop of (3) een uit één ruimte bestaand huis, zaal.⁴³

³⁸ Originele wapendiploma: verloren. Foto wapen (1817) uit Wapenregister Hoge Raad van Adel: RHCe, THA, Zegelkaarten, doos 2. Melssen, 1986. Schampers, 1996.

³⁹ Van Berkel en Samplonius, 1995, 263.

⁴⁰ Sanders e.a., 1996, 535.

⁴¹ Originele wapendiploma: verloren. Foto wapen (1817) uit Wapenregister Hoge Raad van Adel: RHCe, THA, Zegelkaarten, doos 2. Melssen, 1981b. Schampers, 1996.

⁴² Van Berkel en Samplonius, 1995, 269.

⁴³ Beijers en Van Bussel, 1996, 307 (zeel).

Zeelst was aanvankelijk een hertogsdorp in het kwartier van Kempenland. Tot 1561 bediende de schepenbank van Oerle ook de dorpen Meerveldhoven, Zeelst, Blaarthem, Veldhoven, Wintelre en Vessem. Van 1560 tot tussen 1614 – 1635 was de heerlijkheid als pand in leen gegeven. Nadien hoorde Zeelst onder de schepenbank van Veldhoven, waarin het drie schepenen had. Het dorpsbestuur bestond uit die drie schepenen en burgemeesters en gezworen zettters.⁴⁴

Wapen

Voor zover bekend heeft noch de schepenbank van Zeelst (1559-1560), noch die van Zeelst en Veldhoven (1560-1562), noch die van Zeelst, Veldhoven en Blaarthem (1562-1810) ooit een schependomszegel gekend. Schepenen zegelden met hun persoonlijke zegels. In 1723 gebruikte Zeelst wel een dorpszegel, hetzelfde dat Veldhoven al in 1718 als dorps- en gemeentzegel had gebruikt. Mogelijk kan hieruit worden afgeleid dat er toch een door de schepenbank gebruikt zegel was, dat ook door de drie afzonderlijke dorpen werd gebruikt, zoals elders wel gebeurde. Het zegel vertoont een wapenschild met een schildhoofd, beladen met twee rozen. Het schild is gedekt met helm, dekkleden en helmteken [een vlucht]. Gezien het randschrift, waaruit blijkt dat dit het zegel van een Peter van Bausel [wapen: "keel en in een schildhoofd van zilver beladen met twee vijfbladige rozen van keel"] was, betreft het hier het persoonlijke wapen van een vermoedelijke schout van Zeelst, dat door de gemeenschap was overgenomen. Het schrijven van de burgemeester uit 1815 is niet bewaard gebleven. Bekend is slechts dat hij schreef dat zijn "gemeente zich omtrent de zamenstelling van deszelfs wapen aan het goedvinden van den Gouverneur" zou onderwerpen. In de praktijk betekende dit dat de Hoge Raad van Adel een wapen zou verzinnen en verlenen. Waarom dat hier niet, evenals in Stiphout, en elders wel [Reusel en Strijp] gebeurde, valt niet meer te achterhalen. In 1839 werd gezegd dat ter plaatse geen wapen voorhanden was. In de 19de en begin 20ste eeuw gebruikte het gemeentebestuur een zegelstempel waarin de beeltenis van de parochieheilige Sint-Willebrord staat afgebeeld, in zijn rechterhand een kruisstaf, op zijn linkerhand een kerkgebouw.⁴⁵

1.2.12 Zesgehuchten

De naam Zesgehuchten is helder: de dorpsgemeenschap bestond uit zes gehuchten, te weten Hout (1333), Hoog-Geldrop (1408), Genoenhuis (1408), Gijzenrooi (1303), Riel (1302) en Hulst (1333). De gemeenschap ontwikkelde geen overheersende nederzetting. Zesgehuchten bestaat uit een hoog gebied met duinen in de zuidwestelijke punt, en een gebied met dekzandruggen rond een centrale venige laagte, de Gijzenrooise Zegge. De zes gehuchten liggen daar op die dekzandruggen omheen. Geldrop-dorp zou als het zevende gehucht rond die laagte gezien kunnen worden. Zesgehuchten was het gedeelte van de heerlijkheid Heeze dat tot de parochie Geldrop behoorde. De voormalige gemeente werd in 1810 gevormd door afscheiding van Heeze en Leende. Zesgehuchten maakte deel uit van de heerlijkheid Heeze. Het was met twee schepenen vertegenwoordigd in de schepenbank van Heeze. Het dorpsbestuur bestond uit die twee schepenen en burgemeesters.⁴⁶

⁴⁴ Sanders e.a., 1996, 539.

⁴⁵ Originele wapendiploma: heeft nooit bestaan. Schampers, 1996.

⁴⁶ Sanders e.a., 1996, 541.

Wapen

Het dorpsbestuur gebruikte het zegel van de schepenbank van Heeze-Leende. Het schrijven van de burgemeester uit 1815 is niet bewaard gebleven. Bekend is slechts dat de burgemeester schreef dat zijn gemeente voordien behoorde tot de dingbank van Heeze en dat hij meende, dat hij het wapen van die gemeente [Heeze] dan ook voor zijn gemeente moest gebruiken. Die verwijzing zal voor de Hoge Raad van Adel reden genoeg zijn geweest om als wapen van de gemeente Zesgehuchten een andere versie van het wapen, zoals dat aan Heeze en Leende werd bevestigd, toe te kennen. Het bij diploma van 16 juli 1817 bevestigde wapen is omschreven als "Zijnde van lazuur, beladen met een Boom van goud, aan wiens takken is hangende een schildje eveneens van goud, waarop drie hoorns van lazuur en chef twee starren van goud.". De kleuren zijn de rijkskleuren.⁴⁷

⁴⁷ Originele wapendiploma: RHCe, THA. Atlantisnr. 126928. Foto wapen (1817) uit Wapenregister Hoge Raad van Adel: RHCe, THA, Zegelkaarten, doos 2. Schampers, 1996.

2 Methoden en bronnen

2.1 Bronnen en aanpak

Om een betrouwbare archeologische verwachtingen- en waardenkaart te kunnen maken, zijn verschillende stappen uitgevoerd, die hieronder nader zullen worden beschreven. Allereerst is het onderzoeksgebied beschreven, waarbij gekeken is naar de huidige maar ook de oude gemeentegrenzen (zie hoofdstuk 1). Vervolgens zijn in een Geografisch Informatie Systeem (GIS, programma ArcGIS) zoveel mogelijk basisgegevens verzameld waarmee een digitale basisatlas tot stand is gebracht. De basisatlas vormde daarmee de ruggengraat van de inventarisatie, de geografische kapstok waaraan alle informatie opgehangen werd.

Hieronder volgt een overzicht van de digitale en analoge bronnen die zijn gebruikt in de basisatlas ten behoeve van de inventarisatie van de archeologische verwachtingen- en waardenkaart:

- Actuele topografie (Top10NL);
- GBKN en de kadastrale ondergrond (gemeente);
- Google maps en streetview;
- Actueel Hoogtebestand Nederland, AHN-3, versie 2014-2019;
- Hoogtekaarten van voor de ruilverkaveling (1:10.000 bij Topografische Dienst/Kadaster);
- Geomorfologische kaart (schaal 1:50.000);
- Bodemkaart (schaal 1:50.000);
- Kadaster 1832;
- Wolters-Noordhoff. *Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000. Deel 4: Zuid-Nederland 1838 - 1857*. Groningen, 1990;
- Voordt-Pieck, L. van der, M. Kuijl. Statistiek der provincie Noord-Brabant volgens de uitkomsten van het kadaster bij deszelfs invoering. Maastricht, 1845;
- Topografie kaarten TDN (Bonnekaartjes) ca 1900 en 1930. Historische Atlas van Noord-Brabant. Chromotopografische Kaart des Rijks oorspronkelijke schaal 1:25.000. Afgedrukt in: Wieberdink, G.L. (samensteller). *Historische Atlas van Noord-Brabant. Chromotopografische Kaart des Rijks 1:25.000*. Den IJp, 1989;
- Topografische kaarten divers 20^e/21^e eeuw via Esri Nederland; Kadaster; Gemeentekaart (t/m 1:768.000), TK200 (t/m 1:192.000), TOP50 (t/m 1:48.000), TOP25 (t/m 1:6.000);
- Ontgrondingenkaart Provincie Noord-Brabant 1950-1998;
- Veiligheidsrisicokaarten Zuidoost-Brabant voor grootschalige ondergrondse infrastructuur;
- Bodemsaneringen en stortplaatsen Provincie Noord-Brabant (Bodemloket.nl en <https://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/Stortplaatsen>);
- BAG bestanden gemeente Eindhoven;
- Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) en Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE);
- Archeologisch Informatiesysteem (Achis) (RCE);
- Rijks- en gemeentelijke monumenten (RCE en gemeente);
- Luchtfoto's (1944 en diverse jaartallen vanaf 2000);
- Geologische kaart (analoog, inclusief esdekkenkaarten);
- Erfgoedkaarten Kempengemeenten;
- Erfgoedkaart gemeente Eindhoven;
- Archeologische waardenkaart 2008 gemeente Eindhoven, incl. toelichting;
- Cultuurhistorische inventarisaties met kenmerkenkaarten gemeente Eindhoven (RAAP).⁴⁸

⁴⁸ Keunen & van der Veen 2017; Keunen & Snippenburg 2018.

Om tot een actuele archeologische verwachtingen- en waardenkaart voor de gemeente Eindhoven te komen, zijn feitelijk de volgende vijf stappen doorlopen:

1. Opstellen verwachtingsmodel;
2. Verfijning verwachtingsmodel op basis van het fysieke landschap;
3. Verfijning verwachtingen op basis van de archeologische inventarisatie;
4. Verfijning verwachtingen op basis van de (cultuur)historische inventarisatie;
5. Verfijning verwachtingen op basis van (mogelijke) verstoringen.

Tot slot is in 2021 door RAAP een inventarisatie uitgevoerd van militair erfgoed⁴⁹ ten behoeve van de actualisatie van de archeologische verwachtings- en waardenkaart van de gemeente Eindhoven. Hiermee is de archeologische verwachtingen- en waardenkaart uit 2020 verder verfijnd.

2.2 Opstellen verwachtingsmodel

De basis voor de archeologische verwachtingen- en waardenkaart van de gemeente Eindhoven is het archeologische verwachtingsmodel dat door de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant voor de Zuid-Nederlandse regio Zuidoost-Brabant (zie *bijlage 1*) is opgesteld.⁵⁰ De basis van het model vormen de algemene verspreidingspatronen van vindplaatsen en de geomorfologische en bodemkundige situatie. De archeologische verwachting is daarbij bepaald aan de hand van de relatie tussen de bekende vindplaatsen in de regio en hun landschappelijke context: in vergelijkbare landschappelijke eenheden worden vergelijkbare resten uit dezelfde perioden verwacht. Door extrapolatie van de hoge onderzoeksintensiteit en hoge vondstdichtheid naar minder intensief onderzochte gebieden in de regio kunnen betrouwbare uitspraken over de archeologische verwachting worden gedaan. Door de voorkomende geomorfologische eenheden met bodemeenheden en met de ligging van de reeds bekende vindplaatsen te combineren, ontstaat een statistisch onderbouwd archeologisch verwachtingsmodel. De bepaling van de verwachtingen is gebaseerd op een berekening waarin per eenheid (bijvoorbeeld dekzandrug met hoge zwarte enkeerdgrond) het percentage vindplaatsen is vergeleken met de oppervlakte van die eenheid binnen het onderzoeksgebied. Als er minder vindplaatsen in een eenheid liggen dan op basis van een evenredige verdeling over het landschap verwacht wordt, dan scoort die eenheid laag. Als er meer vindplaatsen in een eenheid liggen, dan scoort de eenheid middelhoog of hoog. Daarbij is de regel gehanteerd dat een verschil van 0 tot 1 middelhoog scoort en een verschil van 1 of meer hoog scoort. Dit statistisch onderbouwde verwachtingsmodel vormt de basis voor de archeologische verwachtingen- en waardenkaart. De grondwatertrap is hierin buiten beschouwing gelaten, omdat deze door de eeuwen heen sterk aan verandering onderhevig is geweest. Locaties die tegenwoordig erg droog zijn, kunnen in het verleden juist erg nat zijn geweest en omgekeerd.

Uit het verwachtingsmodel van Zuidoost-Brabant blijkt dat de helft van alle vindplaatsen uit de regio Zuidoost-Brabant is aangetroffen op de dekzandruggen, meestal bedekt door een plaggendeek. De archeologische verwachting voor zowel hoge als lage dekzandruggen is in deze hele regio dan ook hoog voor alle perioden. In de tabellen van *bijlage 1* is de archeologische verwachting per landschappelijke eenheid (bodem en geomorfologie) op basis van de archeologische gegevens verdeeld naar de verschillende tijdsperioden. Daaruit wordt duidelijk dat de verwachting voor Steentijd en latere perioden van elkaar verschilt per landschappelijke eenheid.

⁴⁹ Snippenburg, Boshoven & Hesseling 2022.

⁵⁰ Regio Zuidoost-Brabant: Asten, Bergelijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Best, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen, Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.

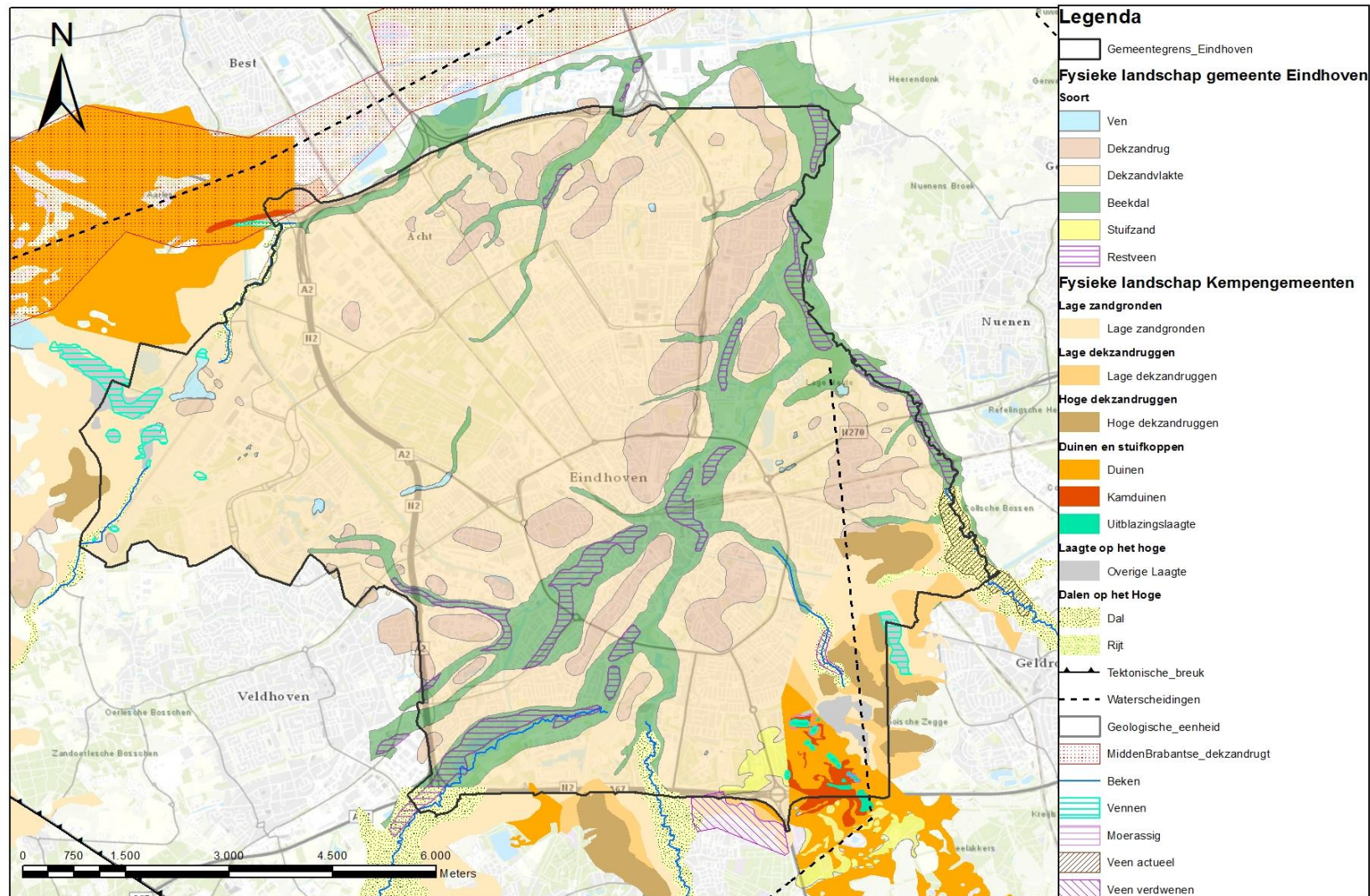

Fig. 2 Overzicht van het fysieke landschap van Eindhoven en flarden aan de randen overgenomen van het fysieke landschap uit de erfgoedkaart van de Kempen.

2.3 Verfijning verwachtingen op basis van het fysieke landschap

Aangezien de bewoningsontwikkeling en de keuze om ergens te gaan wonen, sterk beïnvloed is door de landschappelijke omstandigheden, vormt de analyse van het fysieke landschap een belangrijk onderdeel van het archeologische verwachtingsmodel. Dat geldt vooral voor de gemeente Eindhoven, omdat grote delen van het grondgebied niet zijn gekarteerd op de bodem- en geomorfologische kaarten omdat ze in bebouwd gebied liggen.

Voor Eindhoven is de landschappelijke ondergrond (fysieke landschap) meer gedetailleerd in beeld gebracht.⁵¹ Op deze kaart zijn bijvoorbeeld de oude vennen, dekzandruggen, stuifzanden en de beekdalen zo goed mogelijk gereconstrueerd aan de hand van oude topografische kaarten, toponiemen en de relatie tussen bodem en topografie. Voor de omliggende Kempengemeenten is ook een reconstructie gemaakt van het fysieke landschap, hoewel de werkwijze en daarmee het resultaat wel wat afwijkt van die van de gemeente Eindhoven.⁵² Omdat het fysieke landschap van de erfgoedkaart van de omliggende Kempengemeenten⁵³ ook deels overlapt met grondgebied van de gemeente Eindhoven, zijn ook hier stukjes van meegenomen in de kaart, zie figuur 2 (in zuidoosten en noordwesten). De archeologische verwachtingen- en waardenkaart, gebaseerd op het verwachtingsmodel van Zuidoost-Brabant, is hiermee dan ook verder verfijnd.

Uit wat bekend is over vestigingskeuzes en landschapsgebruik door de tijd heen, blijkt dat de aanwezigheid van water en dekzandopduikingen (ruggen, koppen en kamduinen) bepalend is voor menselijke activiteiten. Op basis van het gereconstrueerde fysieke landschap zijn deze gebieden uitgelicht, die een hogere archeologische verwachting krijgen dan de omliggende arealen. Naast lage en hoge dekzandruggen betreft het kamduinen. Deze duinen kunnen van laatglaciale ouderdom zijn, maar ook laatmiddeleeuws en alle dateringen daartussen. Opvallend is dat Steentijd vindplaatsen zich vaak concentreren op de kamduinen.

In het beekdal van de Dommel in Eindhoven komen op diverse plaatsen nog gebieden voor waar thans ondiep in de bodem nog veen aanwezig is. In dit 'restveen' kunnen nog bijzondere archeologische resten bewaard zijn gebleven als houten constructies maar ook plantenresten en pollen. De gebieden hebben een middelhoge trefkans gekregen, omdat niet zeker is of de botanische en palynologische resten goed geconserveerd zijn.

De archeologische verwachting is op basis van het fysieke landschap als volgt verfijnd:

Eenheid	Archeologische verwachting
Dekzandruggen (incl. hoge en lage dekzandruggen Kempenkaart)	Hoog
Kamduin (alleen erfgoedkaart van Kempengemeenten)	Hoog
Restveen	Middelhoog
Ven en laagte in relatief hoog gelegen zone (incl. erfgoedkaart van Kempengemeenten)	Hoog (incl. zone van 200 m rondom)

⁵¹ N. Arts, Toelichting op de archeologische waardenkaart gemeente Eindhoven 2008.

⁵² Het voert te ver om hier in te gaan op de afwijkingen in werkwijze, maar in figuur 2 zijn de verschillen wel duidelijk zichtbaar.

⁵³ Berkvens e.a. 2011.

Zonering steentijd

De oude vennen en de laagten op het hoge hebben vanwege de aantrekkelijke gradiëntzone ((geleidelijke) overgang van hoog/droog naar laag/nat) een hoge verwachting op het aantreffen van archeologische vindplaatsen uit de Steentijd (Paleolithicum – Neolithicum). De vennen en laagten zijn overgenomen uit de erfgoedkaart van Eindhoven en voor een klein deel uit de erfgoedkaart van de Kempen. In niet recent uitgebaggerde lagen van vennen zijn vooral deposities⁵⁴ en goed geconserveerde organische vondsten (bot, pollen, zaden, etc.) te verwachten.

Voor het bepalen van de zonering rondom deze vennen en de laagten op het hoge zijn uit de database van het verwachtingsmodel van Zuidoost-Brabant⁵⁵ alle steentijdvindplaatsen geselecteerd (>1000, zie *bijlage 1*). Daarnaast is de locatie van de vindplaats ten opzichte van het ven of de laagte bepaald. Op basis daarvan is gebleken dat de grootste dichtheid aan vindplaatsen ten zuidoosten van het ven of de laagte was gelegen.⁵⁶

Uit de analyse van de afstand en de windrichting die Steentijdvindplaatsen hebben t.o.v. alle vennen en laagten op het hoge op de erfgoedkaart van de Kempen, blijkt dat de vondstdichtheid gestaag afneemt naarmate de afstand tot zo'n ven of laagte toeneemt. De meeste vondsten zijn gedaan ten zuidoosten van een ven of laagte. Door een hoge verwachting te geven aan een zone van 400 m rondom een ven of laagte zou ca. 60% van de steentijdvindplaatsen worden 'gevangen'. Deze zonering zou echter een te grote aanslag plegen op de gemeente en haar burgers. Daarom is gekozen voor 200 m, waarmee ca. 40 % van de vindplaatsen binnen de zonering valt. Daar waar op de uiteindelijke archeologische verwachtingen- en waardenkaart nog grote concentraties betrouwbare vindplaatsen aanwezig waren in gebieden met een lage verwachting, is de archeologische verwachting handmatig bijgesteld naar hoog.

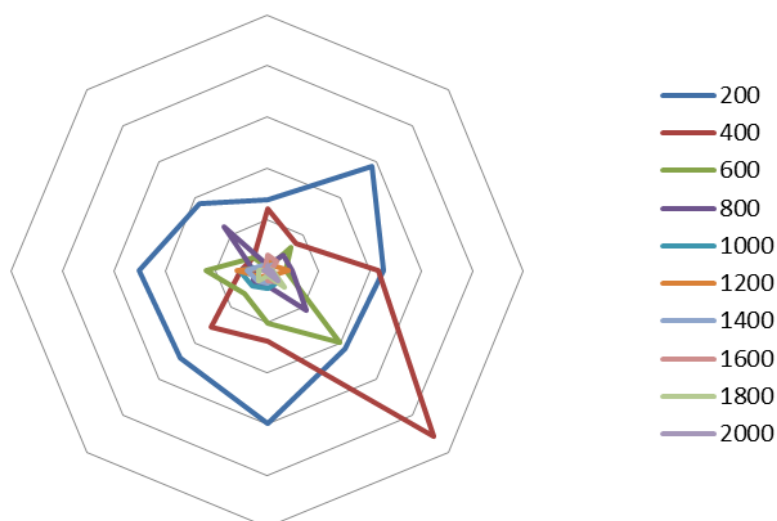
	Afstand (m)										
Wind richting	200	400	600	800	1000	1200	1400	1600	1800	2000	Totaal
N	2.76%	2.43%	0.09%	0.23%	0.28%	0.42%	0.14%	0.61%	0.00%	0.23%	7.21%
NO	5.76%	1.54%	1.31%	0.84%	0.14%	0.28%	0.37%	0.51%	0.09%	0.05%	10.91%
O	4.54%	4.35%	0.70%	0.98%	0.14%	0.80%	0.14%	0.09%	0.19%	0.14%	12.08%
ZO	4.31%	9.18%	3.98%	2.15%	0.61%	0.23%	0.19%	0.66%	0.94%	0.56%	22.80%
Z	5.95%	2.76%	2.06%	0.61%	0.70%	0.23%	0.47%	0.37%	0.19%	0.09%	13.44%
ZW	4.82%	3.14%	1.26%	0.80%	0.84%	0.33%	0.56%	0.05%	0.51%	0.00%	12.31%
W	5.01%	1.03%	2.39%	0.56%	1.08%	1.22%	0.80%	0.23%	0.33%	0.14%	12.78%
NW	3.75%	0.75%	0.75%	2.43%	0.23%	0.14%	0.28%	0.14%	0.00%	0.00%	8.47%
Totaal	36.89%	25.19%	12.55%	8.61%	4.03%	3.65%	2.95%	2.67%	2.25%	1.22%	100.00%

Fig. 3 Overzicht van afstanden en windrichting van Steentijdvindplaatsen ten opzichte van vennen en laagten in Zuidoost-Brabant (zie verder Berkvens 2011 e.a. 2011). Zie ook grafiek hieronder.

⁵⁴ Dit zijn offergaven waarbij voorwerpen aan de goden werden toevertrouwd door ze in het water te gooien.

⁵⁵ Berkvens e.a. 2011.

⁵⁶ Dit model gaat er vanuit dat het ven of de laagte het centrale punt is omdat water een eerste levensbehoefte is van mens en dier. Dit laat echter niet verlet dat ook andere landschappelijke elementen een belangrijke rol kunnen hebben gespeeld, maar deze zijn met de huidige stand van kennis vooralsnog niet te voorspellen.

Grafiek met windrichting waarin ven of laagte is gelegen ten opzichte van vondsten in combinatie met afstand tussen vondst en ven of laagte. De getallen in de legenda staan voor de afstanden.

2.4 Verfijning verwachtingen op basis van de archeologische inventarisatie

Om tot een actuele archeologische verwachtingen- en waardenkaart voor Eindhoven te komen, is geïnventariseerd wat er tot nu toe bekend is uit het onderzoeksgebied, in het bijzonder welke archeologische onderzoeken er sinds 1989 zijn uitgevoerd, wat die hebben opgeleverd en welke vindplaatsen en archeologisch waardevolle gebieden er sindsdien bij gekomen zijn of zijn afgevallen. De basis hiervan wordt gevormd door de database van de gemeente Eindhoven (N. Arts)⁵⁷, aangevuld met gegevens uit ARCHIS, het archeologische informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

De vindplaatsen en archeologische onderzoeken zijn verzameld in een ArcGIS-database, waarmee de archeologische basiskaart is gemaakt. In *bijlagen 2 en 3* is een overzicht opgenomen van alle bekende archeologische vindplaatsen en van de archeologische onderzoeken die in Eindhoven zijn uitgevoerd van 2008 tot en met 2019.⁵⁸ Per vindplaats staat vermeld: inventarisatienummer, topografische coördinaten, de wijze van verwerving, naam vindplaats, jaartal vondst, complextype (van graf tot nederzetting of overig) en datering (van Steentijd tot en met moderne tijd). Per archeologisch onderzoek is genoteerd: locatie, de uitvoerder, het type onderzoek, het jaartal van uitvoering, een omschrijving van de vondsten en de uitkomsten van het onderzoek voor een eventueel vervolg. Bovendien wordt zo mogelijk een verwijzing gegeven van literatuur waar meer informatie te vinden⁵⁹ is en is het genomen selectieadvies- en -besluit indien bekend vermeld.

Archeologische vindplaatsen

Voor elke geïnventariseerde archeologische vindplaats is een uniek nummer uitgedeeld. Deze nummers zijn overgenomen uit de database van de archeologische vindplaatsen van de gemeente Eindhoven en zijn verder aangevuld met vindplaatsen die in Archis⁶⁰ staan, en doorgenummerd. In totaal zijn binnen

⁵⁷ Arts 2020, bijlage 5 en 6.

⁵⁸ Voor een totaal overzicht van de uitgevoerde archeologische onderzoeken voor 2013 wordt verwezen naar bijlage 6 in Arts 2020.

⁵⁹ Bij de meest recente onderzoeken zijn de rapporten digitaal ontsloten via DANS of het Archief van Archis. Een link is in die gevallen opgenomen in de gekoppelde data van ArcGIS.

⁶⁰ Het landelijke Archeologische Informatie Systeem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

de gemeente Eindhoven 540 archeologische vindplaatsen bekend (zie *bijlage 2*).⁶¹ Een archeologische vindplaats heeft telkens betrekking op één bepaalde periode (bijvoorbeeld IJzertijd of Romeinse tijd) en één bepaald complextype (bijvoorbeeld nederzetting of grafveld). Hoewel dus van één plek, zoals bijvoorbeeld Meerhoven, meerdere vondsten bekend zijn, zijn deze samen zoveel mogelijk onder hetzelfde nummer opgenomen als het betrekking heeft op hetzelfde complex en dezelfde datering. Iets meer dan de helft van de vondsten komt voort uit niet archeologisch graafwerk, zogenaamde toevalsvondsten. De rest is aan het licht gekomen bij opgravingen.

Periode	akker / tuin	grafheuvel	grafveld	Infrastructuur	kerk	nederzetting	watermolen	ritueel depot	overige	natuurlijk	Eindtotaal
fossiele botten										15	15
midden oude steentijd									2		2
steentijd (niet nader te bepalen)									23		23
late oude steentijd						1			5		6
midden steentijd						4			30		34
nieuwe steentijd						1			48		49
bronstijd		2				6		6	6		20
ijzertijd			9			13			34		56
Romeinse tijd			3			4		6	46		59
vroege en volle middeleeuwen			1			25			12		38
late middeleeuwen			1		1	42	1		43		88
moderne tijd	1		4	3	1	52			89		150
Eindtotaal	1	2	18	3	2	148	1	12	338	15	540

Fig. 4 Overzicht van de verschillende complextypen naar datering die in de gemeente Eindhoven voorkomen.

In de bovenstaande tabel (figuur 4) wordt een overzicht gegeven van de verschillende complextypen, ingedeeld naar periode die vanuit de vindplaatsen in Eindhoven bekend zijn. Hieruit blijkt dat de meeste bekende vindplaatsen in Eindhoven dateren uit de middeleeuwen en moderne tijd. De grootste categorie complextype 'overige' bestaat uit losse vondsten, waarvan de context niet altijd duidelijk is, en die voornamelijk zijn aangetroffen bij niet-archeologisch graafwerk. Onder het complextype 'natuurlijk' zijn fossiele botresten opgenomen die op verschillende plaatsen in Eindhoven zijn aangetroffen.

Uit figuren 4 en 5 blijkt een oververtegenwoordiging van de nederzettingen door de tijd heen maar een ondervertegenwoordiging van de infrastructuur en akkers en tuinen. Als we kijken naar de perioden dan is er een ondervertegenwoordiging van vindplaatsen uit de steentijd, bronstijd en vroege en volle middeleeuwen en op thema's als industrie en nijverheid, grondstofwinning, agrarische productie en voedselvoorziening. Bij toekomstig onderzoek kan dit gegeven bijvoorbeeld worden gebruikt in het maken van een afweging in de archeologische Monumentenzorgcyclus van waardering en selectie.

⁶¹ Zie voor een uitgebreidere beschrijving Arts 2020, bijlage 5. Hierin zijn de vindplaatsen tot en met 2012 beschreven.

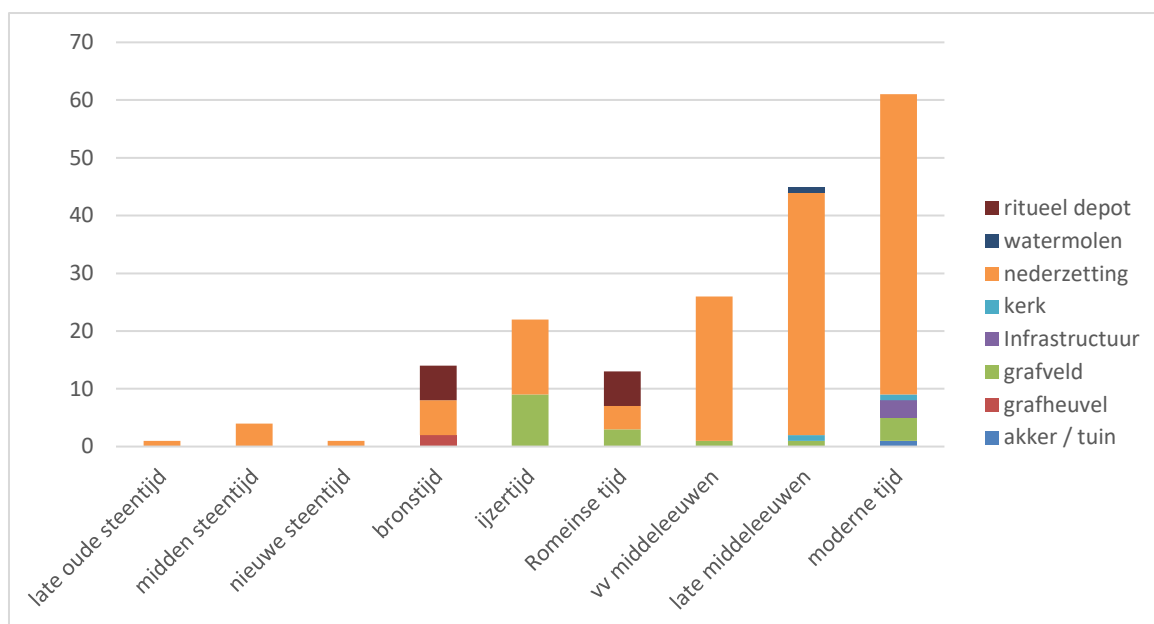

Fig. 5 Schematische weergave van de archeologische complexen onderverdeeld naar periode. Hierbij zijn de complextypen "overige" en "natuurlijk" voor de duidelijkheid weg gelaten.

Archeologische onderzoeken

Sinds 2008 zijn binnen de gemeente Eindhoven negentig archeologische onderzoeken uitgevoerd (zie *bijlage 3*).⁶² Uit het overzicht van de uitgevoerde archeologische onderzoeken in Eindhoven, zie figuur 6, is af te leiden dat 35% van de in de laatste 10 jaar uitgevoerde onderzoeken bestond uit een opgraving.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Eindtotaal
Verwerwingswijze													
bureauonderzoek		1	3	3		1				2		1	11
booronderzoek	1		5	1		1	2		2	3		2	17
proefsleuven		2	1	1	1	1	1		2	1	2	3	15
begeleiding	1		1	1		1	4		1		5	1	15
opgraving	6	3	2	5	3		3	1	3	1	3	2	32
Eindtotaal	8	6	12	11	4	4	10	1	8	7	10	9	90

Fig. 6 Overzicht van de verschillende uitgevoerde archeologische onderzoek typen in Eindhoven tussen 2008 en 2019.

De resultaten van alle sinds 1989 uitgevoerde archeologische onderzoeken zijn doorvertaald naar de nieuwe archeologische verwachtingen- en waardenkaart. Gebieden die zijn vrijgegeven en inmiddels zijn volgebouwd, zijn op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart aangeduid als gebieden zonder archeologische verwachting. Ook de terreinen die zijn opgegraven, zijn aangemerkt als terrein zonder archeologische verwachting.

Een overzicht en toelichting op de archeologisch waardevolle gebieden waaronder de gemeentelijke archeologische monumenten volgt in *hoofdstuk 3*.

⁶² Zie voor een uitgebreidere beschrijving Arts 2020, bijlage 6. Hierin zijn de archeologische onderzoeken tot en met 2012 beschreven.

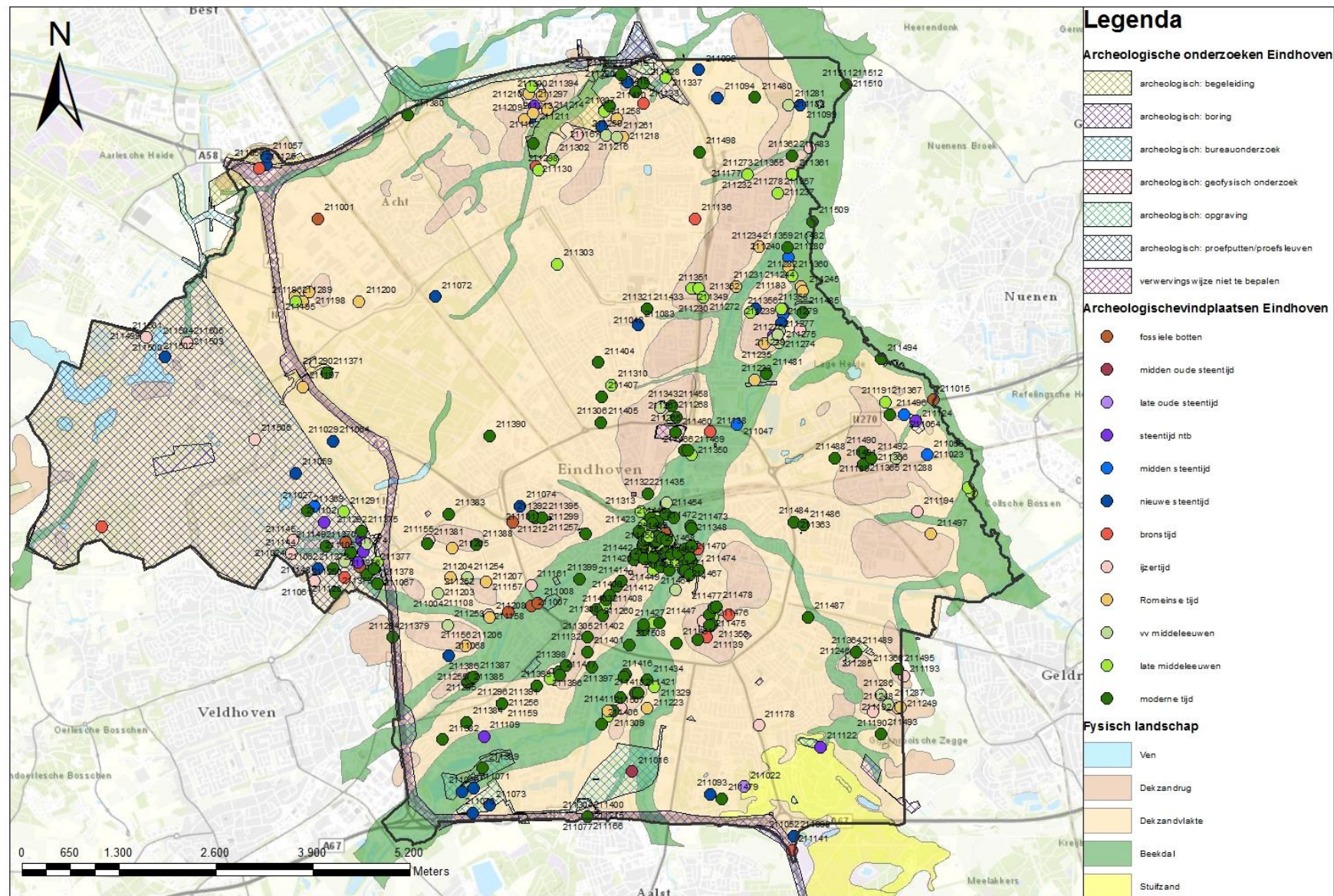

Fig. 7 Projectie van alle archeologische vindplaatsen en onderzoeken in Eindhoven op de kaart van het fysieke landschap (bron Erfgoedkaart Eindhoven, Arts 2020 en Archis februari 2020).

2.5 Verfijning verwachting op basis van de cultuurhistorische inventarisatie

Naast archeologische vondsten en onderzoeken, geven historische bronnen belangrijke aanwijzingen voor mogelijk aanwezige archeologische waarden. De archeologische verwachtingen- en waardenkaart is dan ook verder verfijnd naar aanleiding van locaties die bij de cultuurhistorische inventarisatie voor de erfgoedkaart en de cultuurhistorische waardenkaart⁶³ naar boven zijn gekomen.

De historische erven en gehuchten zijn als archeologisch waardevolle terreinen op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart opgenomen (zie &3.2), omdat hier sprake is van aangetoonde archeologische waarden; duidelijk is dat hier al in 1832 en soms al in 1560 bebouwing aanwezig was. Rond de historische erven en gehuchten, waarvan de begrenzingen verkregen zijn op basis van de kadastrale kaart uit 1832 en de kaart van Jacob van Deventer uit 1560, is een bufferzone 'hoge verwachting' met een breedte van 100 m aangehouden vanwege de verwachte ruimere spreiding van archeologische sporen. Uit regionaal archeologisch onderzoek is namelijk bekend dat de voorgangers van de huidige gehuchten zich langzaam hebben verplaatst vanaf de hoge gronden naar de lager gelegen beekdalen of flanken.⁶⁴

De resultaten van het grootschalige archeologische onderzoek in Zuidoost-Brabant maken duidelijk dat er onder de plaggendekken meestal sprake is van meerdere bewoningsperioden uit de late prehistorie tot en met de Late Middeleeuwen.⁶⁵ Vooral de open akkergebieden, die gelegen zijn op de hogere dekzandruggen met moderpodzolen, en de oudste akkers in de regio, zijn vrijwel continu bewoond geweest. Vandaar dat de open akkercomplexen zoals aangeduid in het historisch landschap op de erfgoedkaart, alsmede de oude akkers aangeduid op de kenmerkenkaart van RAAP van Eindhoven en de Kempenkaart, allemaal een hoge archeologische verwachting hebben gekregen. De meeste van deze gebieden hadden overigens al een hoge verwachting door de ligging op een hoge of lage dekzandrug. De esdekken zoals aangeduid op de bodemkaart, zijn apart aangeduid op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart maar hebben geen specifieke archeologische verwachting gekregen. Het is een indicatie van de diepteligging van archeologische waarden.

Verder hebben de plaatsen met voormalige voorden en brugovergangen een hoge verwachting gekregen. Dit zijn plekken waar men door het water, over de bedding van de beek liep, reed of overstak. Niet iedere plek was geschikt om het beekdal over te steken. De voorkeur voor de aanleg van een voorde had een plek waar het beekdal relatief smal en het water niet te diep was, de oevers niet te steil waren en de ondergrond uit stevig materiaal bestond. Veel voorden zijn in de loop van de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd vervangen door bruggen. De bruggen hebben vaak een naam gekregen die daaraan herinnert. Nabij beekovergangen is vaak sprake van deposities van vondsten.⁶⁶ Vandaar dat deze locaties een hoge verwachting hebben gekregen. De geïnventariseerde oude voorden zijn deels overgenomen van de erfgoedkaart van Eindhoven en zijn aangevuld met de voorden die zichtbaar zijn op de kadasterkaart van 1830. Rond deze lijnvormige voorden is een zone van 50 m als hoge verwachting opgenomen.

Bij de middeleeuwse kerken is een zone van 250 m rond de kerk aangehouden. Het gaat om zes kerklocaties die overgenomen zijn uit de erfgoedkaart van Eindhoven.⁶⁷ Regionaal archeologisch

⁶³ Keunen & van der Veen 2017; Keunen & van Snippenburg 2018.

⁶⁴ Tol 2017; Ball 2018; Schabbink 2015; Verspay e.a. 2018.

⁶⁵ Ball 2018; Hiddink, H.A. & J. Renes 2007; Berkvens & Leenders 2008.

⁶⁶ Roymans 2005 en 2008; Renes 2004; Kolen, Laarschot & Box 2004.

⁶⁷ St. Petruskerk Woensel, St. Catharinakerk Eindhoven, St. Lambrechtskerk in Gestel, St. Martinuskerk in Tongelre, St. Joriskerk in Stratum en St. Trudokerk in Strijp.

onderzoek heeft hier aangetoond dat de middeleeuwse bewoning meestal rond de kerk gelegen was en dat deze nogal eens teruggrijpt op bewoning in de Vroege Middeleeuwen.⁶⁸

Omdat een groot aantal historisch bekende locaties, zoals kloosters, hoeven, kastelen, molens, brouwerijen, herbergen en kapellen, samenvallen met de gehuchten en bebouwing van 1830 zijn deze niet nog een keer apart in de verfijning van de archeologische verwachting opgenomen.

De volgende (cultuur)historische locaties, zoals deze op de erfgoedkaart van Eindhoven⁶⁹ staan, krijgen een hoge archeologische verwachting (al dan niet met verwachtingszone rondom):

Thema of type object	Archeologische verwachting
Rond gehuchten en linten (situatie 1560 en 1830)	Hoog historische kern (zone van 100 m rondom)
Open akker (incl. open akkers Kempenkaart en oude akkers kenmerkenkaart RAAP Eindhoven)	Hoog
Esdekken	Geen aparte verwachting, alleen aanduiding
Voorden	Hoog (zone van 50 m)
Middeleeuwse kerken	Hoog historische kern (zone van 250 m rondom)

De rest van de cultuurhistorische elementen als landgoederen, bestuurlijk, militair, industrieel en ontginning is hier buiten beschouwing gelaten, omdat het objecten en gebieden zijn met vooral een cultuurhistorische waarde en zij zich veelal in zones bevinden die al een archeologische waarde of verwachtingswaarde hebben.

2.6 Verfijning verwachtingen op basis van (mogelijke) verstoringen

Archeologische resten zijn zeer kwetsbaar voor allerlei ingrepen in de bodem. De oorspronkelijke bodem in Nederland is op veel plekken aangetast. Landbouw, bouwwerkzaamheden en infrastructurele werken zijn de grootste verstoorders. Met deze bodemverstoring kunnen archeologische resten verplaatst, aangetast of zelfs verwijderd zijn. Aangezien een groot deel van de gemeente Eindhoven bebouwd is of een agrarisch gebruik heeft, of heeft gehad, zijn de meeste archeologische vindplaatsen (voor een deel) verstoord. Dat wil echter niet zeggen dat ze geen archeologische waarde meer hebben. Per locatie kan de aard en omvang van de verstoringen verschillend zijn. De specifieke kenmerken van deze verstoringen moeten, indien er sprake is van bodemingrepen, per geval bekeken worden, zodat het beleidsadvies aangepast kan worden. Voor Eindhoven is getracht om zoveel mogelijk bekende verstoringsbronnen in beeld te brengen. Als bekend is waar het bodemarchief ernstig verstoord is, dan hoeft op die plekken vaak geen archeologisch onderzoek meer plaats te vinden.

Bedreigend zijn graafwerkzaamheden in het kader van bijvoorbeeld bouw- en/of sloopactiviteiten, de aanleg van wegen en leidingen, natuurontwikkeling, agrarische grondbewerking (bijv. diepploegen), egaliseren, de aanleg van bos en ontgronden. Verlaging van het grondwaterpeil kan leiden tot het verdwijnen van organische archeologische resten die voorheen onder de grondwaterspiegel lagen. De verstoring van archeologische waarden komt in veel gevallen neer op het verdwijnen van grondsporen, verplaatsing en fragmenteren van archeologisch materiaal en verstoring van de ruimtelijke context.

Voor het inventariseren van de verstoringen zijn de volgende bronnen gebruikt:

⁶⁸ Theuws 1989 en 1999.

⁶⁹ Echter ook aanvullingen vanuit Kempenkaart: Berkvens e.a. 2011.

- Ontgrondingen en verstoringen aangegeven op geomorfologische en bodemkaart. Op zowel de bodem- als geomorfologische kaart zijn gebieden aangegeven die afgegraven zouden zijn. Naast afgravingen gaat het ook om groeves.⁷⁰
- Provinciaal geregistreerde ontgrondingen⁷¹. In het verleden zijn op nogal wat plaatsen grondstoffen als zand en grind afgegraven. Deze zijn gebruikt als bouw materiaal of ten behoeve van de aanleg van snelwegen en het bouwrijp maken van woonwijken en bedrijventerreinen. Waar dit tot op grotere diepte is gebeurd, is dit in het landschap zelfs duidelijk te zien aan de daardoor ontstane waterplassen. Andere ingrepen die de oorspronkelijke bodemopbouw hebben aangetast, zijn de egalisatie van (bolle) akkers en de aanleg van vijvers en poelen. De informatie over ontgrondingen is afkomstig uit het provinciaal ontgrondingsregister. Dit gegevensbestand over ontgrondingen geeft aan voor welke plekken door de provincie Noord-Brabant een vergunning is gegeven tot afgraven. De contouren van de vergunde ontgrondingslocaties vanaf ca. 1950 zijn digitaal beschikbaar via de provincie Noord-Brabant.
- Grootschalige infrastructuur. Door Eindhoven loopt een aantal grootschalige transportleidingen voor olie en gas. Ze doorkruisen het zuiden, noorden en vooral het westen van het grondgebied. Verder gaat het om de rondweg rond Eindhoven, de rijkswegen A2-A67-A58. Door de aanleg van deze infrastructuur is de bodem tot in het vaste dekzand verstoord.
- Water. Hiervoor is de topografische kaart genomen, waarbij alle recent gegraven kanalen, waterplassen, vijvers, en dergelijke zijn nagelopen.
- Saneringen. Op verschillende locaties in Eindhoven komt verontreinigde grond voor. Soms is deze afgegraven ofwel gesaneerd. Informatie hierover wordt bijgehouden door de gemeente Eindhoven.⁷² Ook informatie over de diepte van de sanering is hierbij opgenomen.
- Oude hoogtekarten van voor de ruilverkaveling.⁷³ Deze hoogtekarten kwamen tot stand in samenwerking met de Meetkundige Dienst van Rijkswaterstaat. De hoogtepunten op de Hoogtekaart van Eindhoven zijn verkend in 1961. Met de oude hoogten kunnen vergelijkingen worden gemaakt met de huidige gedetailleerde hoogtekaart (AHN3).
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3).⁷⁴ Deze digitale hoogtekaart is gebaseerd op metingen tussen 2014 t/m 2019. Met lasertechnologie is vanuit helikopters en vliegtuigen 3D-hoogte-informatie verzameld. Zodoende is van elke vierkante meter in Nederland tot op 5 centimeter nauwkeurig de hoogte op maaiveldniveau bekend.
- BAG-bestand. Dit is een digitaal bestand van alle gebouwen in Nederland met gegevens uit de Landelijke Voorziening Basisregistratie Adressen en Gebouwen (LV BAG). Per pand is onder andere het bouwjaar vermeld.
- Archeologische onderzoeken. De afgelopen dertig jaar is in Eindhoven een groot aantal archeologische onderzoeken uitgevoerd. Het gaat hierbij vooral om proefsleuven en opgravingen (zie ook paragraaf &2.4).

In ArcGis zijn de diverse hierboven genoemde bronnen op elkaar gelegd. Aan de hand van het AHN3 in combinatie met de oude hoogtepunten zijn de verstoringen, zoals deze bekend waren uit het ontgrondingsregister, geomorfologische en bodemkaarten, vervolgens gecontroleerd. Op plekken waar ontgrondingen hebben plaatsgevonden, was vaak een abrupte overgang zichtbaar van een natuurlijk reliëf naar een nagenoeg vlak terrein. Soms klopten de contouren van de aangeduide gebieden niet. Soms was er nog verrassend veel reliëf zichtbaar. Door onduidelijkheid over de mate van verstoring zijn deze gebieden opgenomen als mogelijk verstoord. Uit een vergelijking van de AHN3-kaart met de

⁷⁰ Geomorfologie: Vlakte ontstaan door afgraving of egalisatie, laagte ontstaan door afgraving en groeves. Bij bodem gaat het om afgravingen en groeves.

⁷¹ <https://kaarten.brabant.nl/>

⁷² Gemeente Eindhoven, Afdeling Verkeer, Milieu en Duurzaamheid.

⁷³ <https://www.kadaster.nl/producten/kaarten-en-luchtfoto-s/historisch/hoogtekaart>

⁷⁴ <https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>

oude hoogtepunten, werd verder duidelijk dat er veel meer afgegraven is dan de ontgrondingenkaart van de provincie aangeeft. Daarom zijn ook de extra afgegraven plekken aangegeven. In de GIS-database is telkens aangegeven wat de bron(nen) is/zijn voor de verstoring.

Daar waar de geïnventariseerde verstoringen bevestigd konden worden aan de hand van de AHN3-kaart en de oude hoogtepunten, zijn deze gebieden als zekere verstoringen op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart aangeduid. Bij locaties die uit de controle met het AHN nog steeds onduidelijk waren, is de archeologische verwachting niet gewijzigd. Ze zijn wel apart aangeduid op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart als mogelijk verstoord. Verkennende grondboringen zullen bij toekomstige ingrepen de archeologische verwachting en de mogelijk aanwezige verstoring al dan niet moeten bevestigen. Voor deze terreinen geldt steeds de onderliggende lage, middelhoge of hoge archeologische verwachting.

De grootschalige transportleidingen, infrastructuur en de recent gegraven wateren zijn als verstoord op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart opgenomen. Bij de saneringen zijn alleen de dieper weggegraven gebieden (meer dan 100 cm onder het huidige maaiveld) als verstoord op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart opgenomen. In de binnenstad is namelijk vaak sprake van ophogingen net als in de wijken hierom heen. Deze zijn veelal gebouwd op oude akkergebieden waar de grond eeuwenlang ook werd opgehoogd met plaggen en mest. Hierdoor is de kans bij ontgravingen tot een meter nog steeds aanwezig dat er archeologische sporen en resten aanwezig zijn. De ondiepe saneringen (tot 100 cm onder maaiveld) staan als mogelijk verstoord op de kaart.

Bij de huizenbouw vanaf ca. 1980 is er standaard tot in het gele zand of de vaste bodem uitgegraven, waardoor mogelijk archeologische sporen hier als verloren beschouwd mogen worden. Op basis van de BAG-bestanden zijn alle panden van na 1980 op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart weergegeven als terreinen zonder archeologische verwachting. Waar het hele straten of wijken betreft, is de archeologische verwachting aangepast naar laag. Hoewel de tuinen meestal niet beschadigd zijn, is de kans op waardevolle archeologische resten erg klein. Het gaat hier veelal om flarden van nederzettingen, zoals een deel van een huisplattegrond of waterput, die weinig kennis toevoegen aan de al bekende bewoningsgeschiedenis. Voor de historische binnenstad geldt echter dat ook onder gebouwen van na 1980 nog archeologische resten kunnen voorkomen vanwege de eeuwenlange stadsophogingen, vooral nabij de stadsgracht en de beekdalen van de Dommel en Gender. Onder de gebouwen van na 1980 zijn dan ook alleen de parkeerkelders opgenomen, en niet van andere kelders (waaronder halfverdiept), omdat hiervan de aanlegdiepten niet bekend zijn. Bovendien wordt steeds vaker op een archeologie sparende manier gebouwd in de binnenstad waarbij het archeologisch bodemarchief in de grond blijft zitten.

Tot slot zijn de resultaten van reeds uitgevoerde onderzoeken door vertaald naar de archeologische verwachtingen- en waardenkaart. Gebieden die zijn vrijgegeven en inmiddels zijn volgebouwd, zijn op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart aangeduid als gebieden zonder archeologische verwachting. Ook de terreinen die geheel zijn opgegraven⁷⁵, zijn aangemerkt als zones zonder archeologische verwachting. Deze doorvertaling heeft plaatsgevonden op grond van de onderzoeksrapporten.

⁷⁵ Soms is een gebied niet vrijgegeven na een opgraving omdat er op dieper niveau nog resten aanwezig kunnen zijn.

Verstoringskaart archeologie gemeente Eindhoven

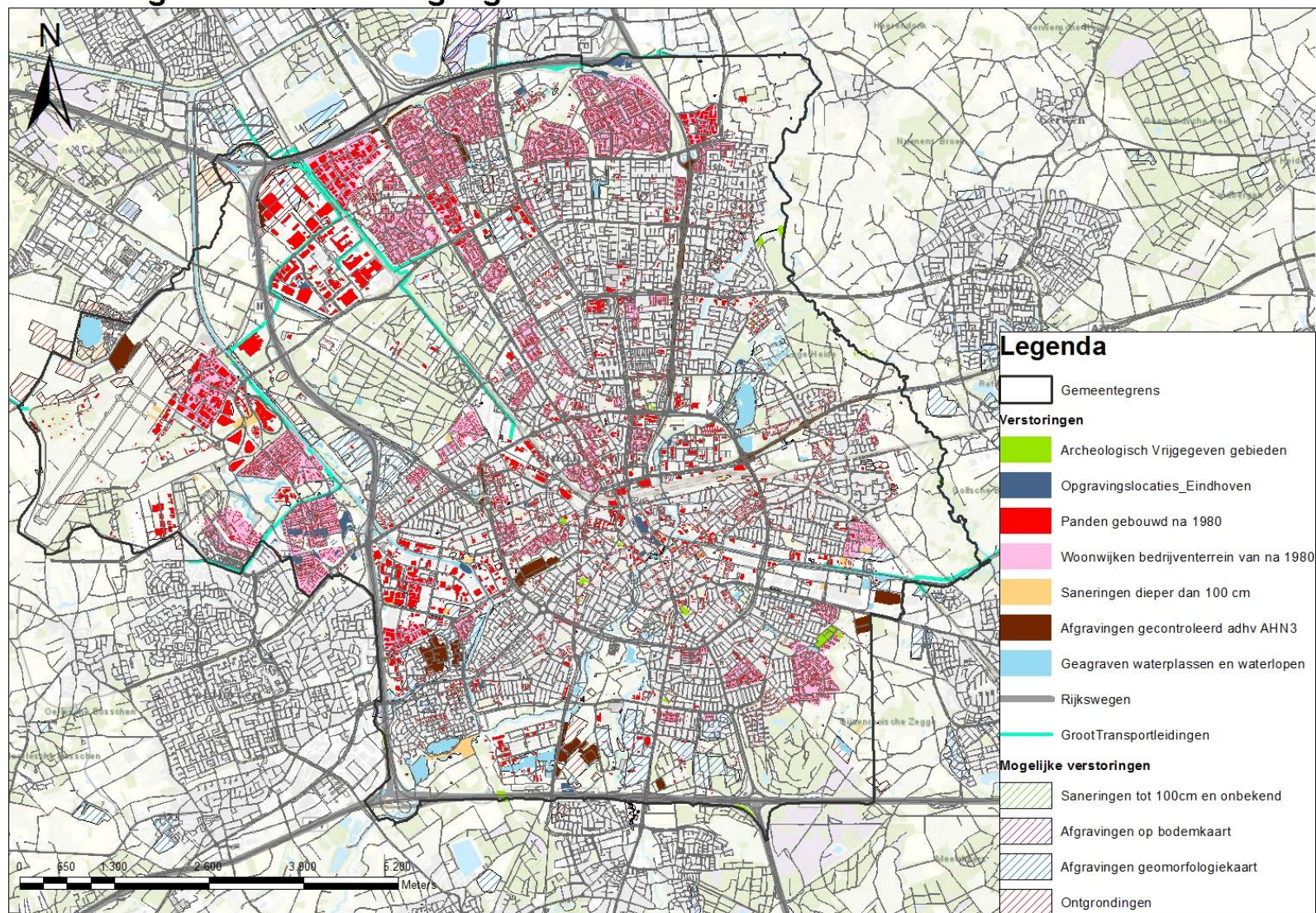

Fig. 8 Overzicht van de geïnventariseerde verstoringen en mogelijke verstoringen met bronvermelding.

2.7 Verfijning verwachtingen militair erfgoed⁷⁶

Bij het archeologisch onderzoek voorafgaand aan de bouw van de VINEX-locatie Meerhoven zijn resten gevonden van de luchtverdedigingsring rond vliegveld Eindhoven uit de Tweede Wereldoorlog. Hier is het besef ontstaan van het belang om archeologische informatie uit deze periode te behouden voor het nageslacht. Een groot deel van het grondgebied van de gemeente Eindhoven maakte deel uit van het operatieterrein van Operatie Market Garden. Dit geallieerde offensief moest een bruggenhoofd vestigen ten noorden van de Neder-Rijn tussen Arnhem en het IJsselmeer, om de Duitse troepen in het westen van het land af te kunnen snijden.

In 2019 heeft Bombs Away op basis van literatuuronderzoek, luchtfoto-onderzoek en uitgebreid historisch onderzoek, de plekken van militaire gebeurtenissen in de Tweede Wereldoorlog in Eindhoven gedetailleerd in beeld gebracht.⁷⁷ Het gaat daarbij onder andere om bominslagen, andere explosies, vliegtuigcrashes, geschutstellingen, mitrailleurstellingen, mangaten, loopgraven en tankgrachten. Dit onderzoek was vooral gericht op niet gesprongen conventionele explosieven (na 1 januari 2021 Ontploffbare Oorlogsresten genoemd) en niet zozeer op resten van ander (ondergronds) militaire erfgoed.

Als aanvulling op het onderzoek van Bombs Away heeft RAAP in november-december 2021 een inventarisatie uitgevoerd van militair erfgoed ten behoeve van de actualisatie van de archeologische verwachtings- en waardenkaart van de gemeente Eindhoven. Deze inventarisatie is een aanvulling op de verwachtingen van Bombs Away/IDDS uit 2019. De inventarisatie is uitgevoerd samen met een werkgroep bestaande uit lokale deskundigen. Zij hebben informatie aangeleverd die niet mocht ontbreken op de kaart. Verder is informatie verzameld uit andere bronnen, zoals historische kaarten en archiefmateriaal. Vanwege de beperkte omvang van de opdracht kon er geen diepgaand onderzoek uitgevoerd worden.⁷⁸

Uit de inventarisatie is naar voren gekomen dat het militair erfgoed in de gemeente Eindhoven zeer divers is en een lange periode omspant. Van de middeleeuwse landweer en vestingwerken, tot de kazerne en het militaire kamp die tot in de jaren 90 van de 20^e eeuw nog in gebruik waren. Een groot aandeel in dit erfgoed betreft de Tweede Wereldoorlog, met operatie Market Garden maar ook de aanwezigheid van de Duitse Fliegerhorst.

Een (klein)deel van de geïnventariseerde locaties is niet archeologisch relevant en daarom niet meegenomen op de kaart. Het overgrote deel van de locaties is wel op de kaart weergegeven, waarbij onderscheid is gemaakt in terreinen met een hoge archeologische waarde, gebieden met een hoge verwachting en attentiegebieden. Ook de locaties waarvan de ligging niet exact bekend is (zoals bij de schuilkelders uit de Koude Oorlog) zijn als punt op de kaart weergegeven en ook hier geldt een attentiegebied: ergens in de directe omgeving zou de locatie zich kunnen bevinden. Veel schuilkelders zijn slechts ter indicatie aangegeven.

Het rapport van RAAP sluit af met adviezen hoe de archeologische waarden en verwachtingen van het ondergronds militair erfgoed uit de diverse perioden (opgesplitst naar: periode voor Tweede Wereldoorlog, Tweede Wereldoorlog en Koude Oorlog) opgenomen kunnen worden in de gemeentelijke archeologische verwachtings- en waardenkaart. Tot slot is aangegeven dat juist archeologie van de Tweede Wereldoorlog en Koude oorlog sterk verweven is met andere onderzoeksdisciplines, namelijk

⁷⁶ Overgenomen van Snippenburg, Boshoven & Hesseling 2022.

⁷⁷ Rapportage Historisch Vooronderzoek CE-Bodembelastingkaart Gemeente Eindhoven (2019), samengesteld door Bombs Away B.V. en IDDS Explosieven.

⁷⁸ Voor de uitgebreide toelichting op de werkwijze van de inventarisatie wordt verwezen naar het rapport van RAAP.

die van de Opsporing Ontploffbare Oorlogsresten en de bouwhistorie. Een algemene aanbeveling luidt dan ook om bij toekomstig onderzoek dit meer interdisciplinair aan te pakken.

De archeologische relevantie van militair erfgoed is sterk afhankelijk van het type vindplaats en de periode waar de vindplaats binnen past. Bovendien dient telkens de vraag te worden gesteld of sprake is van vondstmateriaal of ook van aanwezige sporen en structuren. RAAP heeft het militair erfgoed ingedeeld in twee categorieën:

- vindplaatsen die vooral bestaan uit archeologische vondsten of vindplaatsen waarbij zowel sprake is van sporen/structuren en vondsten;
- locaties waarbij voornamelijk vondsten te verwachten zijn; deze zijn ondergebracht in de categorie attentiegebied.

Bij de eerste categorie is vervolgens gekeken of er sprake is van een archeologische waarde dan wel verwachting. Alleen de vestingwerken zijn aangeduid als archeologisch waardevol omdat deze ook daadwerkelijk archeologisch (deels) zijn onderzocht. Voor alle overige terreinen geldt een hoge verwachting, aangezien de conservering en kwaliteit van de resten nog niet bekend zijn omdat hier nog geen archeologisch onderzoek is uitgevoerd.

In totaal zijn er 55 terreinen op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart opgenomen als zones met een hoge archeologische verwachting voor Tweede Wereldoorlog.

Complextype	Aantal
barakken	3
crashsite	12
kamp	1
kampement	2
Kazerneterrein / militair terrein	3
loopgraafcomplex	3
officierswoningen	2
geschutstellingen	16
stort	5
vindplaats	7
vliegveld	1
Eindtotaal	55

Het gaat onder meer om:

- Barakken: locaties waar resten van barakken nog aanwezig zijn.
- Geschutstellingen: Opstelplaatsen luchtdoelgeschut uit 1940-1944.
- Stort: dumplocaties van militair en civiel materiaal tot in de jaren 60.
- Vindplaats: locaties waar veel vondsten en/of sporen uit de Tweede Wereldoorlog zijn aangetroffen.
- Crashsites Tweede Wereldoorlog: Uit Eindhoven zijn twaalf crashsites uit de Tweede Wereldoorlog bekend. Het is niet bekend of de crashsites volledig zijn geruimd en dat het alleen om bovengrondse wrakresten beperkt is gebleven. Rond de crashsite is een zone van 50 m als hoge verwachting aangehouden.
- Duitse woningen Noord-Brabantlaan 90 t/m 146: In 1941 gebouwde officierswoningen voor de Luftwaffe.
- Kazerne: Naast het terrein aan het de Jan Olieslagersweg, waar nog steeds oude betonnen palen met prikkeldraad omheen staan, gaat het hier om Beatrixoord en de Constant Rebecquekazerne.

Beatrixoord was een door de Duitse bezetting gebouwde concentratie van bunkers, vermomd als huizen en een kerkje aan de Oirschotsedijk. De voormalige Constant Rebecquekazerne maakte deel uit van de serie van zestien zogenaamde Boostkazernes, die vanwege de Duitse oorlogsdreiging met spoed in de periode 1938-1939 werden gebouwd. Direct na de Duitse bezetting in 1940, werd de kazerne geconfisqueerd door de bezetter en werden extra gebouwen bijgebouwd, zoals de manschappenkantine en het later zo genoemde Duitse Dorp. In feite was het een bunkercomplex, vermomd als liefelijk boerderijdorpje, om eventuele vijandelijkheden vanuit de lucht te misleiden. Dit geheel maakt deze kazerne afwijkend van de andere Boostkazernes. Op het terrein zijn nog vier Duitse legeringsgebouwen en een officiersmess aanwezig. Op kazerneterreinen zijn vondsten en sporen te verwachten die gerelateerd zijn aan het dagelijks leven op de kazerne, zoals afvaldumpen. Op oefenterreinen zijn resten van (oefen)munitie te verwachten. Op terreinen van voormalige kazernes kunnen daarnaast resten van bovengronds verdwenen bebouwing worden verwacht.⁷⁹

Fig. 9 Een van de legeringsbarakken op de Constant Rebecquekazerne (bron: Regionaal Historische Centrum regio Eindhoven).

- Kampement: twee locaties waar het Tactical Headquarters van de Britse Veldmaarschalk Montgomery wordt vermoed.
- Vliegveld: op Fliegerhorst Eindhoven worden veel archeologische resten verwacht. Tevens blijkt uit het verliesregister dat op het vliegveld een groot aantal vliegtuigen gecrasht is. In het (recente) verleden zijn al grote delen van het gebied verstoord zonder systematisch onderzoek naar archeologische resten uit de Tweede Wereldoorlog. Op het terrein van de Fliegerhorst zijn na de Tweede Wereldoorlog twee complexen ontstaan waar ook resten te verwachten zijn uit de periode van de Koude Oorlog. Het zijn het MOB-complex Veldhoven en het Prinses Irenekamp.

Alle overige terreinen (kraters, loopgraven, mangaten, munitieopslag, stellingen, tankgracht en schuilkelders) zijn aangeduid als attentiegebied op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart. Het gaat veelal om punt- en lijnlocaties waarvan de precieze locatie niet duidelijk is. Daarom zijn zoneringen aangebracht die varieert van 5 tot 20 meter.⁸⁰ Op dergelijke locaties kunnen met name archeologische vondsten worden aangetroffen (naast veelal ook een risico op aantreffen van Ontpofbare Oorlogsresten).

⁷⁹ Zie www.ikme.nl.

⁸⁰ Zie voor een verdere toelichting op de zonering Snippenburg, Boshoven en Hesseling 2022, 21.

3 Archeologische waarden

Naast archeologische verwachtingen is er in Eindhoven op diverse plekken ook sprake van reeds vastgestelde archeologische waarden. Hiertoe behoren die delen van de gemeente waar op basis van óf archeologisch onderzoek, óf de bekende archeologische waarnemingen en/of de bekende historische gegevens van het terrein (vrijwel) vaststaat dat hier belangrijke archeologische resten in de grond zitten. De gemeente Eindhoven maakt onderscheid in twee categorieën archeologische waarden: beschermde gemeentelijke archeologische monumenten en archeologisch waardevolle terreinen zonder een beschermde status. Deze tweede categorie is verder opgedeeld naar hoge waarde en waardevol. Bij de terreinen van hoge waarde is middels archeologisch onderzoek vastgesteld dat er waardevolle archeologische resten in de grond zitten of is aan de hand van historische bronnen overduidelijk dat de dichtheid aan archeologische resten erg groot is. Voor de terreinen van archeologische waarde is weliswaar nog niet door gravend onderzoek vastgesteld dat er sprake is van archeologische waarden, maar is op basis van historische bronnen, zoals de kadastrale kaart van 1830, vrijwel zeker dat ook hier archeologische resten in de bodem aanwezig zijn.

3.1 Archeologische monumenten

De gemeente Eindhoven kent drie gemeentelijke archeologische monumenten die op grond van de criteria gaafheid, conservering en wetenschappelijke en cultuurhistorische waarde zijn aangewezen als behoudenswaardig. In de gemeente komen geen archeologische rijksmonumenten voor die zijn beschermd op basis van de Erfgoedwet en derhalve onder het bevoegd gezag van de minister dan wel de staatssecretaris vallen.

Het gaat om de volgende drie archeologische monumenten:

1. Marienhage⁸¹

In 1257 is in Woensel sprake van een huis van de heer van Woensel waar cijns wordt geïnd. Eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek heeft uitgewezen dat binnen het plangebied mogelijk al vanaf omstreeks 1100, voorafgaand aan de stichting van de stad Eindhoven, een motte heeft gelegen met een donjon. Na voltooiing van het nieuwe kasteel van Eindhoven na 1420 werd het oude kasteelterrein met de motte overgedragen aan een congregatie van kanunniken, die op het terrein een klooster stichtten naar de regels van Augustinus. Het klooster omvatte gebouwen rond een kloosterhof en een kerk, die in 1433 werd gewijd. Een deel van de kasteelgrachten bleef gehandhaafd maar een deel van de motte werd geëgaliseerd.

In 1581 wordt het klooster door Staatse troepen in brand geschoten en wordt het klooster verlaten. In 1629 keren de kloosterlingen weer terug en werd het klooster deels herbouwd, de kerk bleef echter een ruïne. In 1688 wordt het klooster door de Nederlandse Staat in beslag genomen en werd het klooster opgeheven; alleen de oostelijke kloostervleugel, die ook heden nog bestaat, bleef in gebruik. Daarnaast bleven restanten van de grachten en de kerkruïne nog tot minimaal de 18e eeuw bestaan. Op het terrein waren onder andere ambachtelijke bedrijven gevestigd. In 1890 worden de gebouwen gekocht door de paters Augustijnen die een nieuwe kerk bouwen en in de jaren 1917-1936 een jongensinternaat met eigen kapel.

⁸¹ Arts, Hardy & Melssen 2018.

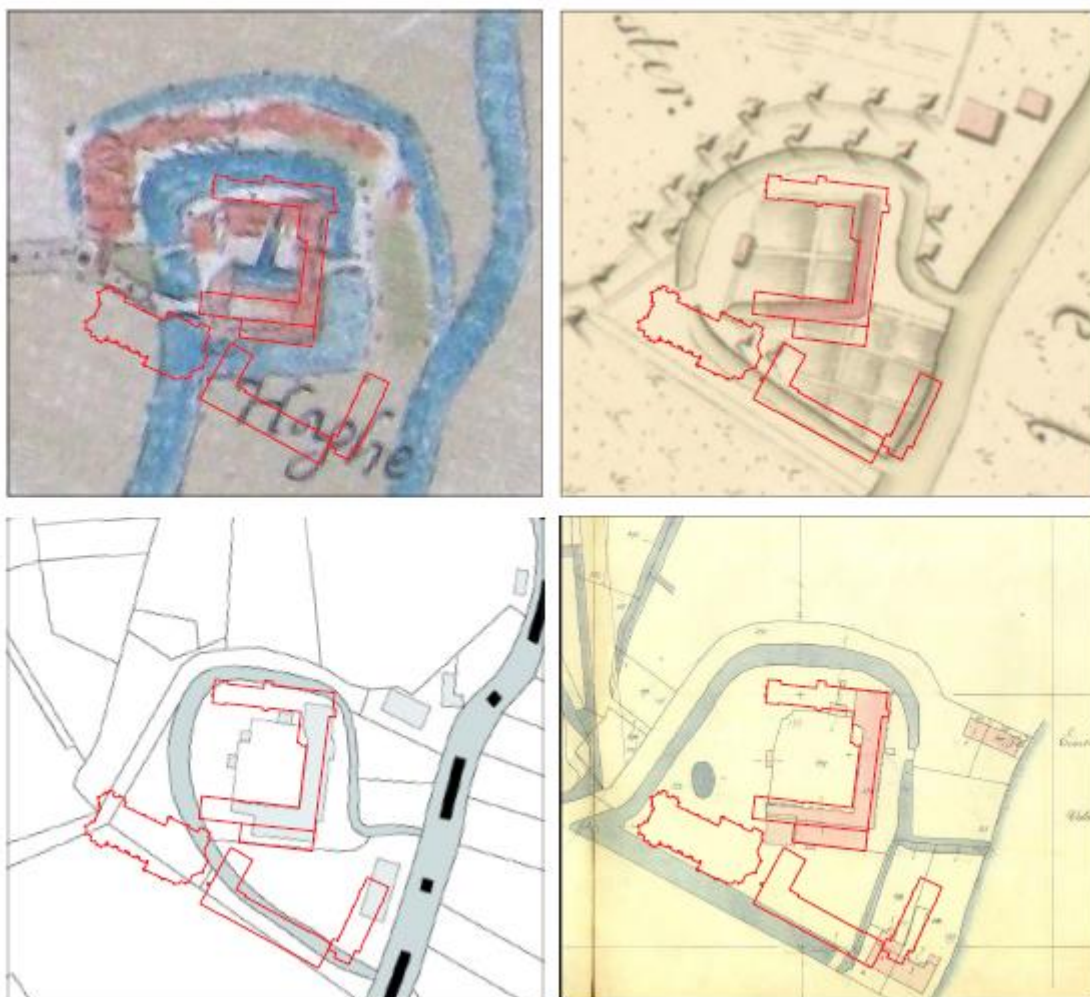

Fig. 10 Vier historische plattegronden, bij benadering dezelfde uitsnede, op dezelfde schaal afgebeeld en gegeorefereerd. Ter oriëntatie is ook de huidige bebouwing afgebeeld, met rode lijnen. Het noorden ligt boven. Linksboven: kaart door Jacob van Deventer, ca. 1560. Rechtsboven: kaart uit 1803. Linksonder: reconstructie van de verloren gegane kadastrale minuut uit 1830. Rechtsonder: inmeting van de bebouwing in het plangebied uit 1889 (Bron: I.J. Cleijne, 2019: Eindhoven, Mariënhage. Archeologisch onderzoek op een kloosterterrein (BAAC-rapport A-18.0011), 's-Hertogenbosch).

2. Kasteel Ravensdonck of Kasteel van Eindhoven⁸²

Vanaf 1420 werd binnen de omgrachting van de stad een nieuw kasteel gebouwd op de plek van het huidige Ravensdonck, door de heer van Eindhoven, Jan van Schoonvorst. Dit kasteel maakte deel uit van de vestingwerken. Het kasteel wordt samen met de rest van de stad Eindhoven in 1486 door Gelderse troepen verwoest. In 1502 is het kasteel weer hersteld. Gedurende de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) wordt het kasteel enkele keren belegerd en geplunderd en afwisselend bewoond door Spaanse en Staatse troepen. In 1676 wordt de ruïne gesloopt.

⁸² Arts 1992.

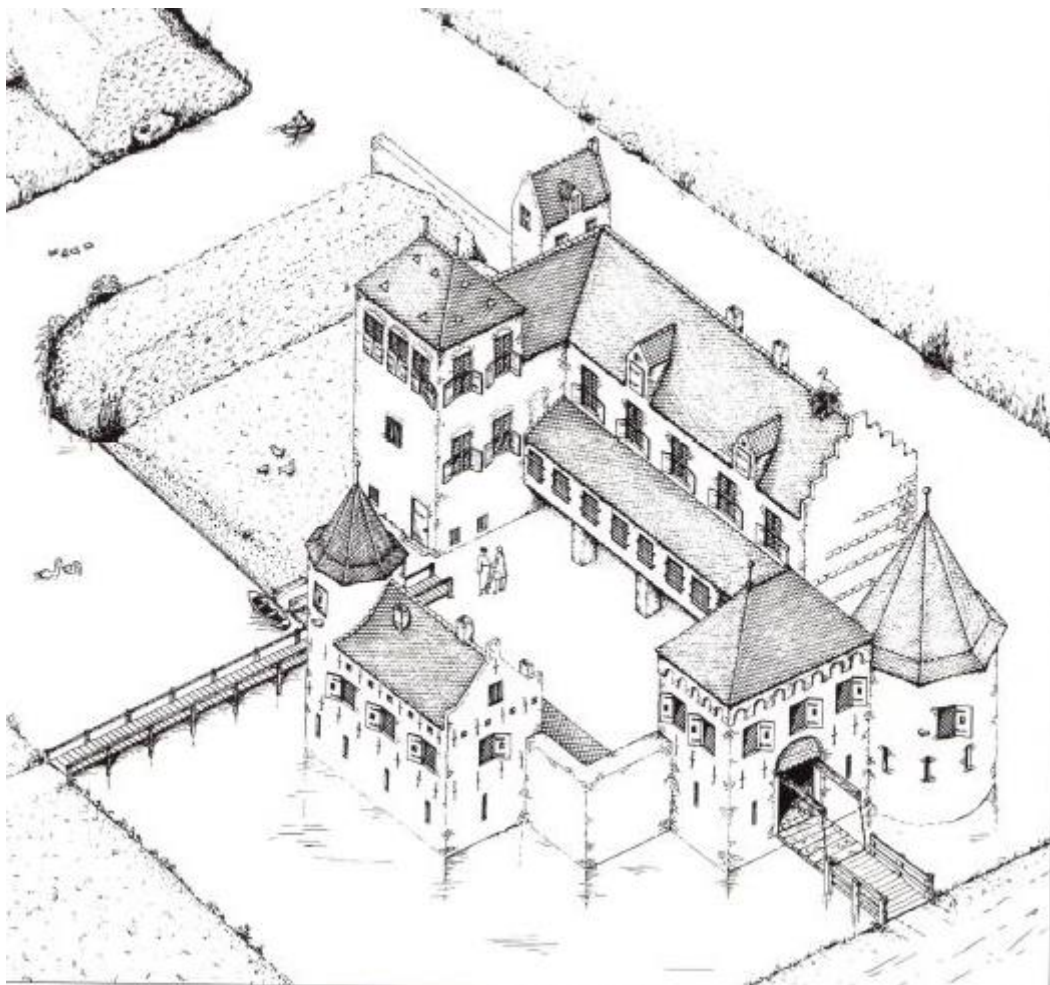

Fig. 11 Reconstructie van het Kasteel van Eindhoven in 1540 (uit Arts 1992). Uit archeologisch onderzoek in 2019 bij de herinrichting van de Vestdijk-Ten Hagestraat is een deel van het poortgebouw aangesneden, waaruit blijkt dat deze reconstructie iets aangepast zou moeten worden.

3. Catharinakerk⁸³

Oudste vermelding in 1340. De middeleeuwse Catharinakerk werd in 1859 gesloopt om plaats te maken voor een veel grotere (de huidige) kerk. Een klein deel van het oude kerkterrein (direct voor de ingang van de huidige kerk) werd niet bebouwd, daar werd in 2002 een opgraving uitgevoerd. Hierbij kwamen naast fundamenteën van de oude kerk ook skeletresten van een kind tevoorschijn met daarin nog middeleeuws DNA. Later heeft dit kind 'Marcus van Eindhoven' als naam gekregen, zijn gezicht is forensisch gereconstrueerd. In 2005-2006 is hier een intensieve opgraving uitgevoerd. Van bijna 400 skeletten werden DNA-monsters genomen voor archeologisch en medisch onderzoek aan de Universiteit van Leiden. De gemiddelde diepte van het dekzand ligt hier op een diepte van 16,10 m +NAP. De diepste grafkuilen zijn tot ongeveer 30 cm in het gele dekzand ingegraven. Het kerkhof is in de loop der eeuwen opgehoogd met circa 80 cm grond uit de stad.

⁸³ Arts 2013.

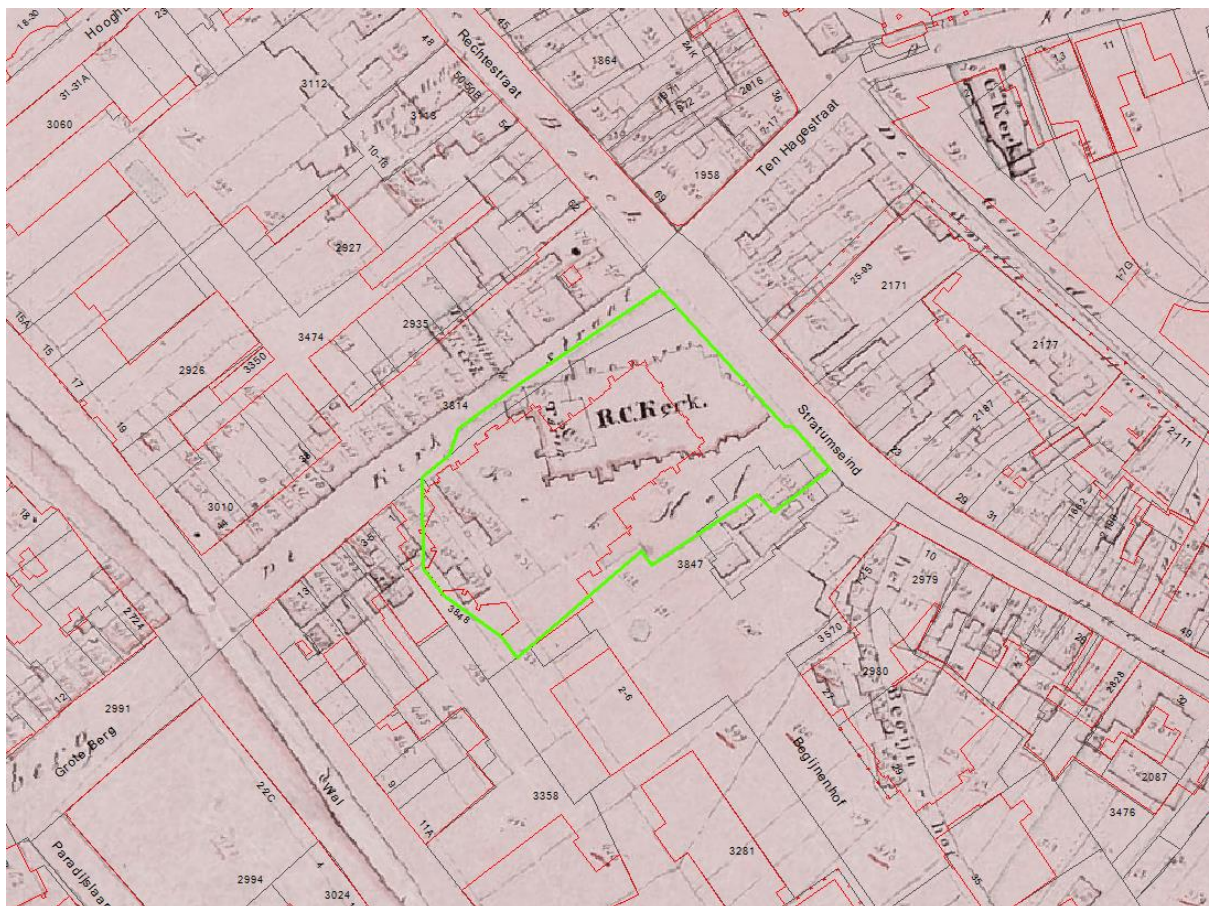

Fig. 12 Ligging van de middeleeuwse Catharinakerk met kerkhof ten opzichte van de huidige kerk (in rood). Projectie op de kadastrale minuut uit 1832.

3.2 Archeologisch waardevolle terreinen⁸⁴

Op de vorige versie van de archeologische kaart van de gemeente Eindhoven werden alleen gebieden met een archeologische verwachting dan wel waarde aangeduid als archeologisch gebied. Hiertoe behoren die delen van de gemeente waar op basis van óf archeologisch onderzoek, óf de bekende archeologische waarnemingen en/of de bekende historische gegevens van het terrein (vrijwel) vaststaat dat hier belangrijke archeologische resten in de grond zitten.

Een groot aantal van de oude gebieden zijn vervallen omdat ze geheel of gedeeltelijk zijn opgegraven, maar vooral ook omdat het bij de meeste gebieden niet ging om vastgestelde archeologische waarden maar een archeologische verwachting, zoals de beekdalen. Deze gebieden zijn geactualiseerd en worden nu aangeduid als terreinen van hoge archeologische waarde of terreinen van archeologische waarde. Verder is op basis van nieuwe historische gegevens en opgravingen een aantal archeologisch waardevolle gebieden toegevoegd. Ook zijn enkele andere gebieden anders begrensd als gevolg van een betere projectie op de historische ondergrond of samengevoegd omdat het om dezelfde archeologische waarden ging.

⁸⁴ Grotendeels gebaseerd op info uit Arts 2020.

3.2.1 Terreinen van hoge archeologische waarde

Het gaat hier om terreinen waarvan door middel van archeologisch of historisch onderzoek is vastgesteld dat er waardevolle archeologische resten in de grond zitten. In deze gebieden kan relatief kleinschalig archeologisch onderzoek grote kenniswinst opleveren. Bovendien is de kans zeer aannemelijk dat bij bodemingrepen archeologische waarden worden aangetroffen.

1. Stadskern Eindhoven⁸⁵

Middeleeuwse stadskern. De oudste vermelding (Endehouen) dateert uit 1232. In een oorkonde uit dat jaar verklaart hertog Hendrik I van Brabant dat hij zijn stad en burgers dezelfde vrijheid en dezelfde vonnissen toestaat als die de stad en de burgers van 's-Hertogenbosch al hebben. Tevens krijgt Eindhoven het recht voor het houden van een wekelijkse markt die de omwonenden verplicht zijn te bezoeken. De oudste middeleeuwse archeologische vondsten dateren uit de vroege middeleeuwen en uit de 12^e eeuw. Waarschijnlijk werd in de 14^e eeuw een stadsomwalling met gracht aangelegd waarbij de Gender op de stadsgracht uitkwam. De stad had toen vijf toegangen met op drie plaatsen een (stenen) stadspoort: de Woenselse Poort, de Gestelse Poort en de Stratumse Poort. Rond 1600 maakte Frans Hogenberg een kaart van Eindhoven zoals dat er in 1583 uitgezien zou hebben. Het blijkt dat de structuur van de stad weinig veranderd is (zie figuur 11). Twee delen van het archeologisch waardevolle gebied zijn aangewezen als archeologisch gemeentelijk monument, namelijk het kasteel van Eindhoven en de Catharinakerk.

Fig.12 Eindhoven in 1583, tekening gemaakt door cartograaf Franciscus Hogenberg (collectie Bauke Hüsken). Bovenin is de Gestelse poort getekend. Het rechter torentje is het in 1554 gebouwde stadhuis waarvan resten in 1967 zijn afgebroken. De linker toren is de oude kerk die in de 19^e eeuw is gesloopt en waar nu de huidige Catharinakerk staat. Op de voorgrond het Kasteel van Eindhoven.

⁸⁵ Zie Debruyne 2007; Jong, Louvenberg & Vos 2011; Van den Bruel, Arts & van den Broek 2013; Arts 2011; Van den Bruel 2012; Vos 2011 en Berkvens 2018.

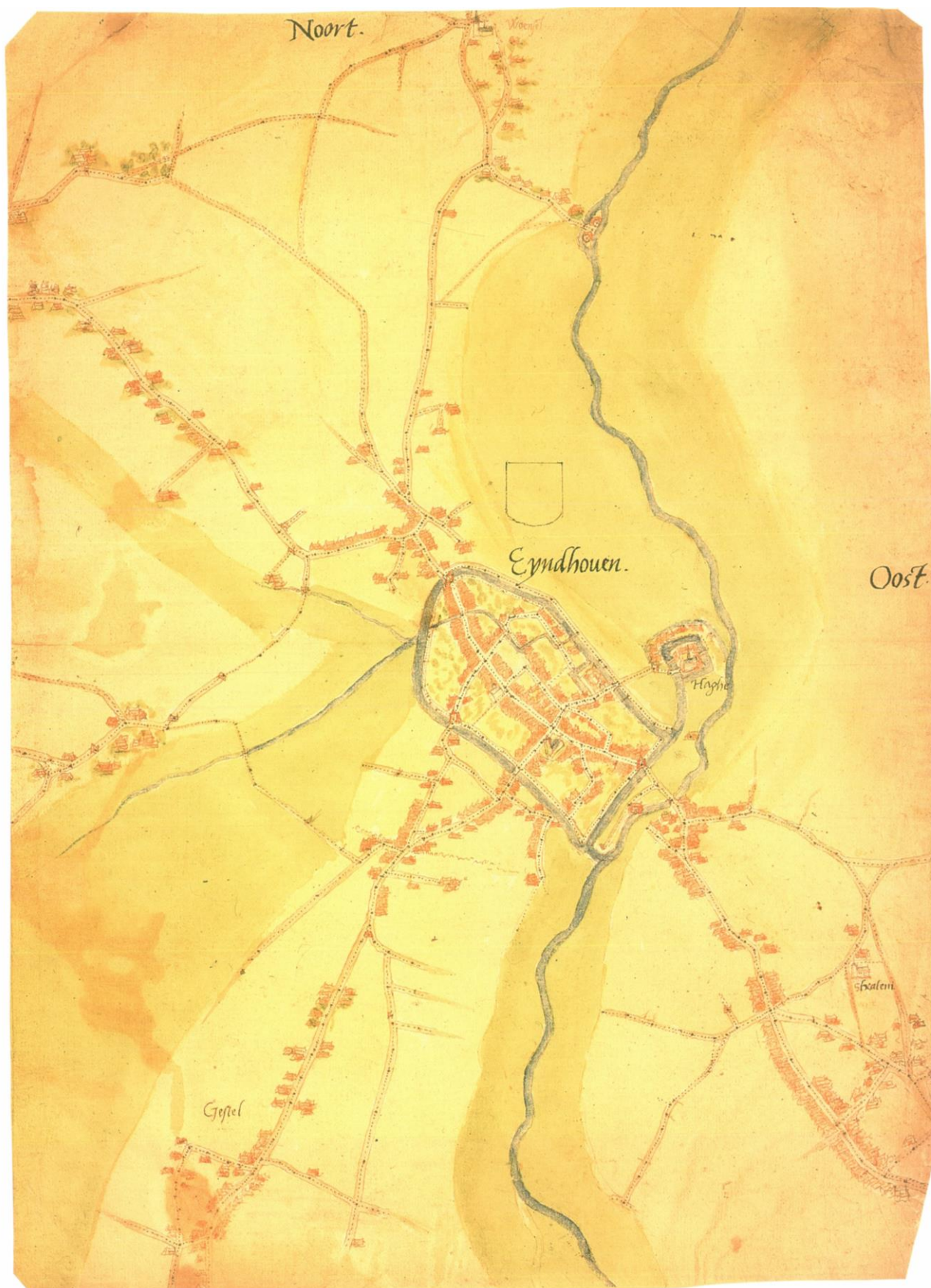

Fig.13 Kaart van Eindhoven in circa 1560 van Jacob van Deventer.

Kastelen, (omgrachte) hoeven, landhuizen en watermolens

2 Kasteel/klooster Die Haghe/Marienhage

De oudste vermelding van het kasteel Die Haghe dateert vermoedelijk uit 1257, het klooster wordt voor het eerst vermeld in 1420. Een groot deel van het archeologisch waardevolle gebied is aangewezen als gemeentelijk archeologisch monument.

3 Kasteel Coudenhoven

Het Borchsken wordt voor het eerst vermeld in 1578. Later is het door nieuwe eigenaars Coudenhove genoemd, naar de naam van de vermoedelijke bouwheer Jacob van Coudenhoven (gestorven in 1594). In 1621 wordt het beschreven als een ... steenen omgraven huysinge In september 1719 wordt het vervallen kasteel Bougarde met neerhuysing verkocht. Tijdens de orkaan van 9 november 1800 is het restant, een torentje, omgewaaid. Lang is er nog puin blijven liggen. Begin 20^e eeuw is het terrein in gebruik als vuilnisbelt. De hoeve Borchart ligt aan de Dommel bij het kasteel het Borchsken en wordt vermeld in de jaren 1434-1679.

4 Slot van Aalst

De omgrachte hoeve Achterste Beerwinckel (later Slot van Aalst) wordt voor het eerst vermeld in 1403. Er is dan sprake van een hoeve de Eerste Beerwinckel (in Waalre) en een hoeve de Achterste Beerwinckel (in Aalst). In 1424 wordt ene Meeus van Beerwinckel genoemd als eigenaar. In 1432 heet het die hoeve te Beerwynckel. In 1433 wordt een hoeve tgoet te Beerwynckel te Aelst genoemd, die verpacht wordt. Tot in de zestiende eeuw wordt het hele gebied rond de hoeve als de Beerwinkel aangeduid: tot Aelst in Beerwinkel. Op de oudste kadasterkaart wordt op de plaats van de Achterste Beerwinckel een omgracht herenhuis aangegeven met de naam het Slotje, dat uit baksteen is opgebouwd. De gracht heeft een driehoekige vorm. Tot omstreeks 1955 staat hier nog een huis dat gebouwd is op de fundamenten van het Slotje, met onder het huis een kelder met gemetselde gewelven. Van dit huis bestaat één foto uit 1934. Na die tijd zijn de grachten gedempt. In 1958 is het gebouw gesloopt om plaats te maken voor het Natuurkundig Laboratorium van Philips (thans de High Tech Campus), maar de plek zelf is onbebouwd gebleven.

5 't Hof

Oudste vermelding in 1381. In de jaren 1498-1670 staat hier een huis genaamd het Ven. Vanaf 1697 wordt een huis dat hier staat het Hofken genoemd; in 1832 wordt vermeld dat dit huis groot en welgebouwd is. In oktober 1846 wordt het Hof verkocht. Het bestaat dan uit een vierkant hoog opgaand huis met één verdieping met op het dak een klokkentorentje. Omstreeks 1870 wordt het afgebroken en wordt het herenhuis het Hof gebouwd, dat in 1873 wordt betrokken, in 1920 weer wordt verkocht en in 1930 afgebroken.

6 Gagelbosch⁸⁶

De oudst bekende vermelding van de naam dateert uit 1606. Er is dan sprake van eenen steenen huysinge ... genoemd thuys Gagelbroeck. In 1652 is sprake van een huis, neerhuis, stal en toebehoren, in het dorp Blaarthem, genaamd het Gagelbosch. In 1718 wordt opdracht gegeven het gebouw tot aan de grond af te breken en ruimen, vermoedelijk omdat het sinds 1696 niet meer bewoond wordt. In de slooppdracht is

⁸⁶ Zie Peters e.a. 2011.

sprake van een seekere vervalde woonhuysse ... genaempt het Gagelbosch, synde het Hooghhuys rontsomme in syn grachten ...

7 Kasteel Blaarthem⁸⁷

Naast het kasteel lagen hier ook een kerk met begraafplaats en een middeleeuwse hoeve. Oudste vermelding van de kerk is in 1400. De Blaarthemse kerk is door de orkaan van 9 november 1800 verwoest. In 1823 wordt het schip van de kerkruïne en in 1834 de toren gesloopt. In 1833 wordt elders in Gestel een nieuwe kerk gebouwd die in 1835 in gebruik is genomen en in 1909-1910 is vervangen door de huidige. In 1173 is sprake van ene adellijke Berta de Blartehim. In 1340 wordt het gebouw te Blaarthem mansus genoemd. In 1436 wordt het kasteel een 'omgracht blokhuis' genoemd en in 1525 heet het dat Borchtken. In 1525 is dat Borchtken deel van een mansus, dat verder bestaat uit een huis met erf en plaats, een schaapstal en erven. In 1562 staat het bekend als een huys met zijn nederhoven met synen omgaende grachten ende optreckende bruggen. In 1780 laat men het kasteel moderniseren. In 1893 wordt het kasteel door het vuur verwoest. Tot in 1939 bevinden zich nog muurresten van het kasteel boven het maaiveld, deze zijn in dat jaar afgebroken en het terrein is tot 1975 in gebruik geweest als akker. Daarna is het bebouwd.

De watermolen Caudenhoven lag bij Blaarthem op de Gender. Oudste vermelding in 1297. Deze molen is reeds in de zeventiende eeuw verdwenen. Wellicht is dit dezelfde molen als waar de in 1571 vermelde veldnamen Molenakker en Molenbeemd naar verwijzen.

Fig. 14 Kasteel Blaarthem met hoeve en vervallen kerk op de kadasterkaart van 1832.

⁸⁷ Arts, Dekker, Eenbergen & Hüsken 1996.

8 Hoeve Mispelhoef

De oudste vermelding van deze hoeve dateert uit 1512/1513 wanneer de hoeve Mispelhoef wordt verworven door de Tafel van de Heilige Geest van 's-Hertogenbosch. In 1750 wordt de hoeve, die dan een omvang heeft van 17 hectare, door de Tafel van de Heilige Geest verkocht.

Fig. 15 Herberg De Mispelhoef in 1930 (bron: Regionaal Historische Centrum regio Eindhoven).

9 Hoeve den Hurk

Den Hurk wordt voor het eerst vermeld in 1512/1513 wanneer de hoeve den Hurk wordt verworven door de Tafel van de Heilige Geest van 's-Hertogenbosch. In 1597 wordt deze hoeve den Horck en in 1681 op den Hurck genoemd. In 1750 wordt de hoeve, die dan een omvang heeft van 12,3 hectare, door de Tafel van de Heilige Geest verkocht.

10 Hoeve Verre Welschap

Hoeve Verre Welschap wordt voor het eerst vermeld in 1409. Wellicht gaat het hier om de Roggenhove en de Heidehoeve, die in 1409 worden vermeld en waaruit pacht met rogge wordt betaald. De hoeve is in 1940 afgebroken.

11 Hoeve Oud Roosten

De oudste vermelding dateert uit 1469 als in die Roest. In januari 1685 wordt het omschreven als de Nieuw Hoeff. Het geheel wordt gesloopt en in 1907 wordt een nieuw buitenhuis gebouwd met een koetshuis en een bediendenwoning, Kortonjo genaamd.

12 Hoeve Kronehoeve⁸⁸

Het goed Ten Gruythuse wordt voor het eerst vermeld in 1375. Vanaf omstreeks 1380 is het bezit van de heren van Cranendonck en Eindhoven. Het wordt later Gruithuys (1442) of Gruijhuise hoeve (1588) genoemd. In de zestiende eeuw wordt het Grote Prinsehoeve genoemd. In 1701 heet het de Koningshoeve en vanaf 1807 de Kronehoeve. In de 19^e eeuw behoort het tot de domeinen van de Kroon (koning), vandaar de naam Kronehoeve.

⁸⁸ Zie Debruyne 2007.

13 Kasteel Eckart

De oude Heerlijkheid Eckart, Eykart zoals het toen heette, wordt voor het eerst vermeld in 1312.

Oorspronkelijk was Eckart een eiland, dat begrensd werd door de Dommel en een voormalige bedding van deze rivier, de Dode Gracht geheten, vroeger Den Doyen Graeff genaamd. De eerste heer was Rogier van Leefdael, ridder en burggraaf van Brussel, heer van Leefdael, drossaard van Brabant, en opperjachtmeester van de hertog, die de hoeve in 1312 in leen kreeg. Door vererving ging het kasteel over in de familie van Merode tot 1633. Door verkoop kwam het in bezit van de familie van Vlierden, die het kasteel verwaarloosden. In 1672 werd het geplunderd door de Fransen. Op de plaats van het huidige huis stond in de 14^e eeuw een versterkte boerderij. Het oorspronkelijke huis uit 1695 werd in 1906 vrijwel volledig opnieuw opgetrokken door Ed Cuijpers.

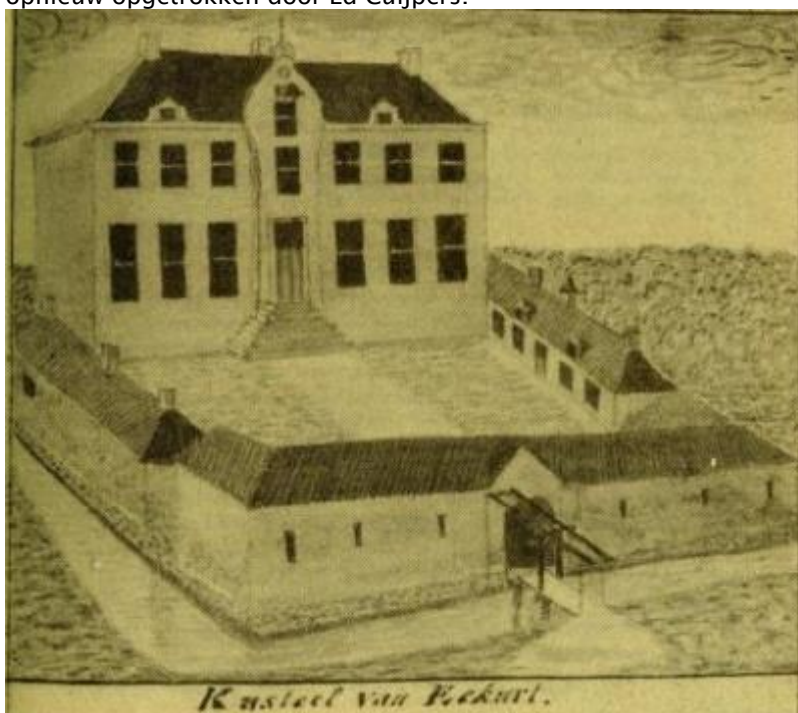

Fig. 16 Reconstructie van het kasteel Eckart volgens Adriaan Brock in 1825 (bron: http://www.eindhoven-encyclopedia.nl/index.php/Eckart_volgens_Brock).

14 Lievendaal

Lievendaal is de naam van een omgrachte hoeve die voor het eerst in 1457 wordt vermeld. De naam is vermoedelijk afgeleid van de persoonsnaam Arnout van Lievendaal, die in 1409 grond bezit in Strijp.

15 Ten Bogarde

De omgrachte hoeve Ten Bogarde alias 't Slotje in Woensel. Vermeld in 1429, 1437 en 1438: een huis, erf, schuur, duifhuis, hof, grachten en een beemd.

16 De Burgh

De oudste vermelding van de voorloper van De Burgh, geheten hoeve Ter Hagen dateert uit april 1437. Het wordt dan omschreven als een huis, een erf, een hof en aangelag. In 1569 wordt het huis het burchsken genoemd, in 1577 het Borchsken, in 1639 het Borghsken. In december 1578 wordt het goed omschreven als: een omgraven huys met eenen hoeven daarbijgelegen ... genoemd de hoeve ter Hagen, alles met

grachten, wallen ... In 1624 is het een huis, omwaterd met optrekbrug, met hoeven, enz. In 1627 wordt het huis een hooghuis genoemd, in 1716 het Borgje. Uiteindelijk heeft het huis in 1912 plaats gemaakt voor het huidige landhuis De Burgh.

17 Woenselse watermolen

Voor het eerst vermeld in 1379 als de watermolen Scymmelen, in 1415 als Scijmmolen, in 1458 als Scijmmelen, in 1955 gesloopt.

18 Genneper watermolen

Oudste vermelding in 1249. In 1582 wordt de molen in brand gestoken door Staatse troepen en in 1587 weer herbouwd.

Fig. 17 De Genneper watermolen geschilderd door Vincent van Gogh in het najaar van 1884 (bron: Wikimedia Commons).

Vastgestelde vindplaatsen

19 Beekdal Rundgraaf Noord-Brabantlaan⁸⁹

Periferie van een Romeinse nederzetting uit de eerste eeuwen na Chr. Op het terrein van het huidige Transferium Meerhoven, dat ten zuiden van de kruising Noord-Brabantlaan/ Sliffertsestraat ligt, is bij archeologisch onderzoek in 2012 een Romeinse nederzetting ontdekt. Tijdens de opgraving zijn onder meer de paalsporen van 12 hoofdgebouwen (enkele met een verdiept stalgedeelte), vier bijgebouwen, drie spiekers alsmede een waterput uit de Romeinse tijd ingetekend daterend van circa 150-270 na Chr. Uit de vroege en volle middeleeuwen dateren zeven meilers en uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd enkele greppels en een waterput. Bovendien zijn ruim drieduizend archeologische voorwerpen aangetroffen, grotendeels bestaand uit Romeinse potscherven. Daarnaast zijn vondsten verzameld uit het mesolithicum. Opmerkelijk is een groot gedeelte van een neolithische stenen bijl, gevonden in het stalgedeelte van een van de Romeinse hoofdgebouwen. De nederzetting sporen zetten zich voort tot buiten het opgravingsterrein.

⁸⁹ Zie Arts, Van den Bruel & De Vos 2018.

Fig. 18 Overzicht van de opgraving Noord-Brabantlaan die werd uitgevoerd met hulp van vrijwilligers van de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland.

20 Ekkersrijt

Nederzetting uit de midden- en nieuwe steentijd. Het betreft een vindplaats ontdekt door een amateurarcheoloog met opgeploegde vondsten uit zowel het mesolithicum als het neolithicum. De kans is groot dat er zich hier nog veel meer van dergelijke vondsten in de bodem bevinden.

21 Oude Toren Woensel

Nederzetting, grafveld en kerk uit de vroege, volle en late middeleeuwen. Uit opgravingen bij de Oude Toren⁹⁰ blijkt dat de bewoning hier teruggaat tot in de Vroege Middeleeuwen. Waarnemingen in de omgeving hebben sporen uit de Volle en Late Middeleeuwen opgeleverd.⁹¹ Naamkundig onderzoek suggereert een voorchristelijke oorsprong van de plaatsnaam Woensel welke mogelijk zelfs een aanwijzing vormt voor de aanwezigheid van een heiligdom op deze plaats. Deze interpretatie is evenwel niet onbetwist.⁹² De ligging van de Middeleeuwse kerk op het hoogste punt van de dekzandrug moet niettemin als betekenisvol worden beschouwd.

⁹⁰ Nollen & Korthorst 2008.

⁹¹ Van den Bruel 2010

⁹² Arts 2010, 13-14.

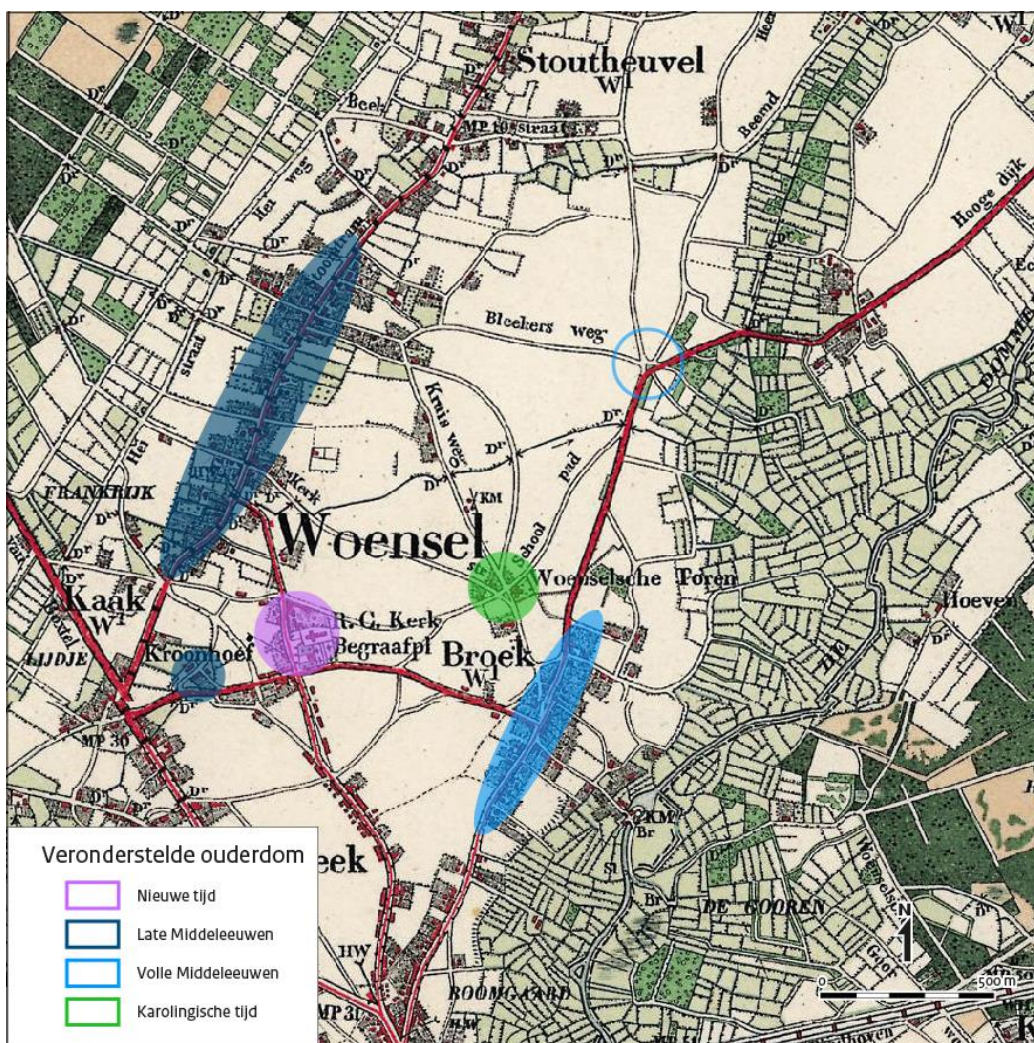

Fig. 19 Verschillende delen van het dorp Woensel met de veronderstelde ouderdom (bron: Verspay & Londen 2019).

22 Castilielaan⁹³

Archeologisch onderzoek in 2004 en 2011 heeft uitgewezen dat op twee locaties boerderijerven uit de ijzertijd en op één locatie een erf uit de late middeleeuwen aanwezig waren. Het erf uit de late middeleeuwen is waarschijnlijk helemaal omgreppeld geweest. Binnen het laatmiddeleeuwse erf werden spiekers, bijgebouwen, een hoofdgebouw en drie waterputten gevonden. De boerderijen uit de ijzertijd liggen op een 180 meter afstand van elkaar. Mogelijk liggen er in het tussenliggende gebied nog meer bewoningssporen. Op verschillende plaatsen in het plangebied werden spiekers en kuilen uit de ijzertijd gevonden. De aanwezigheid van vondsten en paalkuilen uit de Romeinse periode doet vermoeden dat er in deze periode ook bewoning in het gebied is geweest. Tijdens het onderzoek zijn ook twee leemkuilen aangetroffen daterend uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. Verspreid over het terrein zijn verder perceelsgreppels gevonden die behoorden tot het historische buurtschap Hoeven. In het zuidwesten van het terrein zijn zelfs verschillende sporen van de historische boerderijen en hun erf teruggevonden. Het gaat hierbij om een uitbraaksleuf, funderingssleuf, greppels, kuilen, paalkuilen en beddenbouw.

⁹³ Nollen & De Jong 2008; Van den Bruel 2011.

Fig. 20 De allesporenkaart van de opgraving Castilielaan uit 2004 met daarop aangegeven alle gebouwen en sporen (bron: Nollen & De Jong 2008).

23 Blixembosch-noordoost⁹⁴

Terrein met sporen van bewoning uit de late prehistorie en volle en late middeleeuwen. Het betreft hier een deel dat nog niet is onderzocht. De archeologische onderzoeken ten noorden en zuiden van het waardevolle terrein tonen aan dat de sporen hier mogelijk doorlopen.

Binnen het onderzoeksgebied zijn meerdere vindplaatsen aangetroffen. Een nederzetting bestaande uit huizen, spiekers en kuilen, die als voortzetting (of randzone) van de bij de aanleg van knooppunt Ekkersrijt opgegraven nederzetting uit de Bronstijd en IJzertijd gezien mag worden. Verder een bootvormige huisplattegrond uit de volle middeleeuwen. Daarnaast is een gedeelte van het goed Kemenade aangetroffen. In de late Middeleeuwen heeft hier een huis gestaan, daarna is alleen nog sprake van landindeling en wegen. Beide vindplaatsen beslaan het gehele onderzoeksgebied en lopen ook daarbuiten nog door. De nederzettingen zijn deels verstoord geraakt door de aanleg en sloop van de aansluiting Verlengde Kennedylaan-A58, maar zijn ondanks dat relatief goed bewaard gebleven.

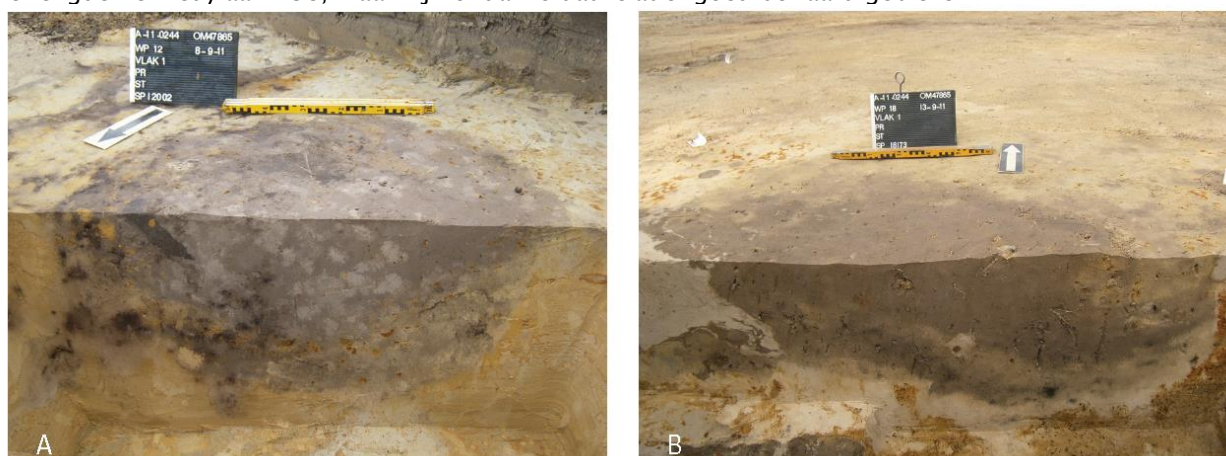

Fig. 21 Twee kuilen uit de Bronstijd aangetroffen bij Eindhoven-Blixembosch-Noordoost (bron: Bink & Wesdorp 2016).

⁹⁴ Zie Vroomans 2011; De Vos 2011; Vroomans 2013; Bink & Wesdorp 2016.

24 Grafheuvel de Molshoop en omgeving⁹⁵

Veldonderzoek in 2016 heeft uitgewezen dat het hier gaat om een lang geleden opgeworpen heuvellichaam, dat vroeg in de midden-bronstijd (1750-1550 v.Chr.) is aangelegd. Het grafmonument lijkt een solitaire heuvel te zijn die niet behoort tot een van de twee grafheuvelgroepen die P.N. Panken in 1843 beschreef.⁹⁶

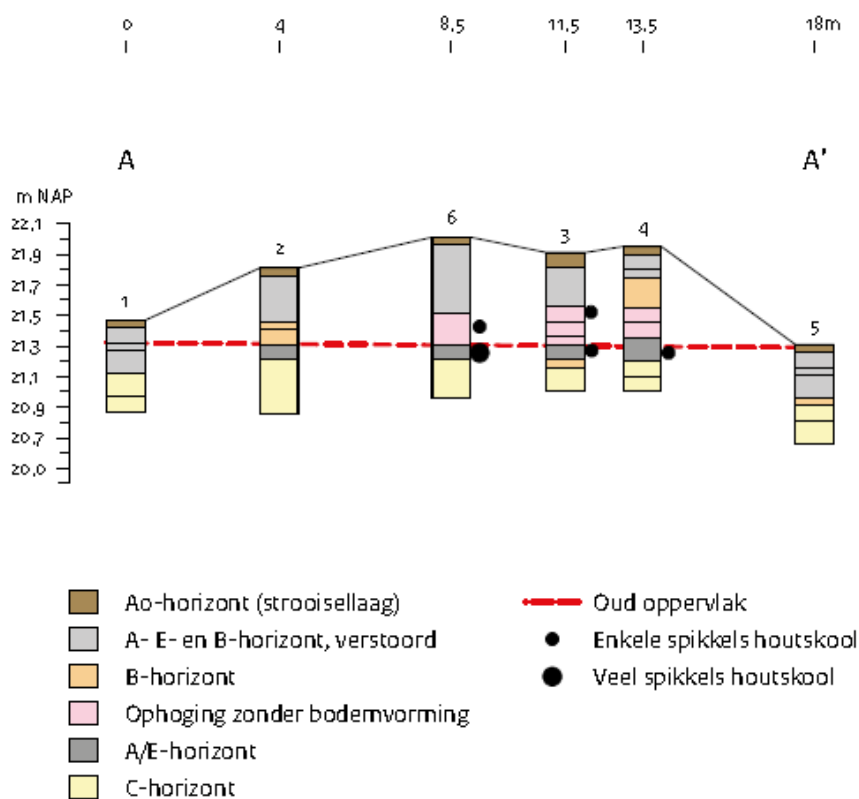

Fig. 22 Schematisch boorprofiel over de Molshoop. Het onderzoek leverde opmerkelijk veel houtskoolfragmenten van het oud oppervlak op (uit Theunissen en de Kort 2017).

25 Boktse Beemden⁹⁷

Bij begeleiding van graafwerkzaamheden voor de aanleg van een poel zijn hier grondsporen aangetroffen direct onder het esdek. Ondanks de natte terreinomstandigheden wijzen de archeologische sporen en vondsten op middeleeuwse bewoning op of in de nabijheid van de onderzoekslocatie. Het is aannemelijk dat de grote paalsporen tot een woonhuis behoren of een fors bijgebouw van een woonerf. Deze interpretatie wordt ondersteund door het relatief talrijke aantal sporen met aardewerk, dat waarschijnlijk als nederzettingsafval te interpreteren is. Verder is het duidelijk dat de site zich uitstrekt buiten de opgegraven zone; de totale omvang is onbekend, maar bedraagt ongetwijfeld een veelvoud van de onderzochte 200 m².

⁹⁵ Theunissen & de Kort 2017.

⁹⁶ Panken 1843.

⁹⁷ Vansweevelt 2015.

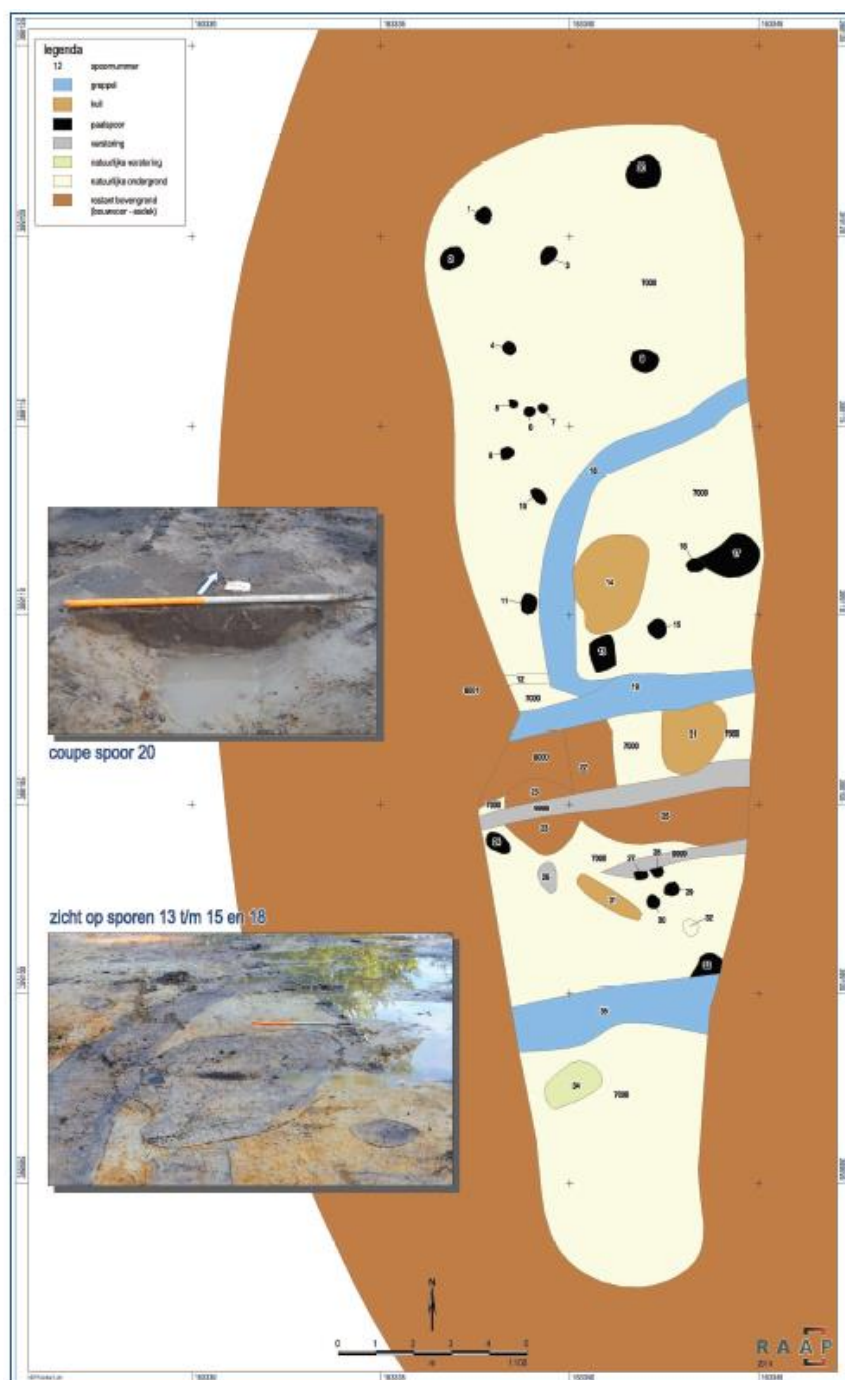

Fig. 23 Aangetroffen sporen bij het uitgraven van een pool in natuurgebied Boktse Beemden (bron: Vansweevelt 2015).

Gebouwde monumenten

Als laatste zijn de ondergronden van de gebouwde rijks- en gemeentelijke monumenten die dateren van voor 1850, opgenomen als terreinen van hoge archeologie waarde. Daarnaast zijn alle panden van voor 1831, die geen rijks- of gemeentelijk monument zijn, ook opgenomen (zie <http://www.zichtopeindhoven.nl/josenbauke/indexvoor1900.pdf>). Hier kunnen al resten bovengronds aanwezig zijn in de vorm van historische gebinten maar ook direct onder de moderne vloer. De resten kunnen terug gaan tot in de late middeleeuwen. Het gaat om 144 panden waarbij een groot deel valt in het

gebied van de oude stadskern van Eindhoven. Deze categorie is verder niet apart genummerd zoals hierboven vanwege de hoeveelheid.

Fig. 24 Gemeentelijk monument Oude Urkhovenseweg 4 in Tongelre was al aanwezig in 1832 maar gaat vermoedelijk al terug op een voorganger uit ca. 1590 (bron: Google streetview 2020).⁹⁸

Oude begraafplaatsen

De oude begraafplaatsen, waarvan sommige al daterend vanaf de late middeleeuwen, zijn vanuit de erfgoedkaart van de gemeente Eindhoven, opgenomen als vlakken met een hoge archeologische waarde. De begrenzing van de begraafplaats is gebaseerd de kadasterkaart uit 1830. De dichtheid aan archeologische resten per m2 is hier erg groot door het eeuwenlange begraven naast de aanwezige kerklocatie die al terug kan gaan op een of meer laatmiddeleeuwse voorgangers. Dit bleek bijvoorbeeld uit de opgraving bij de Catharinakerk en St. Joriskerk.⁹⁹ Het gaat om acht begraafplaatsen met al dan niet verdwenen kerk en twee Joodse begraafplaatsen:¹⁰⁰

- Begraafplaats St. Catharina kerk, Stratumseind Eindhoven (voor 1416)
- St. Lambertuskerk, Hoogstraat Gestel
- St. Severijnskapel, Blaarthem – Gestel
- Sint Petruskerk (Oude Toren), Baffinlaan 1 Woensel (750)
- St. Antonius Abt, Acht
- St. Joriskerk, Stratum
- St. Martinuskerk, Tongelre
- St. Trudokerk, Strijp
- Joodse begraafplaats, Groenewoudseweg Woensel
- Joodse begraafplaats, Celebeslaan Tongelre

⁹⁸ Zie ook www.zichtopeindhoven.nl; Cultuurhistorisch Bureau Hüsken en Zoon, Eindhoven - maart 2017.

⁹⁹ Arts 2013 & Korthorst 2008.

¹⁰⁰ Erfgoedkaart Eindhoven en Arts 2020, 226-227.

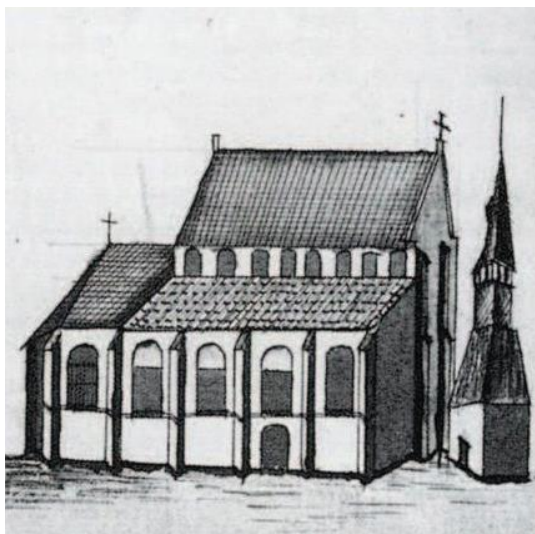

Fig. 25 De St. Joriskerk getekend door Hendrik Verhees in 1790 (bron: Regionaal Historisch Centrum regio Eindhoven). Rechts naast de kerk stond een luidhuis voor de kerkklokken.

3.2.2 Terreinen van archeologische waarde¹⁰¹

Bij de terreinen van archeologische waarde gaat het om de historische kernen, stortplaatsen uit de 20^e eeuw en overblijfselen uit de Tweede Wereldoorlog. In veel gevallen heeft hier nog geen specifiek archeologisch onderzoek plaats gevonden, maar is aangetoond op basis van historische bronnen, onder meer de kadastrale kaart van 1830, dat archeologische resten in de bodem aanwezig zijn.

Historische kernen

Bij de historische erven en gehuchten is sprake van archeologische waarde omdat hier al in 1832 en soms al in 1560 bebouwing aanwezig was. De begrenzing van de gebieden is gebaseerd op de kadastrale kaart uit 1832, aangevuld met de bebouwing zoals weergegeven op de kaart van Jacob van Deventer uit 1560 van vooral de historische binnenstad van Eindhoven. Het gaat onder meer om de dorpskernen van Woensel (Het Broek), Tongelre, Gestel-Hoogstraat, Stratum en Strijp en om de buurtschappen Aanshot, Esp en Bokt-west, Bokt, Frankrijkstraat, Lijmbeek, Schouwbroek, Klein Tongelre, Gennep, Riel, Eckart, Urkhoven en Severeind. Verder zijn ook losstaande hoeven, landgoederen en watermolens, die op de kadastrale kaart afgebeeld staan, hierin opgenomen. De grenzen van de historische kernen zijn ruim rond de bebouwing genomen, zodat het hele erf maar ook bijvoorbeeld gedempte grachten rond oude hoeven en de tuinen rond landgoederen en kloosters erin zitten. Deze categorie is verder niet apart genummerd zoals hierboven, maar wel is elk vlak met naam aangeduid in ArcGis.

Stortplaatsen 1930-1960

Tegenwoordig wordt afval vrijwel volledig hergebruikt of verbrand. De huidige samenleving laat nauwelijks afval achter. Dit geldt eveneens voor de fysieke resten van mensen: na afloop van de huurperiode op begraafplaatsen worden botresten van begraven individuen geruimd en de botresten in een verzamelkuil herbegraven of gecremeerd; het merendeel wordt echter gecremeerd. Na sloop van gebouwen worden ook de funderingen verwijderd. Het op langere termijn voortbestaan van digitale informatie blijft onzeker. Voor toekomstige generaties vallen daarom voor wat betreft de huidige tijd fundamentele archeologische en historische informatiedragers weg.

¹⁰¹ Grotendeels gebaseerd op info uit Arts 2020.

Voormalige stortplaatsen uit de vorige eeuw zijn vrijwel de laatste plekken waar afval is gedumpt. Dat ze archeologisch en historisch relevante informatie kunnen bevatten blijkt in Eindhoven onder meer uit vondsten tijdens de sanering van de stortplaats Engelsbergen in 2005-2007 en vondsten uit de stortplaats Poelhekkelaan omstreeks 2000.

De provincie Noord-Brabant beheert een digitaal toegankelijk overzicht van voormalige stortplaatsen (<https://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/stortplaatsen>). Telkens worden de begrenzingen nauwkeurig aangegeven met een link naar bijbehorende milieukundige onderzoeksrapporten met daarin ook enige historische informatie. In Eindhoven gaat het om 18 verschillende stortplaatsen. Ze liggen zowel in de leemputten van voormalige steenfabrieken, in een andere diepe ontgraving of in een beekdal. Na de sluiting van de stortplaats zijn ze meestal afgedekt met een deklaag die varieert van 0,2 tot 1,2 meter. De zes stortplaatsen met huisafval ouder dan circa 1960 worden als archeologisch relevant beschouwd. Stortplaatsen van latere datum bevatten naast huisafval een grote hoeveelheid bedrijfsafval, bouwpuin, sloopafval en chemisch afval en zijn hier derhalve niet opgenomen.

Het betreft de volgende locaties:

- **Velddoornweg:** Stortplaats met huishoudelijk afval uit de jaren 1953-1963.
- **Engelsbergen:** Stortplaats van huishoudelijk afval, vermoedelijk uit de jaren circa 1930 tot kort na 1945.
- **Poelhekkelaan:** Stortplaats met huishoudelijk afval uit de jaren 1930-1940.
- **Nabij de Dommel A en B:** Stortplaatsen met huishoudelijk afval uit de jaren 1938-1943.
- **Ruwenberg:** Stortplaats met huishoudelijk afval uit de jaren 1936-1945.

4 Toelichting op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart

4.1 Verschillende waarden en verwachtingen

Het doel van de archeologische verwachtingen- en waardenkaart is het visueel inzichtelijk maken van de aanwezige dan wel te verwachten archeologische waarden. De archeologische verwachtingen- en waardenkaart van de gemeente Eindhoven (*zie figuur 28*) vormt de basis voor de archeologische beleidskaart. Op basis van het ontwikkelde verwachtingsmodel worden binnen het grondgebied van de gemeente Eindhoven acht zones van archeologische verwachtingen of waarden onderscheiden:

- 1) Gemeentelijke archeologische monumenten
 - 2) Terreinen van hoge archeologische waarde
 - 3) Terreinen van archeologische waarde
 - 4) Gebieden met een hoge archeologische verwachting, historische kern
 - 5) Gebieden met een hoge archeologische verwachting
 - 6) Gebieden met een middelhoge archeologische verwachting
 - 7) Gebieden met een lage archeologische verwachting
 - 8) Gebieden zonder archeologische verwachting
1. Gemeentelijke archeologische monumenten: van deze gebieden staat op basis van archeologisch onderzoek of waarnemingen vast dat hier belangrijke archeologische resten in de grond zitten. Deze terreinen vallen onder de vergunningplicht van de gemeente op basis van de erfgoedverordening.
 2. Terreinen van hoge archeologische waarde: Hiertoe behoren die delen van de gemeente waar op basis van óf archeologisch onderzoek, óf de bekende archeologische waarnemingen en/of de bekende historische gegevens van het terrein vaststaat dat hier belangrijke archeologische resten in de grond zitten. Voor Eindhoven is dit bijvoorbeeld de middeleeuwse stadskern, het kasteelterrein van Eckart en de oudste begraafplaatsen. Een overzicht van alle archeologisch waardevolle gebieden is te vinden in hoofdstuk 3.
 3. Terreinen van archeologische waarde: Hiertoe behoren die delen van de gemeente waar op basis van óf de bekende archeologische waarnemingen en/of de bekende historische gegevens (vrijwel) vaststaat dat hier belangrijke archeologische resten in de grond zitten. Specifiek gaat het om de historische dorpskernen en buurtschappen van Eindhoven, resten uit de Tweede Wereldoorlog en naoorlogse stortplaatsen. De historisch bekende erven en gehuchten zijn overgenomen van de kadasterkaart van 1832 waar met grote waarschijnlijkheid archeologische resten verwacht kunnen worden. De verwachting wordt bevestigd door de deels nog aanwezige historische bebouwing in de vorm van boerderijen en woonhuizen. Een overzicht van alle archeologisch waardevolle gebieden is te vinden in hoofdstuk 3.
 4. Gebieden met een hoge archeologische verwachting, specifiek de bufferzones rondom historische dorpskernen en buurtschappen van Eindhoven. De historisch bekende erven en gehuchten zijn overgenomen van de kadasterkaart van 1832. In de randzone van deze bekende bebouwing is naar alle waarschijnlijkheid sprake van activiteitenzones die samenhangen met deze historisch bekende bewoning. Hieronder vallen verder ook de crashsites van vliegtuigwrakken en de terreinen waar een complex aan sporen uit de Tweede Wereldoorlog aanwezig kunnen zijn.

5. Gebieden met een hoge archeologische verwachting. Hieronder vallen die delen van de gemeente waar, op basis van de in het model gebruikte aantallen, met grote waarschijnlijkheid archeologische resten verwacht kunnen worden; het gaat hierbij hoofdzakelijk om de hoger gelegen dekzandruggen, maar ook de hoge verwachtingszones rond oude vennen en voorden. Het grootste deel van alle bekende archeologische vindplaatsen in Eindhoven bevindt zich in deze zones. Ook de bij de verschillende archeologische onderzoeken bekend geworden vindplaatsen zijn veelal gelegen in zones met een hoge archeologische verwachting.
6. Gebieden met een middelhoge archeologische verwachting, waaronder ook de beekdalen met een specifieke archeologische verwachting. Deze categorie is onderscheiden, omdat de gebruikte bodem- en geomorfologische kaarten eenheden zonder nader veldonderzoek niet eenduidig aan één van de andere categorieën toegewezen kunnen worden. Het zijn vooral de lager gelegen dekzanden met lage enkeerdgronden en de drogere minder vruchtbare podzolbodems. Binnen deze zones kunnen terreinen liggen waar door erosie of uitloging alle archeologische waarden verdwenen zijn, naast terreinen waar door afdekking met plaggen eventueel aanwezige archeologische waarden juist zeer goed geconserveerd zijn. Deze gronden zijn vooral gelegen in de (voormalige) heidegebieden. De prehistorische vindplaatsen geven aan dat bewoning in de prehistorie mogelijk is geweest. Deze kunnen echter wel opgeruimd zijn door de hier in de 19e en 20e eeuw uitgevoerde ontginningen, de aanwezige woonwijken en bedrijfsterreinen en natuurlijke bodemprocessen als verstuiwing en uitloging.
7. Gebieden met een lage archeologische verwachting. Binnen deze zones kunnen wel archeologische waarden aangetroffen worden. Echter, op basis van de geomorfologie en de bodemkundige kenmerken van het terrein (beekdal, veldpodzol, vlakvaaggronden, e.d.) of vanwege het verwachte incidentele en extensieve gebruik van de zones (depositielocaties, veeweiden, grondstofwinning e.d.), is de trefkans laag. Recente inzichten wijzen er ook op dat vooral beekdalen in een zeer dunne spreiding bijzondere vondsten kunnen bevatten, welke echter wegens hun geringe aantal meestal alleen bij grootschalige werkzaamheden aangetroffen zullen worden.
8. Gebieden zonder archeologische verwachting. Dit zijn locaties waarvan bekend is dat ze door de mens grootschalig verstoord zijn. Het gaat om terreinen waarvan is vastgesteld dat de archeologie verdwenen of diepgaand verstoord is door ontgronding, nieuwbouw, ondergrondse leidingen, sanering of opgravingen.

Uit de inventarisatie naar het militaire erfgoed in de gemeente Eindhoven¹⁰² zijn een groot aantal attentiegebieden naar voren gekomen. Ze zijn op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart opgenomen als attentiegebied, omdat de exacte locatie niet bekend is, dan wel de exacte ligging van de archeologisch relevante objecten binnen de kampementen niet bekend zijn. Voor deze locaties geldt de onderliggende archeologische verwachting/waarde. Bij uitvoering van archeologisch (voor)onderzoek waarbij dergelijke attentiegebieden binnen het plangebied liggen, dient specifiek aandacht te worden besteed aan de ondergrondse militaire relictten en de waardering hiervan.

Op de archeologische verwachtingen- en waardenkaart is tot slot nog een aantal locaties aangegeven die mogelijk verstoord zijn, maar waar nog geen eenduidig beeld geschetst kon worden. Hierdoor kunnen deze terreinen niet zonder meer gevrijwaard worden van archeologisch onderzoek. De verstoringen

¹⁰² Snippenburg, Boshoven & Hesseling 2022.

moeten, indien er sprake is van bodemingrepen, gecontroleerd worden door middel van controlerende boringen, om aan te kunnen geven of het archeologische bodemarchief hier wel of niet verdwenen is.

4.2 Beperkingen van de archeologische verwachtingen- en waardenkaart

Bij het gebruik van een archeologische verwachtingen- en waardenkaart moet men zich bewust zijn van de beperkingen van een dergelijk instrument. De kaart heeft slechts een beperkte houdbaarheidsdatum en is na verloop van tijd gedateerd, omdat nieuwe archeologische onderzoeken leiden tot meer kennis over de bewoningsontwikkeling en de locatiekeuzen die mensen in het verleden maakten. Daarnaast schrijden de methoden en technieken van het onderzoek naar het landschap ook voort, zie bijvoorbeeld de verfijning van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Ook komen er steeds meer historische en archeologische open acces data tot onze beschikking, zie bijvoorbeeld de indicatieve kaart Militair Erfgoed, HisGIS, etc.. Een actualisatie van de kaart op basis van nieuwe gegevens en inzichten eens in de vijf jaar is dan ook aan te bevelen.

Een probleem bij het ontwikkelen van archeologisch beleid is uiteraard dat zonder een in de bodem ingrijpend – en dus het bodemarchief gelijkertijd verstorend – onderzoek, niet met zekerheid kan worden gezegd wat er in de grond zit. Bij het gebruik van een archeologische verwachtingen- en waardenkaart moet men zich daarom bewust zijn van de problematiek rond de ontwikkeling van een dergelijk instrument. In een gebied met een hoge verwachting is de trefkans op archeologische resten hoog. In een gebied met een lage verwachting is de trefkans lager. Een lage verwachting wordt toegekend, indien verwacht wordt dat de conservering of de trefkans lager is dan in de omringende gebieden. Dit kan zijn omdat een gebied door erosie aangetast is óf door een veel minder regelmatig gebruik van bepaalde delen van het landschap. Een model voor een archeologische verwachtingen- en waardenkaart wordt gebaseerd op de huidige archeologische kennis die voorhanden is. Dit betekent dat juist die zaken waarover nog weinig bekend is (zoals de overgang van jagen-verzamelen naar landbouw of rituele deposities) buiten het model zouden kunnen vallen. Dit impliceert niet alleen dat dergelijke zaken met onze huidige kennis feitelijk niet in een model te vangen zijn, maar ook dat in gebieden met een lage verwachting juist archeologische waarden aangetroffen kunnen worden waarover nog zeer weinig bekend is. Vanuit archeologisch oogpunt heeft het dus in principe de voorkeur dat wanneer er plannen worden ontwikkeld waarin het bodemarchief wordt verstoord, die verstoringen met name plaatsvinden in de zones met een lage verwachting. Maar dat betekent niet per se dat archeologisch onderzoek niet hoeft plaats te vinden. De verwachting is alleen dat er daar minder archeologisch onderzoek hoeft plaats te vinden dan in zones met een hoge archeologische verwachting.

Fig. 26 Opgraving bij de Catharinakerk met muurresten van de middeleeuwse voorganger (bron: gemeente Eindhoven).

Fig. 27 Opgraving van delen van het kasteel van Eindhoven in de Ten Hagestraat in 2019 (bron: gemeente Eindhoven).

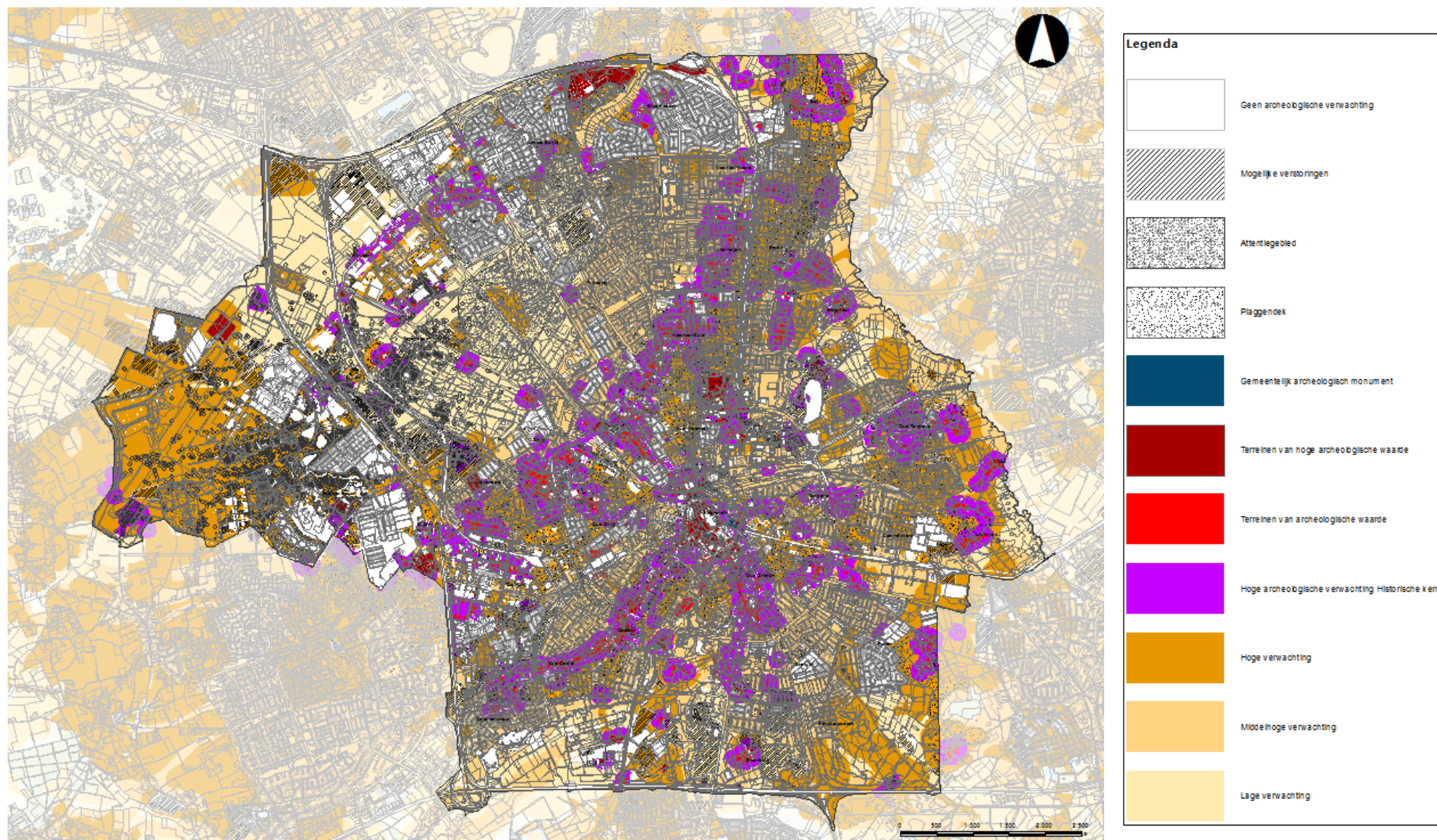

Fig. 28 De nieuwe archeologische verwachtingen- en waardenkaart van Eindhoven (januari 2022).

In het archeologiebeleid¹⁰³ waren onderstaande vrijstellingsgrenzen per categorie opgenomen:

Waarde/verwachting archeologie	Diepte bodemingreep	Oppervlakte bodemingreep
1. Gemeentelijk archeologisch monument	0 cm onder maaiveld	0 m2
2. Gebied met archeologische waarde	0 cm onder maaiveld	0 m2
3. Gebied met hoge archeologische verwachting	50 cm onder maaiveld	Groter dan 100 m2
4. Gebied met middelhoge archeologische verwachting	50 cm onder maaiveld	Groter dan 2500 m2
5. Gebied met lage of geen archeologische verwachting	vrijgesteld ¹⁰⁴	

Fig. 30 De vrijstellingsgrenzen voor archeologie zoals vastgelegd in het oude archeologiebeleid van de gemeente.

De nieuwe archeologische verwachtingen- en waardenkaart ziet er duidelijk anders uit, omdat een andere werkwijze is gehanteerd. Voor de oude archeologische verwachtingen- en waardenkaart is vooral uitgegaan van archeologische waarnemingen, onderzoeken en historische vermeldingen, welke vervolgens op de kaart zijn geprojecteerd. Een statistisch onderbouwde verwachting op basis van landschap en archeologische vindplaatsen ontbrak. Voor de geactualiseerde archeologische verwachtingen- en waardenkaart is gebruik gemaakt van een regionaal verwachtingsmodel, zoals die al eerder voor een groot aantal regiogemeenten in Zuidoost-Brabant werd toegepast, waarbij vindplaatsen uit heel Zuidoost-Brabant zijn geanalyseerd ten opzichte van hun landschappelijke ligging. Dit zorgde voor een goed onderbouwd uitgangspunt van de verwachtingenkaart, zoals dat in de nieuwe Omgevingswet ook wordt gevraagd.¹⁰⁵ Vervolgens zijn de verwachtingen en waarden verder verfijnd op basis van actuele onderzoeksgegevens en vooral ook beter digitaal kaartmateriaal, zoals dat inmiddels beschikbaar is (o.a. kadasterkaart 1832, erfgoedkaart Eindhoven).

Het actualiseren van de reeds verstoorde en mogelijk verstoorde gebieden geeft verder inzicht waar geen archeologische waarden meer te verwachten zijn. Digitaal beschikbare bestanden, die verstoorde zones aangeven, zijn hierbij gebruikt, zoals saneringen en bouwdata van huizen. Bij de oude verwachtingen- en waardenkaart werd verondersteld dat het archeologisch bodemarchief onder alle woonwijken verdwenen was, maar inmiddels heeft archeologisch onderzoek van de afgelopen tien jaar aangetoond dat dit zeker niet altijd het geval is.

Hoewel de oude verwachtingen- en waardenkaart van de gemeente Eindhoven er totaal anders uitzag dan de nu voorliggende versie, vormde de kaart eerder een uitzondering in de regio. Het kaartbeeld sloot vrijwel niet aan op die van omliggende gemeenten, waar de kaarten veel verder en gedetailleerder waren ingekleurd. De aanpassing, die nu heeft plaats gevonden, kan dan ook worden beschouwd als een stap in de goede richting.

¹⁰³ Beleidsplan Archeologie Eindhoven en Helmond 2008 – 2012, p. 17-19 en 58-62.

¹⁰⁴ Hier hoeft geen archeologisch onderzoek plaats te vinden, behalve bij MER-plichtige projecten en projecten die onder de Tracéwet vallen.

¹⁰⁵ Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) artikel 5.72, Lid 1: In een omgevingsplan wordt rekening gehouden met het behoud van cultureel erfgoed, met inbegrip van bekende of aantoonbaar te verwachten archeologische monumenten.

De werkwijze die voor de geactualiseerde verwachtingen- en waardenkaart is toegepast, sluit verder aan op de landelijk geldende norm die momenteel vastgelegd wordt in de door het Rijk gesubsidieerde “Handleiding opstellen archeologische waarden- en verwachtingenkaarten”.¹⁰⁶

5.2 Categorieën en ondergrenzen archeologie

Omdat de archeologische verwachtingszones en de archeologisch waardevolle gebieden zijn aangepast, is kritisch gekeken naar de eerder vastgestelde oppervlakte- en dieptegrenzen per categorie archeologische verwachting en waarde, de zogeheten ondergrenzen. Hieronder volgt een voorstel voor het aanpassen van de archeologische ondergrenzen.

Voorgesteld wordt om op de archeologische beleidskaart de gemeente op te delen in 8 verschillende beleidscategorieën:

Categorie	Waarde/verwachting archeologie	Diepte bodemingreep	Oppervlakte bodemingreep	Wanneer onderzoeksplicht van toepassing?
Cat. 1	Gemeentelijk archeologisch monument	0 cm	0 cm	Bij elke bodemingreep
Cat. 2	Terrein van hoge archeologische waarde	30 cm	10 m ²	Indien dieper dan 30 cm en groter dan 10 m ²
Cat. 3	Terrein van archeologische waarde	30 cm	50 m ²	Indien dieper dan 30 cm en groter dan 50 m ²
Cat. 4	Hoge verwachting, historische kern	30 cm	100 m ²	Indien dieper dan 30 cm en groter dan 100 m ²
Cat. 5	Hoge archeologische verwachting	30 cm	250 m ²	Indien dieper dan 30 cm en groter dan 250 m ²
Cat. 6	Middelhoge archeologische verwachting	30 cm	2.500 m ²	Indien dieper dan 30 cm en groter dan 2.500 m ²
Cat. 7	Lage archeologische verwachting	30 cm	25.000 m ²	Indien dieper dan 30 cm en groter dan 25.000 m ²
Cat. 8	Geen verwachting	Vrijstelling		

Fig. 31 vrijstellingsgrenzen archeologie: Indien een bodemingreep dieper gaat dan 30 cm én de oppervlakte van de bodemingreep bedraagt meer dan de oppervlakte die per categorie in de tabel is weergegeven, dan gelden onderstaande regels. Indien slechts één van beide condities geldig is, dan gelden de regels niet. De kleurstellingen komen overeen met die van de geactualiseerde archeologische verwachtingen- en waardenkaart.

¹⁰⁶ Momenteel nog concept, maar wordt in 2021 via SIKB ontsloten. Deze handleiding is bedoeld om te zorgen dat archeologische verwachtingen- en waardenkaarten beter worden onderbouwd, zodat in een vroeg stadium concretere archeologische informatie gegeven kan worden.

1. ***Gemeentelijk archeologisch monument.*** Het gaat hier om archeologische resten die van wezenlijke betekenis zijn voor het lokale cultuurhistorische erfgoed. De bescherming is erop gericht het monument op locatie (in situ) te behouden en verbiedt daarom alle bodemversturende activiteiten zonder vergunning. Een vergunning zal alleen verleend worden als daarvoor een zwaarwegend belang bestaat, waarbij getracht zal worden de aanwezige monumenten zoveel mogelijk te ontzien of zichtbaar te maken.
2. ***Terrein van hoge archeologische waarde.*** In deze gebieden is bij eerdere onderzoeken reeds aangetoond dat er concentraties archeologische resten voorkomen die als behoudenswaardig gekarakteriseerd kunnen worden. Het betreft terreindelen waar de hoogste dichtheid aan archeologische resten wordt verwacht op grond van landschappelijke kenmerken, historische bronnen en een analyse van de archeologische vindplaatsen. Bodemingrepen zijn in principe niet toegestaan. Vanwege de aanwezige archeologische waarden is een archeologisch onderzoek vereist bij bodemingrepen en te bebouwen oppervlakten van projectgebieden die groter zijn dan 10 m² en dieper gaan dan 0,3 m onder maaiveld.
3. ***Terrein van archeologische waarde.*** In deze gebieden is, op basis van veelal historisch onderzoek, aangetoond dat hier concentraties archeologische resten kunnen voorkomen die als behoudenswaardig gekarakteriseerd kunnen worden. Bij de historische kernen is sprake van langdurige continuïteit in bewoning en/of grondgebruik en een daarmee samenhangende complexe opbouw van archeologische lagen en een hoge mate van archeologische informatie. De concentratie aan sporen en vondsten is lager dan bij categorie 2. Bodemingrepen zijn in principe niet toegestaan. Vanwege de aanwezige archeologische waarden is een archeologisch onderzoek vereist bij bodemingrepen en te bebouwen oppervlakten van projectgebieden die groter zijn dan 50 m² en dieper gaan dan 0,3 m onder maaiveld.
4. ***Gebied met een hoge archeologische verwachting, historische kern.*** Het gaat hier om de oude en de vermoedelijk nog oudere verschoven woonkernen en gehuchten, waar op basis van historische bronnen, oude kaarten en nog aanwezige bebouwing een hoge archeologische verwachting geldt. Dat wil zeggen dat in deze gebieden sprake is van een hoge concentratie archeologische vindplaatsen met goede conserveringsomstandigheden. De kans op het aantreffen van archeologische vondsten bij bodemingrepen is dus groot. Om die reden is een vergunning vereist bij bodemingrepen en te bebouwen oppervlakten van projectgebieden die groter zijn dan 100 m² en dieper gaan dan 0,3 m onder maaiveld.

Onder deze categorie zijn ook een aantal locaties opgenomen die gerelateerd zijn aan de Tweede Wereldoorlog. Het gaat om de crashsites van vliegtuigwrakken en de terreinen waar een complex aan loopgraven en geschutstellingen aanwezig zijn. Ook in deze gebieden kan sprake zijn van een hoge concentratie archeologische vindplaatsen met goede conserveringsomstandigheden. De resultaten van relevant vraagstellingsgericht archeologisch onderzoek op deze locaties, kunnen bijdragen aan het beeld over de militaire inrichting in de Tweede Wereldoorlog (o.a. inrichting landschap/locatiekeuze, strategie, constructiewijze) in het algemeen en over de Eindhovense situatie/gebeurtenissen specifiek.

5. ***Gebied met een hoge archeologische verwachting.*** In deze gebieden geldt op basis van geomorfologische en bodemkundige opbouw en aangetroffen archeologische vondsten en relictten een hoge archeologische verwachting. Een deel van deze archeologische resten is afgedekt geraakt door een meer dan 50 cm dik pakket eerdgronden (opgeworpen bemestingsdek veelal bestaande uit

plaggenmateriaal). Onder deze afdekkende bovenlagen kunnen, buiten het bereik van moderne grondbewerkingsmethoden, allerhande nog relatief ongeschonden archeologische resten schuilgaan. Dat wil zeggen dat in deze gebieden sprake is van een archeologische vindplaatsen met goede conserveringsomstandigheden. De kans op het aantreffen van archeologische vondsten bij bodemingrepen is groot. Om die reden is een archeologisch onderzoek vereist bij bodemingrepen en te bebouwen oppervlakten die groter zijn dan 250 m² en dieper gaan dan 0,3 m onder maaiveld.

6. ***Gebied met een middelhoge archeologische verwachting.*** In deze gebieden geldt op basis van geomorfologische en bodemkundige opbouw, en aangetroffen archeologische vondsten en relictten een middelhoge archeologische verwachting. Deze zones en gebieden waren net als de gebieden met een hoge verwachting in principe geschikt voor bewoning. Daarnaast gaat het om gebieden in de lagere delen van het landschap waar mogelijk nog botanische resten bewaard zijn, die informatie kunnen geven over het cultuurlandschap in het verleden. Ook hier kan sprake zijn van afdekking door eerdgronden waardoor archeologische resten goed bewaard kunnen zijn. De kans op het aantreffen van vondsten is hier echter kleiner, doordat de dichtheid aan vindplaatsen beduidend lager is dan in de gebieden met een hoge verwachting. Om die reden is een archeologisch onderzoek vereist bij bodemingrepen en te bebouwen oppervlakten die groter zijn dan 2500 m² en dieper gaan dan 0,3 m onder maaiveld.
7. ***Gebied met een lage archeologische verwachting.*** Het gaat hierbij om gebieden waar op archeologische en landschappelijke gronden de kans op het aantreffen van behoudenswaardige archeologische relictten klein wordt geacht. Vooral de voormalige heidegebieden hebben een lage verwachting; hierbij is verder geen sprake van afdekkende lagen, waardoor archeologische resten dichter onder het oppervlak verwacht kunnen worden. Om die reden is een archeologisch onderzoek alleen vereist bij bodemingrepen die groter zijn dan 25.000 m² en dieper gaan dan 0,3 m onder maaiveld.
8. ***Gebied zonder archeologische verwachting.*** Het gaat hierbij om gebieden waar het bodemprofiel als gevolg van archeologisch onderzoek, aangetoonde ontgroningen, recente bebouwing en funderingen zodanig verstoord is, dat eventuele archeologische resten als verloren beschouwd mogen worden, of in ieder geval zodanig zijn aangetast dat zij niet meer voor onderzoek of bescherming in aanmerking komen. Op deze terreinen rusten geen beperkingen ten aanzien van archeologie. De wettelijke meldingsplicht bij toevalsvondsten blijft echter wel van toepassing.

Bij het bepalen van de ondergrenzen is gekeken naar archeologische beleidskaarten van de omliggende gemeenten. Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Veldhoven (dd. 17 oktober 2008) wordt een onderscheid gemaakt tussen archeologische monumenten, archeologisch waardevolle gebieden, gebieden met een hoge, middelhoge en lage verwachting en terreinen zonder verwachting. De archeologische beleidskaarten van Best, Waalre, Geldrop-Mierlo, Nuenen en Oirschot maken onderscheid in veelal gelijke categorieën¹⁰⁷: 1 (wettelijk) monument, 2 archeologische waarde, 3 hoge verwachting (historische linten), 4 hoge verwachting, 5 middelhoge verwachting, 6 lage verwachting, 7 zonder verwachting. Ondanks de wat andere uitgangspunten kan worden opgemerkt dat de nieuwe archeologische verwachtingen- en waardenkaart van Eindhoven goed aansluit op die van aangrenzende gemeenten.

¹⁰⁷ Zie <https://odzob.nl/kaarten-erfgoed-archeologie>

De vrijstellingsgrenzen zijn verder wel doordacht en sluiten aan op die van omliggende buurgemeenten. Zo zijn de oppervlaktecriteria inhoudelijk gebaseerd op de archeologische trefkans. Hoe kleiner deze is, hoe groter een onderzoeksgebied moet zijn om een redelijke kans te creëren archeologische relicten aan te treffen. Om nieuwe vindplaatsen te kunnen opsporen die ook een wetenschappelijke bijdrage en meerwaarde kunnen leveren, moet er dus sprake zijn van een minimale omvang van onderzoek en dus ook van verstoring. Bijvoorbeeld, in de gebieden van een middelhoge verwachting (beleids categorie 5) is sprake van de combinatie van een onderzoeks lacune en een geringe dichtheid aan doorgaans omvangrijke vindplaatsen. De doelstelling van het archeologiebeleid is hier om bij grotere ingrepen in de toekomst vooronderzoek te realiseren, zodat de bestaande kennis lacune kan worden opgevuld. Vindplaatsen in deze gebieden nemen daarbij vaak een groter areaal dan 2.500 m² in beslag waardoor een ruimere vrijstellingsgrens te verantwoorden is.

Bij het bepalen van de oppervlaktegrenzen is ook bewust rekening gehouden met maatschappelijke afwegingen en het proportionaliteitsbeginsel. Particuliere ontwikkelingen en initiatieven zijn doorgaans beperkt van omvang (enkele vierkante meters tot max. 250 m²). Om de burger en met name de particuliere initiatiefnemer niet overmatig te belasten met de verplichting om (soms kostbaar) archeologisch (voor)onderzoek te laten uitvoeren bij de bouw of verbouw van een woning, is in gebieden met een hoge archeologische verwachting (al dan niet historische kern) een maximale ondergrens van 100 of 250 m² vanuit maatschappelijk, maar in veel gevallen ook archeologische overwegingen, acceptabel. Dat is ook de reden om de oppervlaktegrens in archeologisch waardevolle gebieden aan te passen naar 10 en 50 m², waardoor niet meer elke kleinschalige ingreep onderzoeksplichtig is. Dat bleek de afgelopen jaren ook niet werkbaar, omdat veel kleine ingrepen vergunningvrij zijn. Verder is het aan te raden om de ondergrens van 50 cm bij te stellen naar 30 cm aangezien archeologische resten al direct onder het oppervlak voor kunnen komen zoals in de historische binnenstad, in oude woonhuizen en in bos- en natuurgebieden.¹⁰⁸

5.3 Tot besluit

De gegevens die tijdens de inventarisatie verzameld zijn, geven inzicht in de locatie van archeologische vindplaatsen binnen de gemeente en daarmee inzicht in de geschiedenis van de gemeente Eindhoven vanaf de vroege prehistorie. We moeten ons daarbij realiseren dat de dorpen met hun historische middelpunten (vaak de kerk) in zekere zin pas een recent fenomeen zijn. Pas in de loop van de middeleeuwen kreeg het cultuurlandschap de vorm zoals we die kennen vanaf het begin van de 20^e eeuw: een dorp met in het centrum de kerk en/of oude hoeves met bijhorende akkers en daaromheen de restanten van woeste gronden. In de tijd voor de bouw van de kerken en de vorming van de latere dorpen en stad, waren vaak heel andere elementen – vaak onderdelen van het natuurlijke landschap – bepalend voor de inrichting van het cultuurlandschap. Het Eindhoven zoals we dat nu kennen is pas honderd jaar oud en ontstaan uit een samensmelting van dit soort dorpen. Archeologisch onderzoek vormt de belangrijkste bron van informatie over dit vergeten verleden. In dit opzicht vormt de nieuwe archeologische verwachtingen- en waardenkaart dan ook een prachtige investering in de samenleving.

Om te zorgen dat het bodemarchief, wat nog in de ondergrond aanwezig is, behouden blijft, is nog een door vertaling noodzakelijk richting de nieuw op te stellen bestemmingsplannen en straks het omgevingsplan. Hiermee wordt geborgd dat er voorafgaand aan nieuwe ontwikkelingen, noodzakelijk archeologisch onderzoek wordt uitgevoerd met zo nodig het opgraven ofwel éénmalig lezen van het

¹⁰⁸ Deze ondergrens van 30 cm komt overeen met de regels zoals opgenomen in het bestemmingsplan Buitengebied 2005 en het ontwerp bestemmingsplan Buitengebied 2019.

bodemarchief. Ongetwijfeld zal dit de komende jaren nog nieuwe inzichten gaan geven in de geschiedenis van de gemeente Eindhoven.

Fig. 32 Impressie van Eindhoven door P. Becx omstreeks 1450, gezien vanuit het noorden. De meeste gebouwen zijn nog van hout met daken van stro. Op de voorgrond de stadsgracht en de Woenselse Poort. Op de achtergrond de Sint-Catharinakerk. Rechtsboven en linksonder de natuurlijke beekbedding van de Gender.

6 Literatuur

Adriaenssen, L., 2007: Staatsvormend geweld. Overleven aan de frontlinies in de meierij van Den Bosch, 1572-1629, Tilburg.

Andechobinus, 2004: Het wapen van Eindhoven, in: De Blauwe Heraut 3, 1 - 4.

Arts, N., 1992: Het Kasteel van Eindhoven. Archeologie, ecologie en geschiedenis van een heerlijke woning, Eindhoven.

Arts, N. (red.), 1994: Sporen onder de Kempische stad. archeologie, ecologie en vroegste geschiedenis van Eindhoven, Eindhoven.

Arts, N, J. Dekker, A. v. Eenbergen & J. Hüsken, 1996: De kastelen Blaarthem en Gagelbosch bij Eindhoven (Archeologisch en historisch onderzoek in Eindhoven), Eindhoven.

Arts, N., 2002: Marcus van Eindhoven. Een archeologische biografie van een middeleeuws kind (Cultuurhistorische studies over Kempen- en Peelland 2), Utrecht.

Arts, N., 2008: Beleidsplan Archeologie Eindhoven en Helmond 2008 – 2012, incl. Toelichting archeologische waardenkaarten Eindhoven en Helmond, Eindhoven.

Arts, N. 2010: De plaatsnaam Woensel, in: L. van den Bruel e.a.: Archeologisch onderzoek Eindhoven - Oude Torenstraat. Paalkuilen en boomstampotten: een nederzetting uit de volle middeleeuwen, Eindhoven (ACEH¹⁰⁹ Rapport 30), 13-14.

Arts, N., 2011: Archeologisch onderzoek Eindhoven op het Rembrandt-terrein aan de Vrijstraat. Archeologievriendelijk bouwen in de middeleeuwse stadskern van Eindhoven (ACEH Rapport 64), Eindhoven.

Arts, N., 2013: Archeologische onderzoek Eindhoven-Lievendaal. Een omgrachte laatmiddeleeuwse hoeve te Strijp. Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend booronderzoek (ACEH Rapport 84), Eindhoven.

Arts, N. (red.), 2013: Een knekelveld maakt geschiedenis. Het archeologisch onderzoek van het koor en het grafveld van de middeleeuwse Catharinakerk in Eindhoven, circa 1200-1850, Eindhoven.

Arts, N., 2020: Stad en platteland op het zand. Een archeologische biografie van landschappen en samenlevingen in de Kempen 1100-1650, Eindhoven. Proefschrift Tilburg University.

Arts, N., H. Stoeper, F. Theuws e.a., 2008: De Middeleeuwen en Vroegmoderne tijd in Zuid-Nederland, Amersfoort (NOaA hoofdstuk 22).

¹⁰⁹ Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond.

Arts, N, D. Hardy & J. Melssen, 2018: Geschiedenis en archeologie van Marienhage. In: N. Pijls, N. Arts & L. Toorians (red.), *Florarium temporum* (Bloemhof der tijden). Een laatmiddeleeuwse wereldkroniek door Nicolaas Clopper, geschreven in het Klooster Mariënhege bij Eindhoven, Hilversum, 63-93.

Arts, N., L. v.d. Bruel & K. de Vos, 2018: Archeologisch onderzoek Eindhoven Noord-Brabantlaan. Mesolithische vondsten, een nederzetting uit de Romeinse tijd en middeleeuwse meilers en greppels bij Sliffert (Noord-Brabantlaan), gemeente Eindhoven (ACEH 85), Eindhoven.

Asseldonk, M.M.P. van, 2002: De Meierij van 's-Hertogenbosch. De evolutie van plaatselijk bestuur, bestuurlijke indeling en dorpsgrenzen, circa 1200 – 1832, Oosterhout.

Ball, E.A.G. & R. Jansen (red.), 2018: Drieduizend jaar bewoningsgeschiedenis van oostelijk Noord-Brabant. Synthetiserend onderzoek naar locatiekeuze en bewoningsdynamiek tussen 1500 v.Chr. en 1500 n. Chr. op basis van archeologisch onderzoek in het Malta-tijdperk (Nederlandse Archeologische Rapporten 61), Amersfoort.

Beijers, H., G.-J. van Bussel, 1996: 'Van d'n Aabeemd tot de Zwijnsput'. Toponiemen in de cijnskring Helmond vóór 1500 in naamkundig en nederzettingshistorisch perspectief, Helmond.

Beleidsplan Archeologie Eindhoven en Helmond 2008 - 2012

Berg, M.J. van den, 1955: Gestel by Eynthoven. Enige fragmenten uit de geschiedenis der voormalige gemeente Gestel en Blaarthem c.a., Eindhoven.

Berkel, G. van, K. Samplonius, 1995: Nederlandse plaatsnamen. De herkomst en betekenis van onze plaatsnamen, Utrecht.

Berkvens, R., 2018: QuickScan archeologie herinrichting binnenstad gemeente Eindhoven (ODZOB), Eindhoven.

Berkvens, R. & K. Leenders 2008: Oude Brabantse Akkers, met een focus op de omgeving van Breda, in: J. van Doesburg, M. de Boer, J. Deeben, B.J. Groenewoudt & T. de Groot, *Essen in Zicht. Essen en plaggendecken in Nederland: onderzoek en beleid*, Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 34), 161-192.

Berkvens, R., K.A.H.W. Leenders, J. Bosman, M.D. Wagemans, E. Wijnen, V. Mes, M. v. Moolenbroek, E. Drenth, H. v.d. Laarschot & J. Schotten, 2011: Kempisch erfgoed in beeld. Een regionale erfgoedkaart voor de Kempen- en A2 gemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot, Reusel-De Mierden, Waalre, Valkenswaard, Cranendonck en Heeze-Leende, Eindhoven (SRE Milieudienst).

Beumer, S., M. Teeuwisse & L. Korthorst, 2011: Archeologisch onderzoek Eindhoven-Eckart. Nederzettingssporen uit de volle middeleeuwen. Rapportage van de opgraving (ACEH Rapport 37), Eindhoven.

Beumer, S., Th. de Jong, M. van der Linden & M. Teeuwisse, 2011: Archeologisch onderzoek Eindhoven - Kosmoslaan. Een veenpakket uit de vroege prehistorie. Rapportage van de opgraving (ACEH Rapport 45), Eindhoven.

Beumer, S., 2011: Archeologische begeleiding rioolaanleg middeleeuws kerkterrein. Eindhoven – Heezerweg (ACEH Rapport 74), Eindhoven.

Bink, M. & M. Wesdorp, 2016: Een nederzetting uit de Bronstijd en de Late Middeleeuwen te Eindhoven-Blixembosch. Opgravingen onder de Randweg Eindhoven (Zuidnederlandse Archeologische Rapporten 63), Amsterdam.

Bombs Away & IDDS Explosieven, 2019: Rapportage Historisch Vooronderzoek CE-Bodembelastingkaart Gemeente Eindhoven. Kenmerk: versie 1.0, d.d. 30 augustus 2019, Utrecht/Noordwijk aan Zee.

Bosman, J., 2005: Romeinse graven en een laatmiddeleeuwse plattelandsnederzetting aan de Laarstraat in Eindhoven, in: Nieuwsbrief Archeologie Kempen- en Peelland 32, Eindhoven, 4-6

Bosman, J., 2009: Archeologisch onderzoek Eindhoven-de Tongelreep en Waalre-Ruischaards. Sporen en vondsten uit de Romeinse tijd, late middeleeuwen en nieuwe tijd. Inventariserend veldonderzoek-proefsleuven en definitief onderzoek (ACEH Rapport 20), Eindhoven.

Buijs, M.H.G. op den, 1988: Eindhoven, open venster op Eckart. Hapert.

Cuvelier, J., 1912: Les denombrements de foyers en Brabant (XIVe - XVIe siècle). Brussel.

Debruyne, S. de, 2007: Archeologisch onderzoek Eindhoven-Kronehoef. Sporen en vondsten uit de late-Middeleeuwen en Nieuwe tijd (ACEH Rapport 6), Eindhoven.

Debruyne, S., 2007: Archeologisch onderzoek Eindhoven-Stratumseind (57-61) Sporen en vondsten uit de Late-Middeleeuwen en Nieuwe tijd (ACEH Rapport 7), Eindhoven.

Debruyne, S., 2007: Archeologisch onderzoek Eindhoven-Eckart. Omgrachte (?) nederzetting uit de volle middeleeuwen. Rapportage inventariserend veldonderzoek-proefsleuven (ACEH Rapport 13) Eindhoven.

Debruyne, S., J-M Vroomans & W. van der Meer, 2012: Archeologische opgravingen Eindhoven-Putten. Grootschalig archeologisch onderzoek in het zuidoosten van Eindhoven (ACEH Rapport 46), Eindhoven.

Deeben, J., D.P. Hallewas, P.C. Vos en W. van Zijverden, 2005: Paleogeografie en landschapsgenese (NOaA hoofdstuk 8, versie 1.0).

Deeben, J., H. Peeters, D. Raemaekers, E. Rensink en L Verhart, 2006: De vroege prehistorie (NOaA hoofdstuk 11).

Doesburg, J., O. Brinkkemper, F.T.S. Brounen, M.C. Houkes, I.M.M. van der Jagt, B.J.M. Jansen, M.A. Lascaris, E. Romeijn, M. Snoek & B.P. Speleers. 2019: Archeologie op de Kaart. Analyse van gemeentelijke archeologische en cultuurhistorische (verwachtings)waardekaarten in vier pilotgebieden verspreid over Nederland, Amersfoort.

Enckevort, H. van, T. de Groot, H. Hiddink en W. Vos 2008: De Romeinse tijd in het Midden-Nederlandse rivierengebied en het Zuid-Nederlands dekzand- en lössgebied (NOaA hoofdstuk 18).

Enckevort, H. van, J. Hendriks en M. Nicasie, 2017: Nieuw licht op donkere eeuwen. De overgang van de laat-Romeinse tijd naar de vroege middeleeuwen in Zuid-Nederland (Nederlandse Archeologische Rapporten 58), Amersfoort.

Fontijn, D., 2001/2002: Sacrificial Landscapes. Cultural Biographies of Persons, Objects and Natural Places in the Bronze Age of the Southern Netherlands, c. 2300-600 BC (Analecta Praehistorica Leidensia, 33/340), Leiden.

Gemeenten Eindhoven en Helmond, 2008: Beleidsplan Archeologie Eindhoven en Helmond 2008-2012. Eindhoven.

Gerritsen, F. & E. Rensink (red.), 2004: Beekdallandschappen in archeologisch perspectief. Een kwestie van onderzoek en monumentenzorg (NAR 28), Amersfoort.

Gerritsen, F., P. Jongste & L. Theunissen, 2006: De late prehistorie in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland en het rivierengebied (NOaA hoofdstuk 17).

Ginkel, E. van en Theunissen, L. 2009: Onder heide en akkers; de archeologie van Noord-Brabant tot 1200, Utrecht.

Grevel, D. van de, 1979: Het bestuur van de voormalige gemeente Eckart, in: 't Gruun Buukske 2, 66 – 68.

Hiddink, H.A. & J. Renes 2007: De oude akkercomplexen in de oostelijke helft van Noord-Brabant en het noorden en midden van Limburg, in: J. van Doesburg, M. de Boer, J.H.C. Deeben, B.J. Groenewoudt & T. de Groot (red.), Essen in zicht. Essen en plaggendecken in Nederland. Onderzoek en beleid, Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 34), 129-159.

Houben, L.G.A., 1890: Geschiedenis van Eindhoven, de stad van Kempenland, Turnhout (2 delen).

Hutten, H., 1976: De regering van Breugel, in: Heemschild 10, 61 – 64.

Hutten, H., 1976: Bestuurders en eden anno 1700, in: Heemschild 10, 77 – 80.

Jong, Th. de, Chr. Louvenberg & K. de Vos, 2011: Opgraving Eindhoven, Vijksteeg. Sporen van bewoning in de middeleeuwse stad (ACEH Rapport 28), Eindhoven

Keunen, L.J. & S. van der Veen, 2017: De groene zoom van Eindhoven; een cultuurhistorische waardenkaart van het buitengebied van Eindhoven, alsmede enkele groene delen van de bebouwde kom (RAAP-RAPPORT 3258), Weesp.

Keunen, L.J. & drs. B.J.G. van Snippenburg, 2018: Het landschap onder de stad. Een cultuurhistorisch onderzoek naar de relictten van het prestedelijk landschap in het stedelijk gebied van de gemeente Eindhoven, auteurs ir. L.J. (RAAP rapport 3398), Weesp.

Kolen, J., 2009: De beekdalen van Peelland: achtergronden en uitgangspunten voor archeologisch onderzoek (notitie Biografie van Peelland project, Stichting Archeologisch Samenwerkingsverband).

Kolen, J., H. v.d.d Laarschot & G. Box, 2004: Beekdalen en hun cultuurgeschiedenis: Peelland, in: F. Gerritsen & E. Rensink, Beekdallandschappen in archeologisch perspectief. Een kwestie van onderzoek en monumentenzorg (Nederlandse Archeologische Rapporten 28), Amersfoort, 35-56.

Korthorst, L. e.a., 2008: De opgraving bij de St. Joriskerk te Eindhoven. Op zoek naar overblijfselen van de middeleeuwse kerk van Stratum (ACEH Rapport 23), Eindhoven.

Louvenberg, C., 2008: Archeologisch onderzoek Eindhoven-Dorpskern Strijp (ACEH Rapport 26), Eindhoven.

Louvenberg, C., 2009: Archeologisch onderzoek Eindhoven-Hoogstraat 421. Opgraving langs een middeleeuwse weg tussen Gestel en Eindhoven (ACEH Rapport 43), Eindhoven.

Mandos, H., A.D. Kakebeeke (red.), 1950: Oud-Eindhoven. Voorstudies tot de geschiedenis van Eindhoven, Eindhoven.

Melssen, J.Th.M., 1981: 1080 Woensel 1980: enkele gegevens over grondgebied en zegel. Bijdragen tot de geschiedenis van Woensel III, Eindhoven.

Melssen, J.Th.M., 1986: Het wapen van de voormalige gemeente Tongelre, in: 't Gruun Buukske 15, 18 -24.

Melssen, J.Th.M., 1988: De wapens van de voormalige gemeenten Gestel, Stratum en Strijp, in: 't Gruun Buukske 17, 37 - 42.

Melssen, J., 1994: De geschiedenis van Eindhoven tot omstreeks 1570. In: N. Arts (ed.), Sporen onder de Kempische stad. Archeologie, ecologie en vroegste geschiedenis van Eindhoven 1225-1500, Eindhoven, 53-119.

Melssen, J.Th.M., 1996: Nieuw logo gemeente Eindhoven, in: Van Schild en Vaan 3, 12.

Melssen, J.Th.M., 2006: Een wapenvoorstelling uit 1842, in: De Blauwe Heraut 5, 26 - 28.

Nollen, J. & L. Korthorst (red.) 2008: Archeologisch onderzoek Eindhoven - Oude Toren te Woensel, De opgraving en het onderzoek van de menselijke skeletresten, Eindhoven (ACEH Rapport 21).

Nollen, J. & De Jong, T. 2008: Archeologisch onderzoek Eindhoven-Castiliëlaan. Prehistorische huizen en een laatmiddeleeuws erf Proefsleuvenonderzoek en opgraving (ACEH Rapport 15), Eindhoven.

Panken, P.N., 1843: Voorchristelijke begraafplaatsen in de heiden te Bergeik, Riethoven, Veldhoven, Steensel, Knegsel, Oerle, Wintelre, Eersel, Hapert en Luiks-Gestel in: C.R. Hermans, Bijdragen tot de geschiedenis, oudheden, letteren, statistieken en beeldende kunsten der provincie Noord Brabant Deel II, 's-Hertogenbosch, 219-267.

Peters, S., N. Arts, S. van Daalen, H. van Haaster & Th. de Jong, 2011: Het kasteel Gagelbosch te Eindhoven. Archeologisch onderzoek van een omgrachte middeleeuwse woning in Gestel (ACEH Rapport 58), Eindhoven.

Schampers. G.J.A. (e.a.), 1996: Rapport betreffende herziening van de wapens van gemeenten en de instelling van wapens voor de dorpen in de Regio Eindhoven. [z.pl.] (Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde).

Renes, H., 2004. Beekdalen, bewoning en wegenpatronen. In: Gerritsen, F. & E. Rensink, 2004. Beekdallandschappen in archeologisch perspectief. Een kwestie van onderzoek en monumentenzorg (Nederlandse Archeologische Rapporten 28), Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Renders, W.H.A. (red.), 1981: Bijdragen tot de geschiedenis van Woensel, Eindhoven.

Roymans, J., 2005. Een cultuurhistorisch verwachtingsmodel voor Brabantse beekdallandschappen: een mogelijke toekomst voor het verleden van de beekdalen (Onuitgegeven scriptie Vrije Universiteit), Amsterdam.

Roymans, N. & F. Theuws 1991 (eds.), Images of the past. Studies on ancient societies in North-Western Europe, Amsterdam (Studies in prae- en protohistorie 7).

Roymans, N. en F. Gerritsen, 2002: Landschap, ecologie en mentalites. Het Maas-Demer-Scheldegebied in een lange-termijnperspectief. In: Fokkens, H. en Jansen, R. (red.), in: 2000 jaar bewoningsdynamiek. Brons- en ijzertijdbewoning het Maas-Demer-Schelde gebied, Leiden, 371-406.

Roymans, N en H.A. Hiddink, 2004: Het gebied tussen Maas, Demer en Schelde:de Romeinse tijd in vogelvlucht,in: C. Verbeek en S. Delaruelle en J. Bungeneers (red)Verloren voorwerpen : archeologisch onderzoek op het HSL-traject in de provincie Antwerpen (Dienst Cultureel Erfgoed), Antwerpen, 177-188.

Sanders, J.G.M., W.A. van Ham, J. Vriens (red.), 1996: Noord-Brabant tijdens de Republiek der Verenigde Nederlanden 1572 - 1795. Een institutionele handleiding. Den Bosch/Hilversum.

Sassen, A., 2003: Het wapen van Eindhoven, in: De Blauwe Heraut 2, 13 - 16.

Sassen, A., 2004: Het wapen van Eindhoven, in: De Blauwe Heraut 3, 29 - 32.

Schabbink, M. (red.), 2015: Vier eeuwen boeren Synthese Oogst voor Malta onderzoek: Archeologische sporen van boerderijen en erven 1250-1650 (Nederlandse Archeologische Rapporten 49), Amersfoort.

Schutgens, K., 1979: Inventaris der archieven van het klooster Sint-Elisabethsdal te Nunhem 1240-1797, Rijksarchief Limburg, Maastricht.

Snippenburg, B.J.G. van, E.H. Boshoven & H.J. Hesseling, 2022: Ondergronds militair erfgoed in de gemeente Eindhoven. Een archeologische inventarisatie en advies (RAAP-rapport 5557), Weesp.

Spoorenberg, J., H.A.M. de Wit, 1982: Eindhoven door de eeuwen, Eindhoven (Heemkundige Studiekring Kempenland).

Staring, W.C.H.. Geologische kaart van Nederland op de schaal van 1:200.000. 's-Gravenhage (Topographische Inrichting), 1e druk: 1856-1867; 2e druk: 1888 – 1889.

Staring Centrum, 1977: Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000, Staring Centrum, Wageningen.

Stichting voor Bodemkartering, 1981: Bodemkaart van Nederland 1:50.000, Stiboka Wageningen.

Teeuwisse, M., 2009: Archeologisch onderzoeken A2-randweg Eindhoven, gemeenten Eindhoven en Waalre. Inventariserend veldonderzoek gebied 17 (proefsleuvenonderzoek) en gebied 21 (booronderzoek), (ACEH Rapport 36), Eindhoven.

Theunissen, L. & J.W. de Kort, 2017: Onderzoek aan de Molshoop. Identificatie van een grafheuvel uit de midden-bronstijd op het terrein van de vliegbasis Eindhoven (gemeente Eindhoven) (Beknopte Rapportage Archeologische Monumentenzorg nr. 28), Amersfoort.

Theuws, F.C.W.J., 1988: De archeologie van de periferie. Studies naar de ontwikkeling van bewoning en samenleving in het Maas-Schelde-Demergebied in de vroege middeleeuwen, Amsterdam.

Theuws, F., 1989: Middeleeuwse parochiecentra in de Kempen 1000-1350, in: A.A.A. Verhoeven & F. Theuws (red.), Het Kempenproject 3. De Middeleeuwen centraal, Waalre, 97-216.

Theuws, F., 1999: The archaeology and history of the curia of the abbey of Saint Trond at Hulsel (c. AD 700-1300), in: F. Theuws & N. Roymans (eds.), Land and Ancestors. Cultural dynamics in the Urnfield period and the Middle Ages in the Southern Netherlands, Amsterdam (Amsterdam Archaeological Studies 4), 241-308.

Theuws, F. en N. Roymans, 2009: Veldhoven-Zilverackers, cultuur en landschap van verleden gemeenschappen. Een wetenschappelijk onderzoekskader ten behoeve van de archeologie in het plangebied (gezamenlijke uitgave UvA-VU), Amsterdam.

Tol, A.J. & W. Laan, 2009: Begrensd land. Een studie naar de archeologische landschappen van Noord-Brabant (Archol rapport 125), Leiden.

Tol, A.J. e.a., 2017: Tussen Aarlese weg en Broekstraat. Archeologisch onderzoek van een historisch cultuurlandschap in Aarle, gemeente Best (Archol rapport 280), Leiden.

Van den Bruel, L. (red.) 2010: Paalkuilen en boomstampotten: een nederzetting uit de volle middeleeuwen (ACEH Rapport 30), Eindhoven.

Van den Bruel, L., 2011: Archeologisch onderzoek Eindhoven - Castiliëlaan-zuidwest. Nederzettingssporen uit de prehistorie en late middeleeuwen en overblijfselen van het historische buurtschap Hoeven. Inventariserend veldonderzoek-proefsleuven (ACEH rapport 71), Eindhoven.

Van den Bruel, L., 2012: Archeologisch onderzoek Eindhoven-Vrijstraat 28. Archeologische resten onder het monumentale pand 'Het Schipke': sporen van bewoning uit de middeleeuwen en de vroege nieuwe tijd. De opgraving (ACEH Rapport 75), Eindhoven.

Van den Bruel, L., N. Arts & B. van den Broek, 2013: Archeologisch onderzoek Eindhoven-Kleine berg 11. De opgraving. Stadsafval op het achterterrein van een monumentaal pand (ACEH Rapport 59), Eindhoven.

Verhart, L. & N. Arts, 2005: Het Mesolithicum in Zuid-Nederland, J. Deebe, E. Drenth, M.-F. van Oorsouw & L. Verhart, De Steentijd van Nederland (Archeologie 11/12), Meppel, 235-260.

Verspay, J.P.W., 2007: Onzichtbare erven. Het Brabantse platteland in de Late Middeleeuwen, Diemen.

Verspay, J.P.W., A.M.J.H. Huijbers, H. van Londen, J. Renes & J. Symonds, 2018: Village Formation in the Netherlands during the Middle Ages (AD 800 – 1600). An assessment of recent excavations and a path to progress (NAR 56), Amersfoort.

Vries, F. de, W.J.M. de Groot, T. Hoogland & J. Denneboom, 2003: De bodemkaart van Nederland digitaal, Alterra rapport 811, Wageningen.

Vansweevelt, J., 2015: Onderzoeksgebied Boktse Beemden, gemeente Eindhoven; archeologisch onderzoek: een archeologische begeleiding en opgraving (RAAP rapport 2954), Weesp.

Verspay J. & H. v. Londen, 2019: Programma van Eisen voor een proefputtenonderzoek in Woensel, gemeente Eindhoven (CARE Woensel 2019), Amsterdam.

Vos, K. de & M. van der Weele, 2010: Archeologisch onderzoek Eindhoven - Putten. Leemkuilen en een waterput uit de late middeleeuwen (ACEH Rapport 47), Eindhoven.

Vos, K. de, 2011: Archeologisch onderzoek Eindhoven - Loovelden. Inventariserend veldonderzoek door middel van boringen (gebied 2 en 3) en proefsleuven (gebied 1, 2 en 3) (ACEH Rapport 63), Eindhoven.

Vos, K. de, 2011: Archeologisch onderzoek Eindhoven - Orpheuslaan. Inventariserend veldonderzoek door middel van boringen, verkennende fase (ACEH Rapport 66), Eindhoven.

Vos, K. de, 2011: Archeologisch onderzoek Eindhoven - Gennepeweg 169-171. Een boerenerf uit de negentiende en twintigste eeuw. Inventariserend veldonderzoek door middel van een archeologische begeleiding (ACEH Rapport 67), Eindhoven.

Vos, K. de, 2011: Archeologisch onderzoek Eindhoven - Sterrenlaan. Inventariserend veldonderzoek door middel van boringen, verkennende fase (ACEH Rapport 69), Eindhoven.

Vos, K. de, 2011: Archeologisch onderzoek Eindhoven, Blixembosch -Noordoost. Sporen van bewoning uit de ijzertijd en een hooimijt uit de volle middeleeuwen. Proefsleuvenonderzoek fase 2 (ACEH Rapport 70), Eindhoven.

Vos, K. de, 2011: Archeologische opgraving Eindhoven-Wal 2. Bewoningssporen uit de nieuwe tijd onder de inrit van het voormalige gebouw van het Eindhovens Dagblad (ACEH Rapport 76), Eindhoven.

Vroomans, J.-M., 2011: Archeologisch onderzoek Eindhoven - Blixembosch Noordoost. Een omgepeld terrein uit de late ijzertijd en leemkuilen uit de nieuwe tijd. Proefsleuvenonderzoek fase 1 (ACEH Rapport 53), Eindhoven.

Vroomans, J.-M., 2008: Archeologisch onderzoek Eindhoven-Europalaan 150. De periferie van een erf uit de late middeleeuwen (ACEH Rapport 31) Eindhoven.

Vroomans, J.-M., 2008: Archeologisch onderzoek Eindhoven-Hoogstraat 165. Een leeg erf langs een middeleeuwse weg? (ACEH Rapport 41), Eindhoven.

Vroomans, J.-M., 2010: Archeologisch onderzoek Eindhoven-Jeroen Boschlaan 1. Een laatmiddeleeuwse boerderij in Klein Tongelre (ACEH Rapport 48), Eindhoven.

Vroomans, J.-M., 2011: Archeologisch onderzoek Eindhoven, Aalsterweg-Lidl. Inventariserend veldonderzoek door middel van boringen, verkennende fase (ACEH Rapport 57), Eindhoven.

Vroomans, J.-M., 2013: Archeologisch onderzoek Blixembosch-Noordoost. Vondsten uit de midden-steentijd en nederzettingen uit de bronstijd, late ijzertijd, volle middeleeuwen en nieuwe tijd aan de rand van Eindhoven (ACEH Rapport 72), Eindhoven.

Vroomans, J.-M., 2013: Archeologisch onderzoek Blixembosch-Noordoost. Vondsten uit de midden-steentijd en nederzettingen uit de bronstijd, late ijzertijd, volle middeleeuwen en nieuwe tijd aan de rand van Eindhoven (ACEH Rapport 73), Eindhoven.

Wijdeven, W. v.d., 2002: Rapport opgraving hoeve Tegenbosch 2002 (gemeente Eindhoven) (ACEH Rapport 01), Eindhoven.

Digitale bronnen

- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/bronnen-en-kaarten/overzicht/verstoringbronnenkaart>
- Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS): <https://archis.cultureelerfgoed.nl/#/login>
- Actueel Hoogtebestand Nederland: www.ahn.nl
- Luchtfoto's: www.googlemaps.nl (incl. streetview)
- Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME): www.ikme.nl
- Brabant Collectie (Universiteit Tilburg): <https://www.bcfinder.nl/>
- Geheugen van Nederland: <https://geheugen.delpher.nl/nl>
- Bodemsaneringen en verontreinigingen: www.bodemloket.nl
- Ontgravingen provincie Noord-Brabant: <https://georegister.brabant.nl/geonetwork/srv/dut/catalog.search#/home>
- Nationale Onderzoeksagenda Archeologie: <https://noaa.cultureelerfgoed.nl/#/search>
- Elektronisch depot voor de Nederlandse archeologie: <https://easy.dans.knaw.nl/ui/home>
- Bibliotheek van de RCE: <http://cultureelerfgoed.adlibsoft.com/search.aspx>

- Publicatie Archeologische rapporten Erfgoedhuis Eindhoven en Helmond:
https://drive.google.com/drive/folders/1GzkB_6jAjUONwsODRqHtZI7Co3dnliyM?ths=true

Bijlage 1 Verwachtingsmodel regio Zuidoost-Brabant

In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de verschillende complextypen vindplaatsen in heel Zuidoost-Brabant¹¹⁰ ingedeeld naar periode. Het gaat in totaal om 4608 vindplaatsen, die aangetroffen zijn bij veldverkenningen, grootschalige opgravingen, historisch (archief)onderzoek of toevallig werden gevonden bij niet-archeologisch graafwerk. Uit de inventarisatie van de vindplaatsen blijkt dat het merendeel van de vondsten dateert uit de Steentijd en de Middeleeuwen. De grootste categorie complextype 'onbekend' bestaat uit losse vondsten, waarvan de context niet duidelijk is, en die voornamelijk zijn aangetroffen bij veldverkenningen en niet-archeologisch graafwerk.

Tabel 1: Totaaloverzicht van de vindplaatsen in Zuidoost-Brabant verdeeld naar periode en type (bron: waarnemingen Archis juli 2009)

Complextypen	Periode							
	Steentijd	Bronstijd	IJzertijd	Romeinse Tijd	Middeleeuwen	Nieuwe tijd	Ongedateerd	Totaal
Akker/tuin	0	0	1	2	6	5	0	14
Basiskamp/-nederzetting	9	3	3	3	3	1	0	22
Borg/stins/versterkt huis	0	0	0	0	7	8	0	15
Brug	0	0	0	0	0	1	0	1
Celtic field/raatakker	0	0	2	2	0	0	0	4
Crematiegraf	3	7	9	4	1	1	3	28
Cultusplaats/heiligdom/ tempel	0	0	1	0	0	0	2	3
Depot	9	17	4	11	3	3	0	47
Extractiekamp/-nederzetting	1	0	0	0	0	0	0	1
Graf, onbepaald	1	2	1	2	1	1	0	8
Grafheuvel, crematie	1	7	3	0	0	0	0	11
Grafheuvel, inhumatie	1	0	0	0	0	0	0	1
Grafheuvel, onbepaald	25	89	34	5	4	1	4	162
Grafveld, crematies	0	0	2	6	0	0	0	8
Grafveld, gemengd	1	1	1	1	4	0	0	8
Grafveld, inhumaties	0	0	0	0	4	1	0	5
Grafveld, onbepaald	1	6	5	9	10	2	0	33

¹¹⁰ SRE-regio: Asten, Best, Bladel, Bergeijk, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Helmond, Heeze-Leende, Laarbeek, Nuenen, Oirschot, Reusel-De Mierden, Son en Breugel, Someren, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre.

Havezathe/ridderhofstad	0	0	0	0	1	4	1	6
Houtskool-/kolenbranderij	1	1	1	1	1	1	0	6
Huisplaats, onverhoogd	1	2	5	4	20	9	0	41
Inhumatiegraf	0	0	0	1	1	0	0	2
Kapel	0	1	1	1	6	6	0	15
Kasteel	1	1	1	1	33	24	0	61
Kerk	0	0	1	2	28	17	0	48
Kerkhof	0	0	1	1	3	4	1	10
Klooster(complex)	0	0	0	0	6	5	0	11
Landbouw	0	0	0	0	1	0	0	1
Legerplaats	0	0	0	0	0	2	0	2
Metaalbewerking/ smederij	0	0	0	0	0	1	0	1
Moated site	1	1	1	1	9	7	0	20
Molen	0	0	0	0	4	4	0	8
Motte/kasteelheuvel/ vliedberg	0	0	0	0	2	2	0	4
Nederzetting, onbepaald	375	112	212	246	236	110	12	1303
Niet van toepassing	6	5	6	7	12	15	4	55
Onbekend	698	306	351	363	383	198	54	2353
Perclering/verkaveling	0	0	2	2	10	10	0	24
Pottenbakkerij	0	0	0	0	0	2	0	2
Romeins villa(complex)	0	0	1	3	0	0	0	4
Schans	0	0	0	0	2	2	0	4
Stad	0	0	0	1	16	14	0	31
Steen-/pannenbakkerij	0	0	0	1	4	3	0	8
Urnenveld	3	68	83	9	6	1	2	172
Veekraal/schaapskooi	0	0	1	1	1	0	0	3
Versterking, onbepaald	0	0	0	0	4	4	0	8
Vuursteenbewerking	14	2	2	2	2	2	0	24
Wachtpost	0	0	1	1	0	0	0	2
Wal/omwalling	0	0	0	0	1	1	0	2

Weg	0	0	0	0	5	0	1	6
Eindtotaal	1152	631	736	693	840	472	84	4608

De bepaling van de verwachtingen is gebaseerd op een berekening waarin per geomorfologische en bodemkundige eenheid (bijvoorbeeld dekzandrug) het percentage vindplaatsen is vergeleken met de oppervlakte van die eenheid binnen het onderzoeksgebied. Als er minder vindplaatsen in een eenheid liggen dan op basis van een evenredige verdeling (oppervlak) over het landschap verwacht wordt, dan scoort die eenheid laag. Als er meer vindplaatsen in een eenheid liggen, dan scoort de eenheid middelhoog of hoog. Daarbij is de regel gehanteerd dat een verschil van 0 tot 1 middelhoog scoort en een verschil van 1 of meer hoog scoort. In tabel 2 wordt een overzicht gegeven van het aantal vindplaatsen per geomorfologische eenheid en ingedeeld naar periode. Uit deze tabel wordt duidelijk dat circa 40 % van de vindplaatsen op de dekzandruggen voorkomen en dat deze dekzandruggen een percentage van 25 % van de totale oppervlakte innemen. In tabel 3 wordt een overzicht gegeven van het aantal vindplaatsen per bodemkundige eenheid en ingedeeld naar periode. Uit zowel tabel 2 als 3 blijkt dat bijna 15 % van de vindplaatsen zijn aangetroffen binnen de bebouwde gebieden; een gebied met een oppervlak van bijna 8% van het totaal. Doordat vooral bij uitbreiding van dorpen en steden grootschalig bodemingrepen hebben plaatsgevonden, zijn hier de meeste vindplaatsen aangetroffen bij zowel professioneel archeologisch onderzoek als door toevallige waarnemingen door amateurs. Uit tabel 3 maken we ook op dat ruim 30 % van de archeologische vindplaatsen voorkomt onder de hoge zwarte enkeerdgronden of oude opgehoogde akkergebieden, die circa 15 % van het totale oppervlak innemen.

Uit de totale inventarisatie en analyse van beide tabellen blijkt dat het merendeel (bijna 45 %) van de 1145 Steentijd vindplaatsen op de dekzanden (plateau, vlakten en ruggen) te vinden is en meestal bedekt is door een enkeerdgrond of podzolbodem (bijna 58 %). Het merendeel (bijna 54 %) van de 1909 vindplaatsen vanaf de Bronstijd tot en met de Late Middeleeuwen is eveneens te vinden op de dekzandruggen en -vlakten, meestal bedekt door een enkeerdgrond of podzolbodem (ruim 66 %). Ook voor de Nieuwe tijd scoren de dekzanden hoog (ruim 46 %) en enkeerdgronden/podzolen hoog (47 %). De dekzandruggen zijn hoger gelegen gronden die goed geschikt zijn voor bewoning en akkerbouw. Bovendien liggen ze vaak in een overgangszone van lager gelegen, vochtigere gronden naar drogere, hoge gronden. Zowel voor jagers-verzamelaars als boeren met gemengde landbouw is dit een aantrekkelijke landschappelijke situering, op de overgang van beide te exploiteren milieus. Verder valt het hoge percentage bij de bebouwing op, dat echter te verklaren is door de vele bodemverstoringen bij nieuwbouw en dergelijke, waarbij archeologische vondsten al dan niet door opgravingen zijn ontdekt.

Het blijkt verder dat de grondwatertrap in Noord-Brabant een voorspellend karakter kan hebben voor het aantreffen van archeologische overblijfselen. In de regel worden de meeste archeologische vindplaatsen aangetroffen in gebieden met grondwatertrap VI of VII. Dit zijn de gronden die, vanuit landbouwtechnisch oogpunt, van nature de beste afwatering hebben. Maar ook in gebieden met grondwatertrap V worden vindplaatsen aangetroffen. Groot nadeel van de grondwatertrappen op de bodemkaart is dat dit in hoge mate de actuele standen betreft. Na vele decennia aan verbeterde ontwatering (door rechtgetrokken beken en diepe afwateringssloten) en aan diepe grondwateronttrekking door waterleidingmaatschappijen en na 1960 ook de boeren zelf, is de vraag of de grondwatertrap wel bruikbaar is om te bepalen of een gebied aantrekkelijk was voor bewoning. Uit

archeologisch onderzoek in de regio¹¹¹ blijkt ook dat bewoning plaatsvond op plekken, waarvan nooit werd vermoed dat daar bewoning aanwezig kon zijn door de hoge grondwaterstand. Door deze onbetrouwbaarheid is de grondwatertrap niet meegewogen in het archeologische verwachtingsmodel.

De bijgestelde verwachtingen naar aanleiding van de vergelijking tussen het percentage vindplaatsen en het percentage oppervlakte van een bepaalde bodemkundige of geomorfologische eenheid zijn in tabel 2 en 3 geel gemarkeerd. In de kolom definitieve verwachting staan in rood de bijgestelde archeologische verwachtingen aangegeven, die gebaseerd zijn op de aanwezigheid van verstoringen en/of inhoudelijke archeologische kennis. Het gaat bij de verstoringen om enerzijds gebieden waarvan bekend is dat de bodem sterk is verstoord door afgravingen of zandwinning. Deze gebieden zijn van middelhoog naar laag bijgesteld. Anderzijds betreft het gebieden die op de bodem en geomorfologische kaart staan aangegeven als bebouwd. Door de aanwezige bebouwing (infrastructuur en gebouwen) mag worden aangenomen dat de bodem in meer of mindere mate verstoord is, waardoor de kans op archeologie lager is dan daarbuiten. Deze gebieden zijn daarom van hoog naar een middelhoge verwachting bijgesteld.

Op basis van de resultaten van regionaal archeologisch onderzoek in relatie tot de bodem en geomorfologie is het verwachtingsmodel verder bijgesteld.¹¹² Steeds is gekeken naar de landschappelijke omstandigheden, waarin archeologische sporen zich aandienen. Bij voldoende gegevens is een duidelijke relatie aan te geven tussen landschap en vroegere menselijke activiteiten en bewoning. In een aantal gevallen is op een succesvolle wijze de vondst van archeologische sporen op landschappelijke gronden voorspeld. Zo is bekend dat met name de hooggelegen dekzandruggen¹¹³ en de laaggelegen beekdalen¹¹⁴ voor de archeologie relevant zijn, omdat deze tot een eeuw geleden bepalend zijn geweest voor de bewoningsgeschiedenis van de regio. Eveneens bijzonder relevant voor de archeologie zijn de zogenaamde plaggendecken (enkeerdgronden)¹¹⁵, die een conserverende werking hebben gehad voor de archeologische ondergrond. Deze zijn in de regel te vinden in op de oude ontginningsgronden in de omgeving van de dorpen. Daarnaast zijn de haarpod- en laarpodzolgronden (oude bosgronden)¹¹⁶ opgewaardeerd, omdat het hier eveneens plaggendecken betreft, die weliswaar iets dunner zijn dan de esdekken. Onderzoek wijst een sterke correlatie uit tussen hoge enkeleerdgronden en vondsten uit genoemde perioden. Wat betreft de moderpodzolen¹¹⁷ wijst onderzoek uit dat zich op deze gronden nederzettingen hebben bevonden uit vooral de Vroege Middeleeuwen. Deze gronden zijn met name gelegen onder de hoge zwarte en bruine enkeleerdgronden.

Tabel 2: Verwachtingsmodel van de vindplaatsen in de regio Zuidoost-Brabant verdeeld naar geomorfologische eenheid

¹¹¹ M. Tump, *Nederwetten-De Esrand (gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten). Opgraving*. BAAC-Rapport A-08.0378 (Den Bosch 2008); Roymans. J.A.M., *Herinrichting Raamsloopte Mispelend, gemeente Reusel-de Mierden* : archeologische begeleiding van de grondwerkzaamheden. RAAP rapport 1686 (Amsterdam 2008); Tol, A.J. e.a., 2017: Tussen Aarlese weg en Broekstraat. Archeologisch onderzoek van een historisch cultuurlandschap in Aarle, gemeente Best (Archol rapport 280), Leiden.

¹¹² Gebaseerd op het SAS verwachtingsmodel 1997 en Arts 2009: toelichting op de archeologische waarde- en verwachtingenkaarten van Eindhoven en Helmond.

¹¹³ Geomorfologische codes 3K14, 3K17, 4K14 en 4K17.

¹¹⁴ Geomorfologische codes 1R4, 2R5 en 2R7.

¹¹⁵ Bodem codes zEZ21, zEZ23, bEZ21 en bEZ23.

¹¹⁶ Bodem codes Hd21, Hd23, cHn21 en cHn23.

¹¹⁷ Bodem codes Y21, Y23, cY21 en cY23.

Omschrijving geomorfologie	Code	STEENTIJD	BRONSTIJD	IJZERTIJD	ROMEINSE TIJD	MIDDELEEUWEN	NIEUWE TIJD	ONGEDATEERD	TOTAAL	% aantal	Verwachting op basis aantal vondsten (<1% is laag en >5% is hoog)	Oppervlakte in m²	percentage oppervlakte	verschil % aantal - % oppervlakte	Bijgestelde verwachting - verschil percentage vondsten - percentage opp. (negatief = laag en	Definitieve archeologische verwachting
Hoge landduinen + bijbehorende vlakten/laagten	12C2	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	520518	0,04%	-0,04%	Laag	Laag
Hoge stuifduinen + bijbehorende vlakten/laagten	12C3	1	0	0	0	0	0	0	1	0,02%	Laag	11257	0,00%	0,02%	Middelhoog	Middelhoog
Hoge storthopen + grind-, zand- en kleigaten	12C4	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	47686	0,00%	0,00%	Laag	Laag
Beekoverstromingsvlakte	1M24	5	4	3	5	9	7	0	33	0,72%	Laag	18667412	1,28%	-0,56%	Laag	Laag
Dalvormige laagte, met veen	1R1	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	876519	0,06%	-0,06%	Laag	Laag
Beekdalbodem met veen	1R4	22	5	2	5	4	3	1	42	0,91%	Laag	14306529	0,98%	-0,07%	Laag	Middelhoog
Vlakte van ten dele verspoelde dekzanden/loss (laaggelegen)	2M10	1	2	1	3	2	0	0	9	0,20%	Laag	36177629	2,48%	-2,29%	Laag	Laag
Dekzandvlakte	2M13	46	20	25	17	42	24	0	174	3,78%	Middelhoog	80065319	5,49%	-1,72%	Laag	Laag
Vlakte van ten dele verspoelde dekzanden (vervlakt door veen en/of overstromingsmateriaal)	2M14	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	7930790	0,54%	-0,54%	Laag	Laag
Terrasafzettingsvlakte	2M19	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	4727120	0,32%	-0,32%	Laag	Laag
Terrasafzettingsvlakte bedekt met dekzand	2M20 a	41	18	16	14	11	3	2	105	2,28%	Middelhoog	59049203	4,05%	-1,77%	Laag	Laag

Beekoverstromingsvlakte	2M24	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	1356843	0,09%	-0,09%	Laag	Laag
Veenkoloniale ontginningsvlakte (laaggelegen)	2M44	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	1293248	0,09%	-0,09%	Laag	Laag
Veenkoloniale ontginningsvlakte (hooggelegen)	2M45	1	0	1	1	0	1	4	8	0,17%	Laag	27365870	1,88%	-1,70%	Laag	Laag
Vlakte ontstaan door afgraving of egalisatie	2M48	5	3	5	6	6	3	0	28	0,61%	Laag	8981422	0,62%	-0,01%	Laag	Laag
Veenrestvlakte	2M50	6	0	0	0	1	1	0	8	0,17%	Laag	10621900	0,73%	-0,56%	Laag	Laag
Vlakte van ten dele verspoelde dekzanden	2M9	18	14	13	17	34	21	2	119	2,58%	Middelhoog	69759477	4,79%	-2,20%	Laag	Laag
Dalvormige laagte, met veen	2R1	3	1	0	0	1	1	0	6	0,13%	Laag	5395904	0,37%	-0,24%	Laag	Laag
Dalvormige laagte, zonder veen	2R2	35	17	21	17	22	22	2	136	2,95%	Middelhoog	61721947	4,23%	-1,28%	Laag	Laag
Beekdalbodem met veen	2R4	3	0	0	0	1	1	0	5	0,11%	Laag	4432258	0,30%	-0,20%	Laag	Laag
Beekdalbodem, zonder veen, laaggelegen	2R5	37	22	20	21	22	10	4	136	2,95%	Middelhoog	37174089	2,55%	0,40%	Middelhoog	Middelhoog
Beekdakbodem, zonder veen, hooggelegen	2R6	9	3	6	4	7	3	1	33	0,72%	Laag	3053038	0,21%	0,51%	Middelhoog	Middelhoog
Beekdalbodem met meanderruggen en geulen	2R7	3	2	2	5	8	8	1	29	0,63%	Laag	5809201	0,40%	0,23%	Middelhoog	Middelhoog
Storthoop, opgehoogd of opgespoten terrein	3F12	2	4	0	0	1	1	0	8	0,17%	Laag	1020798	0,07%	0,10%	Middelhoog	Middelhoog
Daluitspoelingswaaier	3G3	2	2	1	1	1	0	0	7	0,15%	Laag	1932390	0,13%	0,02%	Middelhoog	Middelhoog
Glooiing van beekdalzijde	3H11	18	8	9	10	8	6	1	60	1,30%	Middelhoog	15904015	1,09%	0,21%	Middelhoog	Middelhoog
Dekzandrug (+/- oud bouwlanddek)	3K14	146	98	6	3	3	70	6	792	17,19%	Hoog	86153949	5,91%	11,28%	Hoog	Hoog
Geulranddekzandrug (+/- oud bouwlanddek)	3K17	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	155404	0,01%	-0,01%	Laag	Hoog

Laag landduin	3K19	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	97912	0,01%	-0,01%	Laag	Laag
Dekzandwelvingen, bedekt met ten dele afgegraven veen	3L10	1	0	0	0	0	0	0	1	0,02%	Laag	1453657	0,10%	-0,08%	Laag	Laag
Terrasafzettingen (bedekt met dekzand)	3L12a	72	54	63	36	36	13	4	278	6,04%	Hoog	111844454	7,67%	-1,64%	Laag	Laag
Veenrest-ruggen	3L21	5	0	0	0	0	0	0	5	0,11%	Laag	8921797	0,61%	-0,50%	Laag	Laag
Lage storthopen met ijzerkuilen en/of grind-/zand- en kleigaten	3L22	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	890137	0,06%	-0,06%	Laag	Laag
Dekzandruggen (+/- oud bouwlanddek)	3L5	225	111	126	119	91	55	15	742	16,11%	Hoog	303562302	20,83%	-4,72%	Laag	Middelhoog
Lage landduinen + bijbehorende vlakten/laagten	3L8	69	16	14	5	1	3	1	109	2,37%	Middelhoog	51007082	3,50%	-1,13%	Laag	Laag
Lage stuifduinen + bijbehorende vlakten/laagten	3L9	6	1	1	0	0	0	0	8	0,17%	Laag	781466	0,05%	0,12%	Middelhoog	Middelhoog
Laagte zonder randwal (incl. uitblazingsbekken), moerassig	3N4	2	1	1	0	0	0	1	5	0,11%	Laag	11358142	0,78%	-0,67%	Laag	Laag
Laagte zonder randwal (incl. uitblazingsbekken), niet moerassig	3N5	16	2	2	1	0	0	0	21	0,46%	Laag	17690029	1,21%	-0,76%	Laag	Laag
Laagte ontstaan door afgraving	3N8	6	13	12	10	7	1	1	50	1,09%	Middelhoog	7055978	0,48%	0,60%	Middelhoog	Laag
Plateau-achtige horst met rivierafzettingen aan de oppervlakte	4F1	0	0	0	0	0	0	1	1	0,02%	Laag	6945960	0,48%	-0,45%	Laag	Laag
Storthoop, opgehoogd of opgespoten terrein	4F12	2	0	0	1	0	0	1	4	0,09%	Laag	2273635	0,16%	-0,07%	Laag	Laag

Plateau-achtige horst met rivierafzettingen en dekzand aan de oppervlakte	4F2	9	3	3	3	11	11	1	41	0,89%	Laag	23217460	1,59%	-0,70%	Laag	Laag
Plateau-achtige horst met dekzand aan de oppervlakte	4F3	3	0	0	0	0	0	0	3	0,07%	Laag	44847916	3,08%	-3,01%	Laag	Laag
Glooiing van beekdalzijde	4H11	44	28	31	38	25	17	2	185	4,02%	Middelhoog	18739660	1,29%	2,73%	Hoog	Hoog
Dekzandrug (+/- oud-bouwlanddek)	4K14	24	28	51	56	56	21	3	239	5,19%	Hoog	20559486	1,41%	3,78%	Hoog	Hoog
Geulranddekzandrug (+/- oud-bouwlanddek)	4K17	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	85820	0,01%	-0,01%	Laag	Middelhoog
Laag landduin	4K19	0	1	1	0	0	0	0	2	0,04%	Laag	77957	0,01%	0,04%	Middelhoog	Middelhoog
Lage stuifdijk	4K21	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	28888	0,00%	0,00%	Laag	Laag
Lage storthopen met ijzerkuilen en/of grind-, zand- en kleigaten	4L22	0	1	0	0	0	0	0	1	0,02%	Laag	679970	0,05%	-0,02%	Laag	Laag
Lage landduinen met bijbehorende vlakten en laagten	4L8	128	51	41	17	19	11	6	273	5,93%	Hoog	89734821	6,16%	-0,23%	Laag	Laag
Lage stuifduinen met bijbehorende vlakten en laagten	4L9	8	3	3	3	3	3	1	24	0,52%	Laag	2783403	0,19%	0,33%	Middelhoog	Middelhoog
Laagte zonder randwal (incl. uitblazingsbekken), moerassig	4N4	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	157812	0,01%	-0,01%	Laag	Laag
Laagte zonder randwal (incl. uitblazingsbekken), niet moerassig	4N5	4	0	0	0	0	0	0	4	0,09%	Laag	2819054	0,19%	-0,11%	Laag	Laag
Groeve	4N6	2	1	1	1	0	0	0	5	0,11%	Laag	833107	0,06%	0,05%	Middelhoog	Laag

Laagte ontstaan door afgraving	4N8	1	2	7	7	10	2	0	29	0,63%	Laag	988224	0,07%	0,56%	Middelhoog	Laag
Bebouwing	Beb	111	90	10	11	22	14	7	23	17,74%	Hoog	146365328	10,04%	7,70%	Hoog	Middelhoog
Lage dijk	D1	2	0	0	0	0	0	0	2	0,04%	Laag	2726037	0,19%	-0,14%	Laag	Laag
Middenhoge dijk	D2	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	1487527	0,10%	-0,10%	Laag	Laag
Hoge dijk	D3	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	2075413	0,14%	-0,14%	Laag	Laag
Holle weg	Hw	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	416200	0,03%	-0,03%	Laag	Laag
Water	W	6	2	1	2	4	3	0	18	0,39%	Laag	10488200	0,72%	-0,33%	Laag	Laag
			63	73	69	84	47		460			1457506569	100,00%			
		1150	1	6	3	0	2	84	6							

Tabel 3: Verwachtingsmodel van de vindplaatsen in de regio Zuidoost-Brabant verdeeld naar bodemkundige eenheid

Omschrijving bodem	Code	STEENTIJD	BRONSTIJD	IJZERTIJD	ROMEINSE TIJD	MIDDELEEUWEN	NIEUWE TIJD	ONGEDATEERD	TOTAAL	% aantal	Verwachting op basis aantal vondsten (<1% is laag en >5% is hoog)	Oppervlakte in m²	percentage oppervlakte	verschil % aantal - % oppervlakte	Bijgestelde verwachting op basis verschil percentage vondsten - percentage opp.	Definitieve archeologisch e verwachting
Venige beekdalgrond	ABv	3	2	6	6	1	1	0	19	0,41%	Laag	3368618	0,23%	0,18%	Middelhoog	Middelhoog
Lage enkeerdgronden	EZg21	9	6	8	8	17	15	0	63	1,37%	Middelhoog	11936992	0,82%	0,55%	Middelhoog	Middelhoog
Lage enkeerdgronden	EZg23	16	17	16	17	23	20	2	111	2,41%	Middelhoog	34335550	2,36%	0,05%	Middelhoog	Middelhoog
Haarpodzolgrond	Hd21	148	68	53	22	14	10	12	327	7,10%	Hoog	98910850	6,78%	0,31%	Middelhoog	Hoog
Veldpodzolgrond	Hn21	242	66	54	19	16	13	14	424	9,20%	Hoog	412009726	28,26%	-19,06%	Laag	Laag
Veldpodzolgrond	Hn23	69	39	25	13	12	3	4	165	3,58%	Middelhoog	80713740	5,54%	-1,96%	Laag	Laag
Veldpodzolgrond	Hn30	1	0	1	0	0	0	0	2	0,04%	Laag	9419671	0,65%	-0,60%	Laag	Laag

Poldervaaggrond	Ln5	1	0	0	0	0	0	0	1	0,02%	Laag	4130961	0,28%	-0,26%	Laag	Laag
Vlierveengrond	Vc	0	0	0	0	0	0	1	1	0,02%	Laag	671942	0,05%	-0,02%	Laag	Laag
Vlierveengrond	Vp	8	0	0	0	1	1	0	10	0,22%	Laag	8665580	0,59%	-0,38%	Laag	Laag
Vlierveengrond	Vs	1	0	0	0	0	0	0	1	0,02%	Laag	6589665	0,45%	-0,43%	Laag	Laag
Vlierveengrond	Vz	2	0	0	0	0	0	0	2	0,04%	Laag	4024370	0,28%	-0,23%	Laag	Laag
Holtpodzolgrond	Y21	4	17	20	8	1	1	0	51	1,11%	Middelhoog	3015196	0,21%	0,90%	Middelhoog	Middelhoog
Holtpodzolgrond	Y23	6	8	10	10	2	1	0	37	0,80%	Laag	2931511	0,20%	0,60%	Middelhoog	Middelhoog
Vorstvaaggrond	Zb21	4	2	5	5	7	1	1	25	0,54%	Laag	1756319	0,12%	0,42%	Middelhoog	Middelhoog
Vorstvaaggrond	Zb23	40	36	46	57	33	18	1	231	5,01%	Hoog	9413867	0,65%	4,37%	Hoog	Hoog
Duinvaaggrond	Zd21	80	20	13	6	9	9	3	140	3,04%	Middelhoog	70864961	4,86%	-1,82%	Laag	Laag
Vlakvaaggrond	Zn21	20	6	8	6	3	1	0	44	0,95%	Laag	10828365	0,74%	0,21%	Middelhoog	Middelhoog
Vlakvaaggrond	Zn23	8	1	2	3	2	0	0	16	0,35%	Laag	5171323	0,35%	-0,01%	Laag	Laag
Madeveengrond	aVc	1	1	2	6	4	3	0	17	0,37%	Laag	3308881	0,23%	0,14%	Middelhoog	Middelhoog
Madeveengrond	aVp	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	210927	0,01%	-0,01%	Laag	Laag
Madeveengrond	aVs	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	62914	0,00%	0,00%	Laag	Laag
Madeveengrond	aVz	24	4	2	3	8	1	1	43	0,93%	Laag	5429705	0,37%	0,56%	Middelhoog	Middelhoog
Hoge bruine enkeerdgrond	bEZ21	14	12	21	28	30	12	1	118	2,56%	Middelhoog	2306983	0,16%	2,40%	Hoog	Hoog
Hoge bruine enkeerdgrond	bEZ23	20	13	19	24	30	8	0	114	2,47%	Middelhoog	4116725	0,28%	2,19%	Hoog	Hoog
Laarpodzolgrond	cHn21	7	7	5	4	5	3	1	32	0,69%	Laag	21887922	1,50%	-0,81%	Laag	Middelhoog
Laarpodzolgrond	cHn23	4	1	2	2	1	3	0	13	0,28%	Laag	6956459	0,48%	-0,20%	Laag	Middelhoog
Loopodzolgronden	cY21	1	2	2	0	0	0	0	5	0,11%	Laag	1207105	0,08%	0,03%	Middelhoog	Middelhoog
Loopodzolgronden	cY23	0	0	0	1	0	0	0	1	0,02%	Laag	724939	0,05%	-0,03%	Laag	Middelhoog
Akkereerdgrond	cZd21	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	325282	0,02%	-0,02%	Laag	Laag
Leek- Woudeerdgrond	pLn5	5	4	6	2	1	1	0	19	0,41%	Laag	12381410	0,85%	-0,44%	Laag	Laag
Beekeerdgrond	pZg21	33	21	15	20	33	19	0	141	3,06%	Middelhoog	32560345	2,23%	0,83%	Middelhoog	Middelhoog
Beekeerdgrond	pZg23	5	3	3	4	6	4	1	26	0,56%	Laag	42078439	2,89%	-2,32%	Laag	Laag
Beekeerdgrond	pZg30	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	264447	0,02%	-0,02%	Laag	Laag
Gooreerdgrond	pZn21	28	5	6	2	2	1	0	44	0,95%	Laag	47160127	3,23%	-2,28%	Laag	Laag
Gooreerdgrond	pZn23	31	17	14	12	9	6	2	91	1,97%	Middelhoog	21545450	1,48%	0,50%	Middelhoog	Middelhoog

Gooreerdgrond	pZn30	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	4234484	0,29%	-0,29%	Laag	Laag	
Moerpodzolgrond	vWp	4	0	0	1	0	0	1	6	0,13%	Laag	7634744	0,52%	-0,39%	Laag	Laag	
Moerpodzolgrond	vWz	1	1	2	1	1	1	0	7	0,15%	Laag	10965526	0,75%	-0,60%	Laag	Laag	
Hoge zwarte enkeerdgrond	zEZ21	112	97	14	16	22	12	9	869	18,86%	Hoog	160788786	11,03%	7,83%	Hoog	Hoog	
Hoge zwarte enkeerdgrond	zEZ23	107	86	14	15	13	9	63	4	694	15,06%	Hoog	11727491	8,04%	7,02%	Hoog	Hoog
Meerveengrond	zVp	0	0	1	0	0	0	0	1	0,02%	Laag	6661303	0,46%	-0,44%	Laag	Laag	
Meerveengrond	zVs	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	1140855	0,08%	-0,08%	Laag	Laag	
Meerveengrond	zVz	8	3	3	3	10	5	1	33	0,72%	Laag	9906662	0,68%	0,04%	Middelhoog	Middelhoog	
Moerpodzolgrond	zWp	0	0	0	0	0	0	1	1	0,02%	Laag	12662054	0,87%	-0,85%	Laag	Laag	
Moerpodzolgrond	zWz	0	0	0	0	0	0	1	1	0,02%	Laag	9764192	0,67%	-0,65%	Laag	Laag	
Groeve	la	0	1	1	0	0	0	0	2	0,04%	Laag	620856	0,04%	0,00%	Middelhoog	Laag	
Afgraving	lb	2	1	1	1	1	0	0	6	0,13%	Laag	1635360	0,11%	0,02%	Middelhoog	Laag	
Ophoging	lc	0	0	0	1	0	0	1	2	0,04%	Laag	2831826	0,19%	-0,15%	Laag	Laag	
Moeras	lg	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%	Laag	180420	0,01%	-0,01%	Laag	Laag	
Water	lg	5	4	4	2	1	0	1	17	0,37%	Laag	8665871	0,59%	-0,23%	Laag	Laag	
Bebouwing	lh	78	60	75	83	19	12	7	21	635	13,78%	Hoog	121572483	8,34%	5,44%	Hoog	Middelhoog
		1152	631	736	693	840	472	84	4608			1457827601	100,00%				

Uit bovenstaande tabellen is het verwachtingsmodel voor de gemeente Eindhoven opgesteld. Daarbij zijn de verschillende verwachtingen per bodemkundige en geomorfologische eenheid samengevoegd tot een definitieve algemene archeologische verwachting en een verwachting verdeeld naar tijdsperiode (jagers-verzamelaars, landbouwers en nieuwe tijd). Ook hier zijn de bijstellingen (in dit geval allen naar beneden ivm vastgestelde verstoringen als water en afgravingen) in geel gemarkeerd.

Als uitgangspunt voor het verwachtingsmodel voor de regio Zuidoost-Brabant is de onderstaande puntentelling als criterium voor de archeologische verwachting gehanteerd:

Hoog + Hoog = hoog (10 punten)

Hoog + Middelhoog = hoog (8 punten)

Hoog + Laag = middelhoog (6 punten)

Middelhoog + Middelhoog = middelhoog (6 punten)

Middelhoog + Laag = laag (4 punten)

Laag + Laag = laag (2 punten)

Hoog = 5 punten

Middelhoog = 3 punten

Laag = 1 punt

≤ 4 punten = lage verwachting

5-6 punten = middelhoge verwachting

≥ 7 punten = hoge verwachting

Tabel 4: Verwachtingsmodel voor de gemeente Eindhoven

ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING ALGEMEEN EN PER PERIODE										
Geomorfologische Eenheid	Bodem eenheid	Waardering	Steentijd	Bronstijd	IJzertijd	Romeinse tijd	Middeleeuwen	Nieuwe tijd	Ongedateerd	Totaal
Beekdalbodem met veen (1R4)	EZg21	Middelhoog	4	4	4	4	6	6	4	6
	Vc	Laag	4	2	2	2	2	2	8	4
	aVc	Middelhoog	4	2	4	4	4	4	4	6
	bEZ23	Hoog	8	6	6	6	6	6	4	8
	pZg21	Middelhoog	6	6	2	4	6	6	4	6
	pZg23	Laag	4	2	2	2	2	2	4	4
	pZn21	Laag	4	2	2	2	2	2	4	4
	zEZ21	Hoog	4	6	6	6	6	6	4	8
	zVz	Middelhoog	6	2	2	2	4	4	6	6
	c OPHOOG	Laag	4	2	2	2	2	2	6	4
	g WATER	Laag	4	2	2	2	2	2	4	4
	h BEBOUW	Middelhoog	4	6	6	6	6	6	8	6
Vlakte van ten dele verspoelde	Hn21	Laag	2	2	2	2	2	2	2	2
	Hn23	Laag	4	4	2	2	2	2	2	2
	Ln5	Laag	2	2	2	2	2	2	2	2

dekzanden/loss (laaggelegen) (2M10)	pLn5	Laag	2	2	2	2	2	2	2	2
	pZn23	Laag	6	6	4	4	2	2	4	4
	zEZ21	Middelhoog	2	6	6	6	6	6	2	6
	la GROEVE	Laag	2	2	2	2	2	2	2	2
	lc OPHOOG	Laag	2	2	2	2	2	2	4	2
	lh BEBOUW	Laag	2	6	6	6	6	6	6	4
Dekzandvlakte (2M13)	EZg21	Laag	2	4	4	4	6	6	2	4
	EZg23	Laag	2	4	2	4	4	6	4	4
	Hn21	Laag	2	2	2	2	2	2	2	2
	Hn23	Laag	4	4	2	2	2	2	2	2
	aVc	Laag	2	2	4	4	4	4	2	4
	bEZ23	Middelhoog	6	6	6	6	6	6	2	6
	cHn21	Laag	2	2	2	2	2	2	2	4
	cHn23	Laag	2	2	2	2	2	4	2	4
	pZg21	Laag	4	6	2	4	6	6	2	4
	pZn21	Laag	2	2	2	2	2	2	2	2
	zEZ21	Middelhoog	2	6	6	6	6	6	2	6
	zEZ23	Middelhoog	6	6	6	6	6	6	2	6
	lc OPHOOG	Laag	2	2	2	2	2	2	4	2
	lg WATER	Laag	2	2	2	2	2	2	2	2
	lh BEBOUW	Laag	2	6	6	6	6	6	6	4
Vlakte ontstaan door afgraving of egaliserie (2M48)	EZg21	Laag	2	4	6	6	8	8	2	4
	EZg23	Laag	2	4	4	6	6	8	4	4
	Hd21	Laag	6	6	6	4	4	4	6	6
	Hn21	Laag	2	2	4	4	4	4	2	2
	Ln5	Laag	2	2	4	4	4	4	2	2
	aVc	Laag	2	2	6	6	6	6	2	4
	cHn21	Laag	2	2	4	4	4	4	2	4
	pLn5	Laag	2	2	4	4	4	4	2	2
	pZg21	Laag	4	6	4	6	8	8	2	4
	zEZ21	Laag	2	6	8	8	8	8	2	6
	zEZ23	Laag	6	6	8	8	8	8	2	6

	c OPHOOG	Laag	2	2	4	4	4	4	4	2
	g WATER	Laag	2	2	4	4	4	4	2	2
	h BEBOUW	Laag	2	6	8	8	8	8	6	4
Vlakte van ten dele verspoelde dekzanden (2M9)	EZg21	Laag	2	4	4	4	6	6	2	4
	Hn21	Laag	2	2	2	2	2	2	2	2
	pZg21	Laag	4	6	2	4	6	6	2	4
	zEZ21	Middelhoog	2	6	6	6	6	6	2	6
	h BEBOUW	Laag	2	6	6	6	6	6	6	4
Dalvormige laagte, zonder veen (2R2)	EZg21	Laag	2	4	4	4	6	8	2	4
	EZg23	Laag	2	4	2	4	4	8	4	4
	Hd21	Middelhoog	6	6	4	2	2	4	6	6
	Hn21	Laag	2	2	2	2	2	4	2	2
	Hn23	Laag	4	4	2	2	2	4	2	2
	Ln5	Laag	2	2	2	2	2	4	2	2
	Zd21	Laag	6	2	2	2	2	4	2	2
	bEZ23	Middelhoog	6	6	6	6	6	8	2	6
	cHn23	Laag	2	2	2	2	2	6	2	4
	pLn5	Laag	2	2	2	2	2	4	2	2
	pZg21	Laag	4	6	2	4	6	8	2	4
	pZn21	Laag	2	2	2	2	2	4	2	2
	pZn23	Laag	6	6	4	4	2	4	4	4
	zEZ21	Middelhoog	2	6	6	6	6	8	2	6
	zEZ23	Middelhoog	6	6	6	6	6	8	2	6
	c OPHOOG	Laag	2	2	2	2	2	4	4	2
	h BEBOUW	Laag	2	6	6	6	6	8	6	4
Beekdalbodem, zonder veen, laaggelegen (2R5)	EZg21	Middelhoog	4	6	6	6	8	6	6	6
	EZg23	Middelhoog	4	6	4	6	6	6	8	6
	Hn21	Laag	4	4	4	4	4	2	6	4
	pZg21	Middelhoog	6	8	4	6	8	6	6	6
	pZg23	Laag	4	4	4	4	4	2	6	4
	pZn21	Laag	4	4	4	4	4	2	6	4
	zEZ21	Hoog	4	8	8	8	8	6	6	8

	zEZ23	Hoog	8	8	8	8	8	6	6	8
	zVz	Middelhoog	6	4	4	4	6	4	8	6
	c OPHOOG	Laag	4	4	4	4	4	2	8	4
	g WATER	Laag	4	4	4	4	4	2	6	4
	h BEBOUW	Middelhoog	4	8	8	8	8	6	10	6
Beekdakbodem, zonder veen, hooggelegen (2R6)	EZg23	Middelhoog	4	6	4	6	6	8	6	6
	aVc	Middelhoog	4	4	6	6	6	6	4	6
	bEZ23	Hoog	8	8	8	8	8	8	4	8
	pZg21	Middelhoog	6	8	4	6	8	8	4	6
Beekdalbodem met meanderruggen en geulen (2R7)	EZg21	Middelhoog	2	4	4	6	8	10	4	6
	Hn21	Laag	2	2	2	4	4	6	4	4
	Hn23	Laag	4	4	2	4	4	6	4	4
	Vc	Laag	2	2	2	4	4	6	8	4
	aVc	Middelhoog	2	2	4	6	6	8	4	6
	bEZ23	Hoog	6	6	6	8	8	10	4	8
	pZg21	Middelhoog	4	6	2	6	8	10	4	6
	zEZ21	Hoog	2	6	6	8	8	10	4	8
	zEZ23	Hoog	6	6	6	8	8	10	4	8
	g WATER	Laag	2	2	2	4	4	6	4	4
	h BEBOUW	Middelhoog	2	6	6	8	8	10	8	6
Storthoop, opgehoogd of opgespoten terrein (3F12)	Hn21	Laag	4	4	2	2	4	4	2	4
	c OPHOOG	Laag	4	4	2	2	4	4	4	4
Daluitspoelingswaaier (3G3)	Hn23	Laag	6	6	4	4	2	2	2	4
	zEZ21	Hoog	4	8	8	8	6	6	2	8
Glooiing van beekdalzijde (3H11)	EZg21	Middelhoog	4	6	6	6	6	8	4	6
	EZg23	Middelhoog	4	6	4	6	4	8	6	6
	Hn21	Laag	4	4	4	4	2	4	4	4
	Hn23	Laag	6	6	4	4	2	4	4	4
	aVc	Middelhoog	4	4	6	6	4	6	4	6
	pZg21	Middelhoog	6	8	4	6	6	8	4	6

	pZn21	Laag	4	4	4	4	2	4	4	4
	zEZ21	Hoog	4	8	8	8	6	8	4	8
	zEZ23	Hoog	8	8	8	8	6	8	4	8
	lc OPHOOG	Laag	4	4	4	4	2	4	6	4
	lh BEBOUW	Middelhoog	4	8	8	8	6	8	8	6
Dekzandrug (+/- oud bouwlanddek) (3K14)	EZg23	Hoog	6	8	6	8	8	10	8	8
	Hn21	Middelhoog	6	6	6	6	6	6	6	6
	Hn23	Middelhoog	8	8	6	6	6	6	6	6
	Ln5	Middelhoog	6	6	6	6	6	6	6	6
	Zb23	Hoog	10	10	10	10	10	10	8	10
	aVc	Hoog	6	6	8	8	8	8	6	8
	bEZ23	Hoog	10	10	10	10	10	10	6	10
	pLn5	Middelhoog	6	6	6	6	6	6	6	6
	pZn23	Hoog	10	10	8	8	6	6	8	8
	zEZ21	Hoog	6	10	10	10	10	10	6	10
	zEZ23	Hoog	10	10	10	10	10	10	6	10
	lh BEBOUW	Hoog	6	10	10	10	10	10	10	8
Lage storthopen met ijzerkuilen en/of grind-/zand- en kleigaten (3L22)	pLn5	Laag	2	2	2	2	2	2	2	2
	lc OPHOOG	Laag	2	2	2	2	2	2	4	2
Dekzandruggen (+/- oud bouwlanddek) (3L5)	EZg21	Middelhoog	2	4	4	4	6	6	2	6
	EZg23	Middelhoog	2	4	2	4	4	6	4	6
	Hd21	Hoog	6	6	4	2	2	2	6	8
	Hn21	Laag	2	2	2	2	2	2	2	4
	Hn23	Laag	4	4	2	2	2	2	2	4
	Ln5	Laag	2	2	2	2	2	2	2	4
	Zb23	Hoog	6	6	6	6	6	6	4	8
	Zd21	Laag	6	2	2	2	2	2	2	4
	bEZ23	Hoog	6	6	6	6	6	6	2	8
	cHn21	Middelhoog	2	2	2	2	2	2	2	6
	cHn23	Middelhoog	2	2	2	2	2	4	2	6

	pLn5	Laag	2	2	2	2	2	2	2	4
	pZg21	Middelhoog	4	6	2	4	6	6	2	6
	pZn21	Laag	2	2	2	2	2	2	2	4
	pZn23	Middelhoog	6	6	4	4	2	2	4	6
	zEZ21	Hoog	2	6	6	6	6	6	2	8
	zEZ23	Hoog	6	6	6	6	6	6	2	8
	c OPHOOG	Laag	2	2	2	2	2	2	4	4
	g WATER	Laag	2	2	2	2	2	2	2	4
	h BEBOUW	Middelhoog	2	6	6	6	6	6	6	6
Laagte zonder randwal (incl. uitblazingsbekken), moerassig (3N4)	Hd21	Middelhoog	6	6	4	2	2	2	8	6
	Hn21	Laag	2	2	2	2	2	2	4	2
	Hn23	Laag	4	4	2	2	2	2	4	2
	Zd21	Laag	6	2	2	2	2	2	4	2
	h BEBOUW	Laag	2	6	6	6	6	6	8	4
Laagte zonder randwal (incl. uitblazingsbekken), niet moerassig (3N5)	Hd21	Middelhoog	8	6	4	2	2	2	6	6
	Hn21	Laag	4	2	2	2	2	2	2	2
	Hn23	Laag	6	4	2	2	2	2	2	2
	Ln5	Laag	4	2	2	2	2	2	2	2
	pLn5	Laag	4	2	2	2	2	2	2	2
	zEZ23	Middelhoog	8	6	6	6	6	6	2	6
	g WATER	Laag	4	2	2	2	2	2	2	2
	h BEBOUW	Laag	4	6	6	6	6	6	6	4
Laagte ontstaan door afgraving (3N8)	Hd21	Laag	6	6	4	2	2	2	6	6
	Hn21	Laag	2	2	2	2	2	2	2	2
	Hn23	Laag	4	4	2	2	2	2	2	2
	zEZ21	Laag	2	6	6	6	6	6	2	6
	h BEBOUW	Laag	2	6	6	6	6	6	6	4
Storthoop, opgehoogd of opgespoten terrein (4F12)	Hn21	Laag	4	2	2	2	2	2	6	2
	Ln5	Laag	4	2	2	2	2	2	6	2
	pLn5	Laag	4	2	2	2	2	2	6	2
	zEZ23	Middelhoog	8	6	6	6	6	6	6	6
	c OPHOOG	Laag	4	2	2	2	2	2	8	2

	h BEBOUW	Laag	4	6	6	6	6	6	10	4
Glooiing van beekdalzijde (4H11)	EZg21	Hoog	6	8	8	8	10	10	6	8
	EZg23	Hoog	6	8	6	8	8	10	8	8
	Hn21	Middelhoog	6	6	6	6	6	6	6	6
	Hn23	Middelhoog	8	8	6	6	6	6	6	6
	bEZ23	Hoog	10	10	10	10	10	10	6	10
	pZg21	Hoog	8	10	6	8	10	10	6	8
	pZg23	Middelhoog	6	6	6	6	6	6	6	6
	pZn21	Middelhoog	6	6	6	6	6	6	6	6
	zEZ21	Hoog	6	10	10	10	10	10	6	10
	zEZ23	Hoog	10	10	10	10	10	10	6	10
Dekzandrug (+/- oud- bouwlanddek) (4K14)	EZg23	Hoog	4	8	6	8	8	10	8	8
	Hn23	Middelhoog	6	8	6	6	6	6	6	6
	bEZ23	Hoog	8	10	10	10	10	10	6	10
	cHn23	Hoog	4	6	6	6	6	8	6	8
	zEZ21	Hoog	4	10	10	10	10	10	6	10
	zEZ23	Hoog	8	10	10	10	10	10	6	10
Lage storthopen met ijzerkuilen en/of grind-, zand- en kleigaten (4L22)	Hd21	Middelhoog	6	8	4	2	2	2	6	6
Lage landduinen met bijbehorende vlakten en laagten (4L8)	Hd21	Middelhoog	10	10	4	2	2	2	8	6
	Hn21	Laag	6	6	2	2	2	2	4	2
	Hn23	Laag	8	8	2	2	2	2	4	2
	Zd21	Laag	10	6	2	2	2	2	4	2
	pLn5	Laag	6	6	2	2	2	2	4	2
	pZn23	Laag	10	10	4	4	2	2	6	4
	h BEBOUW	Laag	6	10	6	6	6	6	8	4
Groeve (4N6)	Hn21	Laag	2	2	2	2	2	2	2	2
	pLn5	Laag	2	2	2	2	2	2	2	2
	pZn23	Laag	6	6	4	4	2	2	4	4
	a GROEVE	Laag	2	2	2	2	2	2	2	2

Bebouwing (Beb)	EZg21	Middelhoog	2	8	8	8	10	10	6	6
	EZg23	Middelhoog	2	8	6	8	8	10	8	6
	Hd21	Hoog	6	10	8	6	6	6	10	8
	Hn21	Laag	2	6	6	6	6	6	6	4
	Hn23	Laag	4	8	6	6	6	6	6	4
	Ln5	Laag	2	6	6	6	6	6	6	4
	Vc	Laag	2	6	6	6	6	6	10	4
	aVc	Middelhoog	2	6	8	8	8	8	6	6
	cHn21	Middelhoog	2	6	6	6	6	6	6	6
	pLn5	Laag	2	6	6	6	6	6	6	4
	pZg21	Middelhoog	4	10	6	8	10	10	6	6
	pZn21	Laag	2	6	6	6	6	6	6	4
	pZn23	Middelhoog	6	10	8	8	6	6	8	6
	zEZ21	Hoog	2	10	10	10	10	10	6	8
	zEZ23	Hoog	6	10	10	10	10	10	6	8
	c OPHOOG	Laag	2	6	6	6	6	6	8	4
	g WATER	Laag	2	6	6	6	6	6	6	4
	h BEBOUW	Middelhoog	2	10	10	10	10	10	10	6
Holle weg (Hw)	EZg21	Laag	2	4	4	4	6	6	2	4
	zEZ21	Middelhoog	2	6	6	6	6	6	2	6
Water (W)	EZg21	Laag	2	4	4	4	6	6	2	4
	Hd21	Laag	6	6	4	2	2	2	6	6
	Hn21	Laag	2	2	2	2	2	2	2	2
	Hn23	Laag	4	4	2	2	2	2	2	2
	Vc	Laag	2	2	2	2	2	2	6	2
	aVc	Laag	2	2	4	4	4	4	2	4
	pZg21	Laag	4	6	2	4	6	6	2	4
	pZg23	Laag	2	2	2	2	2	2	2	2
	zEZ21	Laag	2	6	6	6	6	6	2	6
	g WATER	Laag	2	2	2	2	2	2	2	2
	h BEBOUW	Laag	2	6	6	6	6	6	6	4

Bijlage 2 Overzicht van archeologische vindplaatsen¹¹⁸

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211001	156800	387600	losse vondst	Acht	0	fossiele botten	natuurlijk	1	
211002	157170	383280	losse vondst	Beatrixhaven	1953	fossiele botten	natuurlijk	2	
211003	157360	382950	losse vondst	Heistraat	2006	fossiele botten	natuurlijk	3	
211004	158400	382590	losse vondst	de Meierij	1953	fossiele botten	natuurlijk	4	
211005	159340	382340	losse vondst	Beatrixkanaal	1940	fossiele botten	natuurlijk	5	
211006	159400	383540	losse vondst	Schoot	1990	fossiele botten	natuurlijk	6	
211007	159650	382420	losse vondst	Boutenslaan	1993	fossiele botten	natuurlijk	7	
211008	159740	382460	losse vondst	Limburglaan	1959	fossiele botten	natuurlijk	8	2993018100
211009	161440	383400	opgraving	Heuvelterrein	1989	fossiele botten	natuurlijk	9	
211010	161450	383140	losse vondst	Stratumseind	1965	fossiele botten	natuurlijk	10	
211011	161450	383790	losse vondst	station NS	0	fossiele botten	natuurlijk	11	
211012	161730	383020	losse vondst	Dela	1970	fossiele botten	natuurlijk	12	
211013	163080	387220	opgraving	Kosmoslaan	2008	fossiele botten	natuurlijk	13	
211014	163380	388550	losse vondst	Heesterakkers	2000	fossiele botten	natuurlijk	14	
211015	165040	385180	losse vondst	Kleine Dommel	1973	fossiele botten	natuurlijk	15	
211016	161000	380200	losse vondst	Tongelreep	1980	midden oude steentijd	overige	17	
211017	161180	383520	opgraving	Emmasingel (Blob)	2008	midden oude steentijd	overige	18	
211018	157150	383020	opgraving	Meerhoven-Heistraat	2006	late oude steentijd	overige	21	
211019	157550	382920	opgraving	Noord-Brabantlaan	2012	late oude steentijd	overige	22	2348744100
211020	161250	383600	opgraving	Stadsgracht	2007	late oude steentijd	overige	23	
211021	161430	383120	opgraving	Catharinakerk	2005	late oude steentijd	overige	24	
211022	162500	380000	losse vondst	Leenderweg	1954	late oude steentijd	nederzetting	25	
211023	164950	384440	opgraving	Loovelden	1975	late oude steentijd	overige	32	2993245100

¹¹⁸ Database N. Arts, zie Arts 2020 bijlage 5. Aangevuld met Archis3.

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211024	156440	383120	opgraving	Meerhoven-Nieuwe Erven	2000	midden steentijd	overige	38	
211025	156460	383300	opgraving	Meerhoven-Verre Welschap	2001	midden steentijd	overige	39	
211026	156500	386500	opgraving	Mispelhoef	1997	midden steentijd	overige	40	
211027	156750	383750	opgraving	Meerhoven-Hemelrijk	2000	midden steentijd	overige	44	
211028	156900	383220	opgraving	Meerhoven-Stillendijk	2000	midden steentijd	overige	45	
211029	157000	384630	losse vondst	Welschapsedijk	1974	midden steentijd	nederzetting	49	
211030	157150	383020	opgraving	Meerhoven-Heistraat	2000	midden steentijd	overige	53	
211031	157380	383420	opgraving	Meerhoven-Sliffert	2002	midden steentijd	overige	57	
211032	157550	382920	opgraving	Noord-Brabantlaan	2012	midden steentijd	overige	58	2348744100
211033	158770	381880	opgraving	Biezenkuilen	1974	midden steentijd	overige	60	
211034	158860	381460	losse vondst	Kasteelweg	1974	midden steentijd	overige	61	
211035	159100	382270	losse vondst	Rooijakkerstraat	1970	midden steentijd	overige	62	
211036	159680	389020	losse vondst	Castilielaan	1984	midden steentijd	overige	63	
211037	159800	383600	opgraving	Strijp	2001	midden steentijd	overige	64	
211038	159940	388400	losse vondst	Aanshot	1983	midden steentijd	overige	65	
211039	160800	388700	opgraving	Blixembosch	1991	midden steentijd	overige	69	
211040	160860	389530	opgraving	Blixembosch Noordoost	2009	midden steentijd	overige	70	
211041	161150	382170	opgraving	Grote Berg 54	1995	midden steentijd	overige	73	
211042	161200	386400	opgraving	Beekstraat	0	midden steentijd	overige	74	
211043	161250	383600	opgraving	Stadsgracht	2007	midden steentijd	overige	75	
211044	161430	383120	opgraving	Catharinakerk	2005	midden steentijd	overige	77	
211045	161470	383300	opgraving	Heuvelterrein	1989	midden steentijd	overige	78	
211046	161890	386670	losse vondst	Kennedylaan	1966	midden steentijd	overige	79	
211047	162410	384850	losse vondst	Woensel V	1966	midden steentijd	overige	80	
211048	162780	385930	losse vondst	Eckart	1966	midden steentijd	overige	81	
211049	163030	386330	losse vondst	Eckart I	1980	midden steentijd	overige	82	
211050	163080	387220	opgraving	Kosmoslaan	2008	midden steentijd	overige	83	
211051	163100	387090	losse vondst	Eckart 4	1980	midden steentijd	overige	84	

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211052	163170	379340	losse vondst	Groote Heide	1954	midden steentijd	nederzetting	86	
211053	163380	388550	losse vondst	Heesterakkers	2000	midden steentijd	overige	90	
211054	164640	384980	opgraving	Loovelden	2010	midden steentijd	overige	98	
211055	164950	384440	losse vondst	Loovelden	1975	midden steentijd	overige	101	
211056	156100	388330	losse vondst	Batadorp	1957	nieuwe steentijd	overige	104	
211057	156100	388430	opgraving	Acht II	1959	nieuwe steentijd	overige	105	2993189100
211058	156460	383300	opgraving	Meerhoven-Verre Welschap	2001	nieuwe steentijd	overige	108	
211059	156500	384200	losse vondst	vliegveld Welschap	1936	nieuwe steentijd	overige	109	
211060	156500	386500	opgraving	Mispelhoef	1997	nieuwe steentijd	overige	110	
211061	156750	382750	opgraving	Meerhoven-Hemelrijk	2000	nieuwe steentijd	overige	114	
211062	156800	382920	opgraving	Meerhoven-Stillendijk	2000	nieuwe steentijd	overige	115	
211063	156900	383220	opgraving	Meerhoven-Stillendijk	2000	nieuwe steentijd	nederzetting	116	
211064	157000	384630	losse vondst	Welschapsedijk	1974	nieuwe steentijd	overige	118	
211065	157150	383020	opgraving	Meerhoven-Heistraat	2000	nieuwe steentijd	overige	119	
211066	157550	382920	opgraving	Noord-Brabantlaan	2012	nieuwe steentijd	overige	120	2348744100
211067	157590	382720	opgraving	Nimbus	2004	nieuwe steentijd	overige	121	
211068	158550	381750	losse vondst	Kasteelweg	1972	nieuwe steentijd	overige	124	
211072	158370	386560	losse vondst	Grote Beek	1929	nieuwe steentijd	overige	125	
211069	158730	379930	losse vondst	Klotputten	2005	nieuwe steentijd	overige	126	
211070	158870	379650	losse vondst	Klotputten	1998	nieuwe steentijd	overige	127	
211071	158880	379980	losse vondst	Klotputten	2006	nieuwe steentijd	overige	128	
211073	159090	379750	losse vondst	Klotputten	1996	nieuwe steentijd	overige	129	
211074	159500	383760	losse vondst	Ekkerstraat 67	1982	nieuwe steentijd	overige	132	
211075	159620	389280	opgraving	Castilielaan	2007	nieuwe steentijd	overige	133	
211076	159640	388960	losse vondst	Blixembosch	1981	nieuwe steentijd	overige	134	
211077	160400	379600	opgraving	Laarstraat	2004	nieuwe steentijd	overige	137	
211078	160600	388840	losse vondst	Blixembosch	1978	nieuwe steentijd	overige	138	
211079	160660	382500	opgraving	Hoogstraat 122	2011	nieuwe steentijd	overige	139	2327043100
211080	160800	388700	opgraving	Blixembosch	1990	nieuwe steentijd	overige	140	

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211081	160860	389530	opgraving	Blixembosch	2009	nieuwe steentijd	overige	141	
211082	160940	389440	losse vondst	Blixembosch	2000	nieuwe steentijd	overige	142	
211083	161080	386180	losse vondst	Reestraat	1960	nieuwe steentijd	overige	143	2868513100
211084	161090	381250	opgraving	Gennep	1999	nieuwe steentijd	overige	144	
211085	161250	383600	opgraving	Woenselse Poort/Stadsgracht	2007	nieuwe steentijd	overige	145	
211086	161430	383120	opgraving	Catharinakerk	2005	nieuwe steentijd	overige	146	
211087	161430	383650	losse vondst	NS-station	1949	nieuwe steentijd	overige	147	2869072100
211088	161450	383140	opgraving	Catharinaplein	2001	nieuwe steentijd	overige	148	
211089	161450	389500	opgraving	Blixembosch Buiten	2011	nieuwe steentijd	overige	149	2283117100
211090	161500	382900	opgraving	Stadhuisplein	1995	nieuwe steentijd	overige	150	
211091	161620	383120	opgraving	Smalle Haven-terrein	2000	nieuwe steentijd	overige	151	
211092	161900	389600	losse vondst	Esp	2003	nieuwe steentijd	overige	153	
211093	162050	379900	losse vondst	Eikenburg	1955	nieuwe steentijd	overige	154	
211094	162150	389220	losse vondst	Esp	2007	nieuwe steentijd	overige	155	
211095	162660	386400	losse vondst	Eckart	1952	nieuwe steentijd	overige	156	2869031100
211096	163000	386210	losse vondst	Eckart	1966	nieuwe steentijd	overige	157	2869048100
211097	163150	388450	opgraving	Heesterakkers	1970	nieuwe steentijd	overige	159	
211098	163170	379340	losse vondst	Groote Heide	1969	nieuwe steentijd	overige	160	
211099	163250	389130	losse vondst	Bokt	1966	nieuwe steentijd	overige	161	
211100	164000	381800	opgraving	Putten	2003	nieuwe steentijd	overige	166	
211101	164200	384400	opgraving	Tongelre 't Hofke	1993	nieuwe steentijd	overige	168	
211102	156880	383540	opgraving	Meerhoven-Pfaff	2001	steentijd ntb	overige	175	
211103	157220	383100	losse vondst	Sliffert	1998	steentijd ntb	overige	180	
211104	157330	383000	losse vondst	Sliffert	1998	steentijd ntb	overige	182	
211105	157380	383300	losse vondst	Sliffert	1998	steentijd ntb	overige	183	
211106	157400	383150	losse vondst	Sliffert	1998	steentijd ntb	overige	184	
211107	157450	382840	losse vondst	Rundgraaf	2008	steentijd ntb	overige	185	
211108	158400	382590	losse vondst	de Meerij	1957	steentijd ntb	overige	186	2887768100
211109	159020	380670	losse vondst	Hanevoet	2005	steentijd ntb	overige	187	

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211110	159260	381110	opgraving	Gagelbosch	2008	steentijd ntb	overige	188	
211111	159690	389120	losse vondst	Blixembosch-de Horst	1984	steentijd ntb	overige	189	
211112	160400	382000	opgraving	Hoogstraat-Boutenslaan	1991	steentijd ntb	overige	190	
211113	160650	388720	losse vondst	Aanscot	1990	steentijd ntb	overige	192	
211114	161180	383420	opgraving	Admirant	2001	steentijd ntb	overige	196	
211115	161350	383550	opgraving	Bubble	2012	steentijd ntb	overige	197	
211116	162900	386040	losse vondst	Eckart	1984	steentijd ntb	overige	198	
211117	162980	386100	opgraving	Eckart	2010	steentijd ntb	overige	199	
211118	163000	386400	losse vondst	Eckart 2	1980	steentijd ntb	overige	200	
211119	163020	386400	losse vondst	Eckart 2	1980	steentijd ntb	overige	201	
211120	163150	388450	opgraving	Heesterakkers	1970	steentijd ntb	overige	204	
211121	163250	386120	losse vondst	Eckartdal	1996	steentijd ntb	overige	205	
211122	163530	380530	losse vondst	Kannunikesven	1966	steentijd ntb	overige	208	
211123	164560	381050	losse vondst	Riel	2001	steentijd ntb	overige	220	
211124	164800	384900	losse vondst	Loovelden	2009	steentijd ntb	overige	223	
211125	156010	388280	losse vondst	knooppunt Batadorp	1964	bronstijd	grafheuvel	225	
211126	156900	383220	opgraving	Meerhoven-Stillendijk	2000	bronstijd	nederzetting	226	
211127	157150	383020	opgraving	Meerhoven-Heistraat	2000	bronstijd	nederzetting	228	
211128	157150	382800	losse vondst	Meerhoven	2003	bronstijd	ritueel depot	229	
211129	157450	383260	opgraving	Sliffert noord	2005	bronstijd	nederzetting	231	
211130	159720	388310	losse vondst	Grote Beek	2007	bronstijd	ritueel depot	232	
211131	159800	383600	opgraving	Strijp	2001	bronstijd	nederzetting	233	
211132	160400	382000	opgraving	Hoogstraat-Boutenslaan	1991	bronstijd	overige	234	
211133	161150	389150	losse vondst	Aanscot	1997	bronstijd	ritueel depot	237	
211134	161250	383600	opgraving	Woenselse Poort-Stadsgracht	2007	bronstijd	overige	238	
211135	161450	389500	opgraving	Blixembosch buiten	2011	bronstijd	nederzetting	239	2283117100
211136	161850	387600	losse vondst	Kennedylaan	1996	bronstijd	overige	240	
211137	161880	383180	losse vondst	Eindhovens Kanaal	1930	bronstijd	ritueel depot	241	3124489100
211138	162050	384750	losse vondst	Dommeldal	1964	bronstijd	ritueel depot	242	

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211139	162000	382000	losse vondst	Stratum	0	bronstijd	overige	243	3124075100
211140	162300	382300	losse vondst	Stratum	1929	bronstijd	overige	244	
211141	163150	379150	losse vondst	Karperven	2003	bronstijd	ritueel depot	246	
211142	163380	388550	losse vondst	Heesterakkers-Dommeldal	2000	bronstijd	overige	248	
211143	164000	381800	opgraving	Putten	2003	bronstijd	nederzetting	249	
211144	156440	383120	opgraving	Meerhoven-Nieuwe Erven	2000	ijzertijd	nederzetting	255	
211145	156460	383300	opgraving	Meerhoven-Verre Welschap	2001	ijzertijd	nederzetting	256	
211146	156490	386570	losse vondst	Mispelhoef	2003	ijzertijd	overige	257	
211147	156500	386500	losse vondst	Mispelhoef	1992	ijzertijd	grafveld	258	
211148	156750	382750	opgraving	Meerhoven-Hemelrijk	2000	ijzertijd	grafveld	261	
211149	156900	383220	opgraving	Meerhoven-Stillendijk	2000	ijzertijd	nederzetting	262	
211150	156920	385540	opgraving	Tegenbosch	2002	ijzertijd	overige	263	
211151	157000	382920	opgraving	Meerhoven-Grote Pastorij	2001	ijzertijd	nederzetting	264	
211152	157150	383020	opgraving	Meerhoven-Heistraat	2000	ijzertijd	nederzetting	265	
211153	157380	383420	opgraving	Meerhoven-Sliffert	2002	ijzertijd	nederzetting	266	
211154	157550	382920	opgraving	Noord-Brabantlaan	2012	ijzertijd	nederzetting	267	2348744100
211155	158280	383300	losse vondst	Lievendaal	0	ijzertijd	grafveld	268	2887451100
211156	158770	381880	opgraving	Biezenkuilen	1974	ijzertijd	nederzetting	269	
211157	159050	382740	opgraving	Rooijakkers	1930	ijzertijd	nederzetting	270	2887540100
211158	159080	382300	losse vondst	Rooijakkerstraat	1970	ijzertijd	overige	271	
211159	159260	381110	opgraving	Gagelbosch	2008	ijzertijd	overige	272	
211160	159560	388940	losse vondst	Verlengde Huizingalaan	1979	ijzertijd	overige	273	
211161	159650	382700	losse vondst	Engelsbergen	1931	ijzertijd	grafveld	274	
211162	159680	389020	losse vondst	Castilielaan	1984	ijzertijd	overige	275	
211163	159800	389260	opgraving	Castilielaan	2004	ijzertijd	overige	276	
211164	159940	381500	losse vondst	Hoogstraat 394c	1924	ijzertijd	grafveld	277	

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211165	160270	388730	opgraving	Aanschot	1991	ijzertijd	nederzetting	278	
211166	160400	379600	opgraving	Laarstraat	2004	ijzertijd	overige	280	
211167	160650	388720	losse vondst	Aanschot	1990	ijzertijd	overige	282	
211168	160860	381050	losse vondst	Gennep	2006	ijzertijd	overige	284	
211169	160860	389530	opgraving	Blixembosch noordoost	2009	ijzertijd	nederzetting	285	
211170	161250	383600	opgraving	Woenselse Poort-Stadsgracht	2007	ijzertijd	overige	289	
211171	161510	384950	opgraving	Oude Torenstraat	2007	ijzertijd	overige	290	
211172	161540	385100	opgraving	Oude Toren	2003	ijzertijd	overige	291	
211173	161560	383600	opgraving	Kasteel van Eindhoven	1990	ijzertijd	overige	292	
211174	161890	386670	losse vondst	Kennedylaan	0	ijzertijd	overige	293	
211175	161950	382220	losse vondst	Stratum	1871	ijzertijd	grafveld	294	
211176	161950	386550	losse vondst	Stouthuvel	0	ijzertijd	overige	295	
211177	162550	388200	losse vondst	Tempel	1965	ijzertijd	overige	298	
211178	162700	380820	losse vondst	Floraplein	1950	ijzertijd	grafveld	299	
211179	162780	385930	losse vondst	Eckart	1966	ijzertijd	overige	300	
211180	162900	386000	losse vondst	Eckart	1983	ijzertijd	overige	301	
211181	162950	386050	losse vondst	Eckart	1980	ijzertijd	overige	302	
211182	163100	389130	losse vondst	Bokt	1985	ijzertijd	overige	303	
211183	163140	386840	losse vondst	Eckart	1983	ijzertijd	overige	304	
211184	163150	388200	losse vondst	Heesterakkers	1966	ijzertijd	overige	305	
211185	163150	388450	opgraving	Heesterakkers	1970	ijzertijd	overige	306	2933872100
211186	163250	386120	losse vondst	Eckartdal	1996	ijzertijd	overige	307	
211187	163380	388550	losse vondst	Heesterakkers-Dommeldal	2000	ijzertijd	overige	308	
211188	164000	381800	opgraving	Putten	2003	ijzertijd	overige	318	
211189	164200	384400	opgraving	Tongelre- 't Hofke	1993	ijzertijd	nederzetting	320	
211190	164230	381000	losse vondst	Riel	1996	ijzertijd	nederzetting	321	
211191	164400	385150	losse vondst	Wolvendijk	2007	ijzertijd	overige	322	
211192	164560	381050	losse vondst	Riel	2001	ijzertijd	overige	323	

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211193	164640	381480	losse vondst	Riel	2004	ijzertijd	overige	325	
211194	164830	383680	losse vondst	Geestenberg	1970	ijzertijd	nederzetting	327	
211195	156490	386570	losse vondst	Mispelhoef	2003	Romeinse tijd	overige	331	
211196	156600	386500	opgraving	Mispelhoef	1997	Romeinse tijd	grafveld	332	
211197	156600	385350	losse vondst	Vense Dijk	2006	Romeinse tijd	overige	333	
211198	156680	386620	losse vondst	Nieuw Acht	1996	Romeinse tijd	overige	334	
211199	157150	383020	opgraving	Meerhoven-Heistraat	2000	Romeinse tijd	nederzetting	338	
211200	157350	386500	losse vondst	Rijtacker	1993	Romeinse tijd	overige	340	
211201	157450	383260	opgraving	Sliffert noord	2005	Romeinse tijd	overige	341	
211202	157550	382920	opgraving	Noord-Brabantlaan	2012	Romeinse tijd	nederzetting	342	2348744100
211203	158400	382590	losse vondst	de Meierij	1957	Romeinse tijd	nederzetting	344	
211204	158570	382800	losse vondst	Biezenkuilen	1970	Romeinse tijd	overige	345	
211205	158600	383200	losse vondst	Strijp	1919	Romeinse tijd	ritueel depot	346	
211206	158770	381880	opgraving	Biezenkuilen	1974	Romeinse tijd	overige	347	
211207	159050	382740	losse vondst	Rooijakkers	1930	Romeinse tijd	grafveld	348	
211208	159100	382270	losse vondst	Rooijakkerstraat	1970	Romeinse tijd	overige	349	
211209	159560	388940	losse vondst	Verlengde Huizingalaan	1979	Romeinse tijd	overige	350	
211210	159620	389280	losse vondst	Castilielaan	2007	Romeinse tijd	overige	351	
211211	159680	389020	losse vondst	Castilielaan	1984	Romeinse tijd	overige	352	
211212	159800	383600	opgraving	Strijp	2001	Romeinse tijd	overige	353	
211213	159800	389260	opgraving	Castilielaan	2004	Romeinse tijd	overige	354	
211214	159870	389070	losse vondst	Castilielaan	2002	Romeinse tijd	overige	355	
211215	160400	379600	opgraving	Laarstraat	2004	Romeinse tijd	grafveld	358	
211216	160650	388720	losse vondst	Aanscot	1990	Romeinse tijd	overige	361	
211217	160660	382500	opgraving	Hoogstraat 122	2011	Romeinse tijd	overige	362	2327043100
211218	160880	388700	opgraving	Blixembosch	1991	Romeinse tijd	overige	364	
211219	160800	388950	losse vondst	Aanscot	1997	Romeinse tijd	overige	365	
211220	160860	389530	opgraving	Blixembosch Noordoost	2009	Romeinse tijd	overige	366	
211221	161400	383300	losse vondst	stadskern Eindhoven	1839	Romeinse tijd	overige	371	
211222	161150	382100	losse vondst	Dommelplantsoen	2012	Romeinse tijd	ritueel depot	373	

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211223	161200	381050	losse vondst	Gennep	1989	Romeinse tijd	overige	374	
211224	161250	383600	opgraving	Woenselse Poort-Stadsgracht	2006	Romeinse tijd	ritueel depot	375	
211225	161400	383180	losse vondst	Rechtestraat	1953	Romeinse tijd	overige	377	2884795100
211226	161470	383300	opgraving	Heuvelterrein	1989	Romeinse tijd	overige	378	
211227	161510	384950	opgraving	Oude Torenstraat	2007	Romeinse tijd	overige	379	
211228	161540	385100	opgraving	Oude Toren	2003	Romeinse tijd	overige	380	
211229	161850	386670	losse vondst	Kennedylaan	1966	Romeinse tijd	overige	381	
211230	161950	386550	losse vondst	Stoutheuvel	0	Romeinse tijd	overige	382	
211231	162400	386700	losse vondst	Oude Gracht	1969	Romeinse tijd	ritueel depot	384	
211232	162550	388200	losse vondst	Tempel	1965	Romeinse tijd	overige	386	
211233	162650	385450	losse vondst	Orpheuslaan	2003	Romeinse tijd	overige	387	
211234	162700	387230	losse vondst	Kleine Beerpad	1966	Romeinse tijd	overige	388	
211235	162780	385930	losse vondst	Eckart	1966	Romeinse tijd	overige	389	2869056100
211236	162900	386000	losse vondst	Eckart	1983	Romeinse tijd	overige	390	
211237	162950	387950	losse vondst	Vaartbroekse Weg	1967	Romeinse tijd	overige	391	
211238	162980	386100	opgraving	Eckart	2010	Romeinse tijd	overige	392	
211239	163000	386400	losse vondst	Eckart 2	1980	Romeinse tijd	overige	393	
211240	163080	387220	opgraving	Kosmoslaan	2008	Romeinse tijd	overige	394	
211241	163100	386960	losse vondst	Kosmoslaan	2005	Romeinse tijd	overige	395	
211242	163150	388200	losse vondst	Heesterakkers	1966	Romeinse tijd	overige	396	
211243	163150	388450	opgraving	Heesterakkers	1970	Romeinse tijd	overige	397	
211244	163260	386700	losse vondst	Soeterbeekseweg	1997	Romeinse tijd	ritueel depot	398	
211245	163290	386640	losse vondst	Soeterbeekseweg	1995	Romeinse tijd	ritueel depot	400	
211246	164000	381800	opgraving	Putten	2003	Romeinse tijd	overige	432	
211247	164540	384400	losse vondst	Geestenberg	1971	Romeinse tijd	overige	440	
211248	164560	381050	losse vondst	Riel	2001	Romeinse tijd	overige	441	
211249	164600	381060	losse vondst	Riel	2007	Romeinse tijd	overige	442	

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211250	157150	383020	opgraving	Meerhoven-Heistraat	2000	vv middeleeuwen ¹¹⁹	overige	453	
211251	157450	383260	opgraving	Sliffert noord	2005	vv middeleeuwen	nederzetting	455	
211252	158400	382590	losse vondst	de Meerij	1957	vv middeleeuwen	nederzetting	456	
211253	158540	382160	losse vondst	de Hurk	1964	vv middeleeuwen	nederzetting	457	2888083100
211254	158800	382800	losse vondst	Beatrixkanaal	1972	vv middeleeuwen	nederzetting	458	
211255	158880	381470	opgraving	Blaarthem	1974	vv middeleeuwen	nederzetting	459	
211256	159260	381110	opgraving	Gagelbosch	1968	vv middeleeuwen	overige	460	
211257	159800	383600	opgraving	Strijp	2001	vv middeleeuwen	nederzetting	461	
211258	160630	389050	losse vondst	Aanscot	1980	vv middeleeuwen	nederzetting	462	
211259	160650	388720	losse vondst	Aanscot	1990	vv middeleeuwen	overige	463	
211260	160660	382500	opgraving	Hoogstraat 122	2011	late middeleeuwen	nederzetting	464	2327043100
211261	160800	388700	opgraving	Blixembosch	1991	vv middeleeuwen	nederzetting	465	
211262	160860	389530	opgraving	Blixembosch noordoost	2009	vv middeleeuwen	nederzetting	466	
211263	161250	383600	opgraving	Woenselse Poort-Stadsgracht	2007	vv middeleeuwen	overige	469	
211264	161330	383390	losse vondst	Markt	1953	vv middeleeuwen	nederzetting	470	
211265	161380	385080	opgraving	Oude Toren	1999	vv middeleeuwen	nederzetting	471	
211266	161470	383800	opgraving	Heuvelterrein	1989	vv middeleeuwen	nederzetting	472	
211267	161510	384950	opgraving	Oude Torenstraat	2007	vv middeleeuwen	nederzetting	473	
211268	161540	385100	opgraving	Oude Toren	2003	vv middeleeuwen	grafveld	474	
211269	161580	382640	losse vondst	Jan Smitslaan 10	1983	vv middeleeuwen	overige	475	
211270	161790	383490	opgraving	Ten Hage/Marienhage	1995	vv middeleeuwen	nederzetting	477	
211271	161890	386670	losse vondst	Kennedylaan	1966	vv middeleeuwen	nederzetting	478	
211272	161950	386550	losse vondst	Stoutheuvel	0	vv middeleeuwen	nederzetting	479	
211273	162550	388200	losse vondst	Tempel	1965	vv middeleeuwen	nederzetting	480	
211274	162970	385950	opgraving	Eckart	2007	vv middeleeuwen	nederzetting	481	
211275	162980	386100	opgraving	Eckart	2010	vv middeleeuwen	nederzetting	482	
211276	162900	386000	losse vondst	Eckart	1983	vv middeleeuwen	nederzetting	483	

¹¹⁹ Vroege en volle middeleeuwen.

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211277	162950	386050	losse vondst	Eckart	1980	vv middeleeuwen	nederzetting	484	
211278	162950	387950	losse vondst	Vaartbroekse Weg	1967	vv middeleeuwen	nederzetting	485	
211279	163000	386400	losse vondst	Eckart 2	1980	vv middeleeuwen	nederzetting	486	
211280	163080	387220	opgraving	Kosmoslaan	2008	vv middeleeuwen	nederzetting	487	
211281	163100	389130	losse vondst	Bokt	1985	vv middeleeuwen	nederzetting	488	
211282	163140	386840	losse vondst	Eckart	1983	vv middeleeuwen	overige	489	
211283	163150	388200	losse vondst	Heesterakkers	1966	vv middeleeuwen	overige	490	
211284	163150	388450	opgraving	Heesterakkers	1970	vv middeleeuwen	overige	491	
211285	164000	381800	opgraving	Putten	2003	vv middeleeuwen	overige	502	
211286	164330	381230	losse vondst	Riel	1999	vv middeleeuwen	overige	505	
211287	164430	381100	losse vondst	Riel	1999	vv middeleeuwen	overige	506	
211288	164540	384400	losse vondst	Geestenberg	1971	vv middeleeuwen	overige	507	
211289	156500	386500	opgraving	Mispelhoef	1997	late middeleeuwen	overige	511	
211290	156920	385540	opgraving	Tegenbosch	2002	late middeleeuwen	overige	514	
211291	157140	383680	opgraving	Welschap	2001	late middeleeuwen	nederzetting	516	
211292	157380	383420	opgraving	Sliffert	2002	late middeleeuwen	nederzetting	517	
211293	157600	383000	opgraving	Sliffert	1992	late middeleeuwen	nederzetting	518	
211294	157800	382000	losse vondst	Biezenkuilen	1969	late middeleeuwen	nederzetting	519	
211295	158880	381470	opgraving	Blaarthem	1974	late middeleeuwen	nederzetting	520	
211296	159260	381110	opgraving	Gagelbosch	1968	late middeleeuwen	nederzetting	521	
211297	159660	389380	losse vondst	Castilielaan	2009	late middeleeuwen	overige	522	
211298	159750	388260	losse vondst	Grote Beek	2007	late middeleeuwen	overige	523	
211299	159800	383600	opgraving	Strijp	2001	late middeleeuwen	nederzetting	524	
211300	159800	389260	opgraving	Castilielaan	2004	late middeleeuwen	nederzetting	525	
211301	159900	381450	losse vondst	Blaarthem-Gender	1900	late middeleeuwen	overige	526	
211302	159940	388400	losse vondst	Aanshot	1983	late middeleeuwen	overige	527	
211303	160000	387000	losse vondst	Woensel	1830	late middeleeuwen	overige	528	
211304	160400	379600	opgraving	Laarstraat	2004	late middeleeuwen	nederzetting	530	
211305	160400	382000	opgraving	Hoogstraat/Boutenslaan	1991	late middeleeuwen	overige	531	
211306	160590	384880	opgraving	Kronehoef	2006	late middeleeuwen	overige	532	

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211307	160630	389040	losse vondst	Aanshot	1980	late middeleeuwen	nederzetting	533	
211308	160640	382430	losse vondst	Hoogstraat 134	1975	late middeleeuwen	nederzetting	534	
211309	160680	380940	losse vondst	Gennep	2006	late middeleeuwen	overige	535	
211310	160730	385380	opgraving	Europalaan 150	2008	late middeleeuwen	nederzetting	536	
211311	160920	381500	losse vondst	Genneperweg	2010	late middeleeuwen	nederzetting	538	
211312	161050	383100	opgraving	Heilige Geeststraat	1992	late middeleeuwen	nederzetting	540	
211313	161120	383680	losse vondst	Boschdijktunnel	1952	late middeleeuwen	nederzetting	542	2993359100
211314	161140	383220	losse vondst	Keizersgracht	1995	late middeleeuwen	overige	543	
211315	161150	383100	losse vondst	Kleine Berg 33	1990	late middeleeuwen	overige	544	
211316	161150	383240	losse vondst	Vrijstraat/Keizersgracht	1881	late middeleeuwen	overige	545	
211317	161160	383260	opgraving	Vrijstraat 50	1988	late middeleeuwen	overige	546	
211318	161170	383500	opgraving	Vrijstraat 28	2009	late middeleeuwen	nederzetting	547	
211319	161180	383420	opgraving	Emmasingel/Blob	2007	late middeleeuwen	overige	548	
211320	161200	383320	opgraving	Vijksteeg	2003	late middeleeuwen	nederzetting	549	
211321	161200	386400	opgraving	Beekstraat	1993	late middeleeuwen	nederzetting	550	
211322	161220	383920	opgraving	Grote Berg	1992	late middeleeuwen	overige	551	
211323	161230	383090	opgraving	Bergstraat	1989	late middeleeuwen	nederzetting	552	
211324	161240	383200	losse vondst	Hooghuis	1970	late middeleeuwen	nederzetting	553	
211325	161250	383300	opgraving	Rembrandt	2009	late middeleeuwen	nederzetting	554	
211326	161250	383600	opgraving	Woenselse Poort/stadsgracht	2006	late middeleeuwen	overige	555	
211327	161250	383640	losse vondst	Bijenkorf	1968	late middeleeuwen	overige	556	
211328	161290	382200	opgraving	Jonckbloetlaan	2012	late middeleeuwen	overige	557	2336837100
211329	161300	381340	losse vondst	Gennep	1998	late middeleeuwen	overige	558	
211330	161300	383000	opgraving	Wal 2	2011	late middeleeuwen	nederzetting	559	2332413100
211331	161300	383290	losse vondst	Rechtestraat 27a	1987	late middeleeuwen	overige	560	
211332	161320	383600	losse vondst	18 Septemberplein	2006	late middeleeuwen	overige	561	
211333	161350	383350	opgraving	Markt	1989	late middeleeuwen	overige	562	
211334	161360	383240	opgraving	Rechtestraat	1953	late middeleeuwen	overige	563	2889290100
211335	161430	383120	opgraving	Catharinakerk	2005	late middeleeuwen	overige	564	

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211336	161450	383140	opgraving	Catharinaplein	2001	late middeleeuwen	nederzetting	565	
211337	161450	389500	opgraving	Blixembosch-buiten	2011	late middeleeuwen	nederzetting	566	2283117100
211338	161470	383300	opgraving	Heuvelterrein	1989	late middeleeuwen	nederzetting	567	
211339	161500	382900	opgraving	Stadhuisplein	1995	late middeleeuwen	nederzetting	568	
211340	161500	383050	losse vondst	Stratumseind	1994	late middeleeuwen	overige	569	
211341	161500	383300	losse vondst	Catharinaziekenhuis	1932	late middeleeuwen	overige	570	
211342	161120	383110	opgraving	Smalle Haven 12	1994	late middeleeuwen	nederzetting	571	
211343	161540	385100	opgraving	Oude Toren	2003	late middeleeuwen	grafveld	572	
211344	161560	383600	opgraving	Kasteel van Eindhoven	1985	late middeleeuwen	nederzetting	573	
211345	161600	383020	opgraving	Stratumseind 44	1986	late middeleeuwen	nederzetting	574	
211346	161620	383120	opgraving	Smalle Haven-terrein	1999	late middeleeuwen	nederzetting	575	
211347	161290	382900	opgraving	Dommeltuyn	2002	late middeleeuwen	nederzetting	576	
211348	161790	383490	opgraving	Ten Hage/Marienhage	2007	late middeleeuwen	nederzetting	577	
211349	161800	386670	losse vondst	Kennedylaan	0	late middeleeuwen	overige	578	
211350	161800	384440	losse vondst	Woenselse Watermolen	1840	late middeleeuwen	overige	579	
211351	161890	386670	losse vondst	Kennedylaan	1966	late middeleeuwen	overige	580	
211352	161950	386550	losse vondst	Stouthuvel	0	late middeleeuwen	overige	581	
211353	162070	382170	losse vondst	Heezerweg 64	1977	late middeleeuwen	nederzetting	582	
211354	162080	382280	losse vondst	Gasthuisstraat-Heezerweg	2011	late middeleeuwen	overige	583	2323933100
211355	162550	388200	losse vondst	Tempel	1965	late middeleeuwen	overige	584	
211356	162580	386350	losse vondst	Eckart	1966	late middeleeuwen	overige	585	
211357	162950	387950	losse vondst	Vaartbroekseweg	1967	late middeleeuwen	overige	586	
211358	163000	386400	losse vondst	Eckart 2	1980	late middeleeuwen	overige	587	
211359	163080	387220	opgraving	Kosmoslaan	2008	late middeleeuwen	overige	589	
211360	163140	386840	losse vondst	Eckart	1983	late middeleeuwen	overige	590	
211361	163150	388200	losse vondst	Romeweg	1966	late middeleeuwen	overige	591	
211362	163150	388450	opgraving	Heesterakkers	1970	late middeleeuwen	overige	592	
211363	163170	383540	opgraving	Klein Tongelre	2009	late middeleeuwen	nederzetting	593	
211364	164000	381800	opgraving	Putten	2003	late middeleeuwen	nederzetting	602	

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211365	164100	384320	opgraving	t Hofke 149-153	2011	late middeleeuwen	nederzetting	604	2333701100
211366	164200	384400	opgraving	t Hofke	1993	late middeleeuwen	nederzetting	605	
211367	164400	385150	losse vondst	Wolvendijk	2009	late middeleeuwen	overige	606	
211368	164560	381570	opgraving	Rielsedijk 21	1992	late middeleeuwen	nederzetting	608	
211369	156650	383700	losse vondst	Meerhoven (hangaar)	2007	moderne tijd	overige	615	
211370	156900	383220	opgraving	Meerhoven-Stillendijk	2000	moderne tijd	overige	619	
211371	156920	385540	opgraving	Tegenbosch	2002	moderne tijd	nederzetting	620	
211372	157000	382920	opgraving	Grote Pastorij	2001	moderne tijd	nederzetting	621	
211373	157040	382600	losse vondst	Heerbaan	2009	moderne tijd	overige	623	
211374	157240	383140	losse vondst	Meerhoven-Rundgraaf	2007	moderne tijd	overige	624	
211375	157380	383420	opgraving	Sliffert	2002	moderne tijd	overige	625	
211376	157450	382840	losse vondst	Rundgraaf	2009	moderne tijd	overige	626	
211377	157550	382920	opgraving	Noord-Brabantlaan	2012	moderne tijd	overige	628	2348744100
211378	157590	382720	opgraving	Meerhoven-Nimbus	2004	moderne tijd	overige	629	
211379	157800	382000	losse vondst	Biezenkuilen	1969	moderne tijd	nederzetting	630	
211380	158000	389000	losse vondst	Achtse Barrier	1850	moderne tijd	overige	631	
211381	158260	383260	losse vondst	Bergen op Zoomstraat	1978	moderne tijd	overige	632	
211382	158460	380630	losse vondst	Dikninge 42	2001	moderne tijd	nederzetting	633	
211383	158550	383650	losse vondst	Lievendaal	1999	moderne tijd	overige	634	
211384	158780	380860	losse vondst	Hanevoet	1963	moderne tijd	nederzetting	635	
211385	158800	381400	losse vondst	Blaarthem	1903	moderne tijd	overige	636	
211386	158840	381460	losse vondst	Blaarthem	1823	moderne tijd	overige	637	
211387	158880	381470	opgraving	Blaarthem	1974	moderne tijd	nederzetting	638	
211388	158920	383240	losse vondst	Zeelsterstraat 82	2009	moderne tijd	overige	639	
211389	159000	380250	losse vondst	Klotputten	2008	moderne tijd	overige	640	
211390	159100	384700	losse vondst	Strijp R	1960	moderne tijd	overige	641	
211391	159260	381110	opgraving	Gagelbosch	1968	moderne tijd	nederzetting	642	
211392	159700	383600	losse vondst	Strijp	1696	moderne tijd	overige	643	
211393	159730	381350	opgraving	Hoogstraat 421	2008	moderne tijd	nederzetting	644	
211394	159800	389260	opgraving	Castilielaan	2011	moderne tijd	nederzetting	645	2319932100

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211395	159800	383600	opgraving	Strijp	2001	moderne tijd	nederzetting	646	
211396	160030	381540	losse vondst	Hoogstraat 351	1966	moderne tijd	overige	647	
211397	160460	381600	opgraving	Hoogstraat 340-346	1992	moderne tijd	nederzetting	649	
211398	160120	381620	losse vondst	Gestel	1990	moderne tijd	nederzetting	650	
211399	160300	382780	losse vondst	Belastingkantoor	2012	moderne tijd	overige	651	
211400	160400	379600	opgraving	Laarstraat	2004	moderne tijd	nederzetting	652	
211401	160400	381800	losse vondst	Gestel	1931	moderne tijd	overige	653	
211402	160400	382000	opgraving	Hoogstraat-Boutenslaan	1991	moderne tijd	overige	654	
211403	160520	382370	opgraving	Hoogstraat 165	2008	moderne tijd	overige	655	
211404	160550	385680	losse vondst	Woensel-Slotje	1956	moderne tijd	overige	656	
211405	160590	384880	opgraving	Kronehoef	2006	moderne tijd	nederzetting	657	
211406	160600	380840	losse vondst	Gestel	2000	moderne tijd	overige	658	
211407	160600	385220	losse vondst	Frankrijkstraat-Hooghuis	1900	moderne tijd	overige	659	
211408	160660	382500	opgraving	Hoogstraat 122	2011	moderne tijd	overige	660	2327043100
211409	160700	382560	losse vondst	Hoogstraat 128	2007	moderne tijd	overige	661	
211410	160700	389110	losse vondst	Aanscot	1998	moderne tijd	nederzetting	662	
211411	160750	381020	losse vondst	Gennep	2006	moderne tijd	overige	663	
211412	160800	382680	losse vondst	Hoogstraat 112a	1980	moderne tijd	nederzetting	664	
211413	160850	381200	losse vondst	Gennep	1995	moderne tijd	overige	665	
211414	160860	382750	opgraving	Hoogstraat/Lambertusstraat	2009	moderne tijd	nederzetting	666	
211415	160860	389530	opgraving	Blixembosch noordoost	2010	moderne tijd	nederzetting	667	
211416	160920	381500	losse vondst	Genneperweg	2010	moderne tijd	nederzetting	669	
	160890	381470	losse vondst	Genneperweg	2010	moderne tijd	nederzetting	669	2315663100
211417	160040	381490	losse vondst	Gennep	2010	moderne tijd	overige	672	
211418	161050	381250	losse vondst	Genneper Hoeve	2001	moderne tijd	nederzetting	673	
211419	161050	389300	losse vondst	Aanscot	1998	moderne tijd	overige	674	
211420	161080	383080	opgraving	Heilige Geeststraat	1994	moderne tijd	overige	675	
211421	161090	381250	opgraving	Gennep	1999	moderne tijd	overige	676	

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211422	161100	383400	losse vondst	Emmasingel	1996	moderne tijd	overige	677	
211423	161100	383420	losse vondst	Emmasingel	1992	moderne tijd	overige	678	
211424	161140	383170	opgraving	Kleine Berg 11	2012	moderne tijd	overige	679	2356325100
211425	161140	383220	losse vondst	Keizersgracht	1881	moderne tijd	overige	680	
211426	161150	382100	losse vondst	Dommelpantsoen	2012	moderne tijd	overige	681	
211427	161150	382170	opgraving	Grote Berg 54	1995	moderne tijd	nederzetting	682	
211428	161150	389420	opgraving	Blixembosch noordoost	2009	moderne tijd	overige	683	
211429	161160	383260	opgraving	Vrijstraat 50	1988	moderne tijd	overige	684	
211430	161170	383300	opgraving	Vrijstraat 28	2009	moderne tijd	nederzetting	685	
211431	161280	383420	opgraving	Emmasingel (Blob)	2001	moderne tijd	overige	686	
211432	161200	383320	opgraving	Vijksteeg	2003	moderne tijd	nederzetting	687	
211433	161200	386400	opgraving	Beekstraat	1993	moderne tijd	nederzetting	688	
211434	161200	381430	opgraving	HOME	2004	moderne tijd	overige	689	
211435	161220	383920	opgraving	Grote Berg	1992	moderne tijd	overige	690	
211436	161250	383300	opgraving	Rembrandt	2009	moderne tijd	nederzetting	691	
211437	161250	383600	opgraving	Woenselse Poort	2006	moderne tijd	overige	692	
211438	161280	383050	opgraving	Grote Berg/Bergstraat	1988	moderne tijd	overige	693	
211439	161300	383000	opgraving	Wal 2	2011	moderne tijd	nederzetting	694	2332413100
211440	161300	383270	losse vondst	Rechtestraat	1865	moderne tijd	grafveld	695	
211441	161300	383290	losse vondst	Rechtestraat 27a	1987	moderne tijd	nederzetting	696	
211442	161020	383040	losse vondst	Wal	1968	moderne tijd	overige	697	
211443	161320	383280	losse vondst	Rechtestraat	1968	moderne tijd	overige	698	
211444	161340	383290	losse vondst	Rechtestraat	1921	moderne tijd	overige	699	
211445	161350	383350	opgraving	Markt	1989	moderne tijd	nederzetting	700	
211446	161350	383550	opgraving	Bubble	2012	moderne tijd	overige	701	
211447	161370	382200	losse vondst	Jonckbloetlaan	2012	moderne tijd	overige	702	2336837100
211448	161380	382940	losse vondst	Katholiek Leven	1930	moderne tijd	overige	703	
211449	161380	382950	losse vondst	Wal	1988	moderne tijd	overige	704	
211450	161400	383330	losse vondst	Poort van Kleef	1990	moderne tijd	overige	705	
211451	161420	383110	losse vondst	Kerkstraat	1989	moderne tijd	overige	706	

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211452	161430	383120	opgraving	Catharinakerk	2002	moderne tijd	grafveld	707	
211453	161450	383140	opgraving	Catharinaplein	2001	moderne tijd	nederzetting	708	
211454	161450	383650	losse vondst	Stationsplein	1890	moderne tijd	overige	709	
211455	161470	383300	opgraving	Heuvelterrein	1989	moderne tijd	nederzetting	710	
211456	161500	382900	opgraving	Stadhuisplein	1995	moderne tijd	nederzetting	711	
211457	161520	383110	opgraving	Smalle Haven 12	1994	moderne tijd	nederzetting	712	
211458	161540	385100	opgraving	Oude Toren	2003	moderne tijd	grafveld	713	
211459	161560	383600	opgraving	Kasteel van Eindhoven	1985	moderne tijd	nederzetting	714	
211460	161580	384740	losse vondst	Broekseweg	1926	moderne tijd	nederzetting	715	
211461	161600	381920	losse vondst	Stadswandelpark	2009	moderne tijd	overige	716	
211462	161800	383020	opgraving	Stratumseind 44	1986	moderne tijd	nederzetting	717	
211463	161620	383120	opgraving	Smalle Haven-terrein	1999	moderne tijd	nederzetting	718	
211464	161690	382900	opgraving	Dommeltuinen	2002	moderne tijd	nederzetting	719	
211465	161700	383020	losse vondst	Oude Stadsgracht/Dela	1989	moderne tijd	nederzetting	720	
211466	161700	384500	opgraving	Woenselse Watermolen	1955	moderne tijd	overige	721	
211467	161710	382900	losse vondst	Stratumseind	1953	moderne tijd	overige	722	3125128100
211468	161720	383180	losse vondst	Mignot en De Block	1988	moderne tijd	overige	723	
211469	161750	384500	losse vondst	Brugstraat	2012	moderne tijd	nederzetting	724	
211470	161770	383070	losse vondst	Mignot en De Block	1988	moderne tijd	overige	725	
211471	161780	382840	losse vondst	Geldropseweg 4	2009	moderne tijd	nederzetting	726	
211472	161790	383490	opgraving	Ten Hage/Marienhage	2007	moderne tijd	nederzetting	727	
211473	161800	383460	losse vondst	Sing Sing	1988	moderne tijd	nederzetting	728	
211474	161900	382900	opgraving	Stratumse watermolen	1955	moderne tijd	overige	729	
211475	162040	382300	opgraving	Gasthuisstraat	1993	moderne tijd	overige	730	
211476	162070	382170	losse vondst	Heezerweg 64	1977	moderne tijd	nederzetting	731	
211477	162100	382400	opgraving	Joriskerk	2004	moderne tijd	grafveld	732	
211478	162130	382410	losse vondst	Joriskerk	1886	moderne tijd	overige	733	
211479	162200	379840	losse vondst	Engelse Tuin	1938	moderne tijd	overige	734	
211480	162650	389230	losse vondst	Bokt	1988	moderne tijd	overige	735	
211481	162800	385530	losse vondst	Coudenhove	1935	moderne tijd	nederzetting	736	

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211482	163080	387220	opgraving	Kosmoslaan	2008	moderne tijd	overige	737	
211483	163150	388450	opgraving	Heesterakkers	1970	moderne tijd	overige	738	
211484	163170	383540	opgraving	Klein Tongelre	2009	moderne tijd	overige	739	
211485	163290	386350	losse vondst	Eckart	1975	moderne tijd	overige	740	
211486	163300	383500	losse vondst	Klein Tongelre	1879	moderne tijd	overige	741	
211487	163360	382270	opgraving	Kosmoslaan	2012	moderne tijd	overige	742	
211488	163720	384400	opgraving	Wasven-'t Hof	2002	moderne tijd	overige	746	
211489	164000	381800	opgraving	Putten	2003	moderne tijd	nederzetting	750	
211490	164080	384480	losse vondst	Tongelre	2005	moderne tijd	overige	751	
211491	164100	384320	opgraving	t Hofke 149-153	2011	moderne tijd	nederzetting	752	2333701100
211492	164200	384400	opgraving	t Hofke	1993	moderne tijd	nederzetting	755	
211493	164340	380710	losse vondst	Gijzenrooi	2009	moderne tijd	overige	756	
211494	164340	385730	losse vondst	Kleine Dommel	1996	moderne tijd	overige	757	
211495	164560	381570	opgraving	Rielsedijk 21	1992	moderne tijd	nederzetting	758	
211496	164460	384980	opgraving	Loovelden	2010	moderne tijd	overige	760	
Vanaf hier staan de vindplaatsen niet meer op periode gesorteerd (bron volledig Archis3).									
211497	165000	383380	losse vondst	Urkhovenseweg	2012	Romeinse tijd	overige	761	
211498	161910	388500	losse vondst	Esperheide	2013	moderne tijd	overige	762	
211499	154500	386020	losse vondst	Eindhoven Airport	1970	midden steentijd	nederzetting	763	
211500	154500	386020	losse vondst	Eindhoven Airport	1970	nieuwe steentijd	overige	764	
211501	154500	386020	losse vondst	Eindhoven Airport	1970	ijzertijd	overige	765	
211502	154750	385750	losse vondst	Eindhoven Airport	1970	nieuwe steentijd	overige	766	
211503	155050	385950	losse vondst	Eindhoven Airport	1970	midden steentijd	nederzetting	767	
211504	155050	385950	losse vondst	Eindhoven Airport	1970	nieuwe steentijd	overige	768	
211505	155050	385950	losse vondst	Eindhoven Airport	1970	ijzertijd	overige	769	
211506	155950	384650	losse vondst	Tarfsven	1935	ijzertijd	grafveld	770	
211507	160680	381010	losse vondst	Gennepark	2012	Romeinse tijd	overige	771	2336837100
211508	160960	381900	losse vondst	Boutenslaan	2012	moderne tijd	overige	772	2336837100
211509	163420	387570	opgraving	Herrewiel	2012	moderne tijd	overige	773	2336894100
211510	163870	389400	losse vondst	Nederwetten-Dommel	2012	ijzertijd	overige	774	2336894100

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
211511	163870	389400	losse vondst	Nederwetten-Dommel	2012	Romeinse tijd	overige	775	2336894100
211512	163870	389400	losse vondst	Nederwetten-Dommel	2012	moderne tijd	overige	776	2336894100
211513	159800	389260	opgraving	Castilielaan	2011	ijzertijd	nederzetting		2319932100
211514	159800	389260	opgraving	Castilielaan	2011	Romeinse tijd	nederzetting		2319932100
211515	1633790	3873480	opgraving	Dommel - Citrushof	2012	moderne tijd	Infrastructuur		2365908100
211516	165556	383928	opgraving	Dommel	2014	late middeleeuwen	nederzetting		2456296100
211517	161601	384950	opgraving	Oud Woensel	2014	moderne tijd	overige		2442233100
211518	161231	383349	opgraving	Vrijstraat 12 - 14	2014	late middeleeuwen	nederzetting		2451151100
211519	165500	384000	losse vondst	Collse Watermolen	2015	late middeleeuwen	watermolen		3992712100
211520	161065	383116	opgraving	Heilige Geeststraat - Spijndhof	2015	moderne tijd	nederzetting		2476595100
211521	159674	388617	opgraving	Aanscotse Beemden	2016	moderne tijd	overige		3999039100
211522	160608	382288	opgraving	Hoogstraat 185	2016	moderne tijd	overige		4024925100
211523	161165	383050	opgraving	Luciferterrein	2016	moderne tijd	akker / tuin		3999800100
211524	162035	382164	opgraving	Pastoor Sickingstraat	2016	late middeleeuwen	nederzetting		4006319100
211525	162035	382164	opgraving	Pastoor Sickingstraat	2016	late middeleeuwen	overige		4006319100
211526	162035	382164	opgraving	Pastoor Sickingstraat	2016	moderne tijd	overige		4006319100
211527	162035	382164	opgraving	Pastoor Sickingstraat	2016	moderne tijd	infrastructuur		4006319100
511528	162035	382164	opgraving	Pastoor Sickingstraat	2016	moderne tijd	nederzetting		4006319100
511529	161283	383071	opgraving	Bergstraat 40	2017	moderne tijd	overige		4576106100
511530	153903	383478	boring	Vliegbasis Eindhoven - De Molshoop	2017	brons tijd	grafheuvel		4550891100
511531	161272	383502	opgraving	Volderhof	2017	late middeleeuwen	overige		4546274100
511532	161274	383525	opgraving	Volderhof	2017	moderne tijd	overige		4546274100
511533	161879	381970	opgraving	Aalsterweg 52	2018	moderne tijd	overige		4640760100
511534	159667	383623	opgraving	Doelenstraat 28	2018	moderne tijd	overige		4595911100
511535	160378	383389	opgraving	Langdonkenstraat	2018	moderne tijd	nederzetting		4646496100
511536	161796	383218	opgraving	Marienhage	2018	late middeleeuwen	kerk		4582765100
511537	161796	383218	opgraving	Marienhage	2018	moderne tijd	kerk		4582765100
511538	161796	383218	opgraving	Marienhage	2018	moderne tijd	infrastructuur		4582765100

uniek id	x coord.	y coord.	context	naam vindplaats	jaar	periode	type vindplaats	bron cat.nr.	Zaakidentificatie nr. Archis
511539	161796	383218	opgraving	Marienhage	2018	moderne tijd	overige		4582765100

Bijlage 3 Overzicht van archeologische onderzoeken 2008-2019¹²⁰

Zaak ID	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	verwerving	uitvoerder	Vrijgave?	omschrijving	auteur	titel	reeks	volgnr	jaar
21868 00100	Eindhoven	Hoogstraat 421	2008	opgraving	Gemeente Eindhoven	Deels vrijgegeven	Complextype: nederzetting - Datering: late middeleeuwen en nieuwe tijd - versen:	Louvenberg, C.	Archeologisch onderzoek Eindhoven - Hoogstraat 421 : opgraving langs een middeleeuwse weg tussen Gestel en Eindhoven	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	43	0
21868 25100	Eindhoven	Gagelbosch	2008	opgraving	Gemeente Eindhoven	Deels vrijgegeven	Complextype: nederzetting, kasteelterrein - Datering: vroege en late middeleeuwen (nederzetting) en nieuwe tijd (nederzetting en kasteelterrein)	Sem Peters. Met bijdragen van Nico Arts, Sjoerd van Dalen, Henk van Haaster en Theo de Jong.	Het kasteel Gagelbosch te Eindhoven. Archeologisch onderzoek van een omgrachte middeleeuwse woning in Gestel.	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	58	2011
22126 63100	Eindhoven	Kosmoslaan	2008	opgraving	Gemeente Eindhoven	Vrijgegeven	Complextype: vroege prehistorie: mogelijk losse vondsten, evt. resten van een nederzetting (kampje)	Beumer,S,Jong,T. de, Linden,M. van der & M .Teeuwisse	Archeologisch onderzoek Kosmoslaan, gemeente Eindhoven. Een veenpakket uit de vroege prehistorie	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	45	0
22145 26100	Eindhoven	Europalaan 150	2008	opgraving	Gemeente Eindhoven	Deels vrijgegeven	Reden van het onderzoek is het vergroten van een kantoorruimte achter een monumentale villa door de bouw van een halfondergrondse ruimte. - Deze halfondergrondse ruimte zal in een gemeentelijk archeologisch waardengebied worden aangelegd.	Vroomans, J-M	Archeologisch onderzoek Eindhoven-Europalaan 150 De periferie van een erf uit de late middeleeuwen	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	rapport 31	0
22233 14100	Eindhoven	Hoogstraat 165	2008	opgraving	Gemeente Eindhoven	Niet vrijgegeven	In het plangebied wordt archeologisch onderzoek uitgevoerd vanwege de geplande bouw van een nieuwe (afzink)kelder. Archeologisch onderzoek is noodzakelijk vanwege de ligging in een attentiegebied op de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Eindhoven	Vroomans, J-M	Archeologisch onderzoek Eindhoven - Hoogstraat 165. Een leeg erf langs een middeleeuwse weg?	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	Rapport 41	0
21821 18100	Eindhoven		2008	begeleiding	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Niet vrijgegeven						0
21864 03100	Eindhoven	Ten Hage, Marienhage	2008	opgraving	Gemeente Eindhoven	Deels vrijgegeven	Complextype: mottekasteel, klooster - Datering: volle en late middeleeuwen en nieuwe tijd					0
21923 49100	Eindhoven	Mimosaplein	2008	booronderzoek	BILAN	Niet vrijgegeven		Loo-Goewaerts, S. van der.	Eindhoven (NB), Mimosaplein 2. Archeologisch bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase).	BILAN-rapport 2008/67		0
22323 21100	Eindhoven	Eindhoven, Hoogstraat	2009	opgraving	BILAN	Deels vrijgegeven		Kooi,M.	Eindhoven, Hoogstraat - Lambertusstraat. Archeologische begeleiding en Definitief Archeologisch Onderzoek. Baac-Bilanrapport 2012/B1640		2012/B1 640	0
22438 81100	Eindhoven	Rachelsmolen	2009	bureauonderzoek	BILAN	Niet vrijgegeven		Boer, E. de	Eindhoven (NB), Rachelsmolen. Archeologisch bureauonderzoek	BAAC-rapport	B1668	2011
22483 11100	Eindhoven	Jeroen Boschlaan 1	2009	proefsleuven	Gemeente Eindhoven	Niet vrijgegeven	In het kader van restauratiewerkzaamheden zullen in en rondom de boerderij werkzaamheden in de bodem gaan plaatsvinden (o.a. nieuwe funderingen, aanleg kabels en leidingen).	Vroomans, J-M	Archeologisch onderzoek Eindhoven - Jeroen Boschlaan 1. Een laatmiddeleeuwse boerderij in Klein Tongelre	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	Rapport 48	0

¹²⁰ Voor een overzicht van archeologische onderzoeken tot en met 2012 verwijzen we naar bijlage 6 van Arts 2020.

Zaak ID	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	verwerving	uitvoerder	Vrijgave?	omschrijving	auteur	titel	reeks	volgnr	jaar
22526 61100	Eindhoven	Vrijstraat 28	2009	opgraving	Gemeente Eindhoven	Deels vrijgegeven		Liesbet Van den Bruel	Archeologisch onderzoek Eindhoven-Vrijstraat 28. Archeologische resten onder het monumentale pand 'Het Schipke': sporen van bewoning uit de middeleeuw	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	75	2012
22580 64100	Eindhoven		2009	proefsleuven	Gemeente Eindhoven	Niet vrijgegeven	In het plangebied (blixembosch Noordoost) wordt een nieuw bestemmingsplan ontwikkeld. Hiervoor dient, wegens de ligging in een gebied met hoge verwachting, archeologisch onderzoek worden uitgevoerd.	Vroomans, J-M	Archeologisch onderzoek Eindhoven Blixembosch-Noordoost. Een omgreppeld terrein uit de IJZL en leemkuilen uit de NT. Proefsleuvenonderzoek fase 1	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	Rapport 53	0
22668 29100	Eindhoven	Rembrandt	2009	opgraving	Gemeente Eindhoven	Deels vrijgegeven	Complextype: nederzetting - Datering: middeleeuwen en nieuwe tijd - Diversen: sloop oude bebouwing en nieuwbouw. Er wordt archeologievriendelijk gebouwd.	Arts, N.	Archeologisch onderzoek Eindhoven op het Rembrandt-terrein aan de Vrijstraat			0
22740 61100	Eindhoven	Wal 2-2c	2010	booronderzoek	Archeopro	Niet vrijgegeven		R.Exaltus, J.Orbons	Wal, Eindhoven	ArcheoPro-rapport	1002	2010
22757 39100	Eindhoven	Leenderheid e, Stratum	2010	booronderzoek	BAAC BV	Niet vrijgegeven		Bergman, W.	Leenderheid te Stratum gemeente Eindhoven	Rapport	V-10.0039	2010
22785 09100	Eindhoven	Servaasplein	2010	booronderzoek	Becker & Vd Graaf	Niet vrijgegeven		N. Groot, S. Moerman	Archeologisch bureauonderzoek en IVO verkennende fase: Servaasplein, Eindhoven, gemeente Eindhoven	Becker en Van de Graaf-rapport	905	2010
22831 17100	Eindhoven	Blixembosch Noordoost	2010	opgraving	Gemeente Eindhoven	Deels vrijgegeven	N.a.v. eerder uitgevoerd proefsleuven onderzoek is door de bevoegde overheid besloten dat het gebied dient te worden opgegraven.	Jeanne-Marie vroomans met bijdragen van Sanne Beumer (vondsten), Henk van Haaster en K. Hanninen (archeobotanisch onderzoek)	Archeologisch onderzoek Blixembosch - Noordoost, gemeente Eindhoven. Vondsten uit de middensteentijd en nederzettingen uit de bronstijd, late ijzertijd, volle middeleeuwen en nieuwe tijd aan de rand van Eindhoven.	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	72	2013
22907 97100	Eindhoven	Aalsterweg - Lidl	2010	booronderzoek	Gemeente Eindhoven	Vrijgegeven	In het plangebied zal het maaiveld herbestaat worden. Wegens de ligging in een gebied met een archeologische verwachting dient eerst archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden.	Jeanne-Marie Vroomans	Archeologisch onderzoek Eindhoven, Aalsterweg-Lidl. Inventariserend onderzoek door middel van boringen, verkennende fase.	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	57	2011
22918 00100	Eindhoven	Maria van Bourgondi ½laan	2010	bureauonderzoek	IDDS Archeologie B.V.	Niet vrijgegeven		Groot, N.C.F./S.Moerman	Maria van Bourgondi ½laan, Eindhoven, gemeente Eindhoven. Archeologisch bureauonderzoek	Becker en Van de Graaf-rapport	986	2010
22964 50100	Eindhoven	Eckart, kleine brink	2010	opgraving	BAAC BV	Vrijgegeven		Glind van de,M.	Eindhoven Eckartdal, kleine brink. Definitief onderzoek	BAAC-rapport	A-10.0241	0
22979 41100	Eindhoven	Wolvendijk	2010	proefsleuven	Gemeente Eindhoven	Niet vrijgegeven	Wegens de ontwikkeling van het plangebied naar een natuurgebied en de ligging in een archeologisch attentiegebied van de gemeente Eindhoven dient vooraf archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd.	Kristel de vos	Archeologisch onderzoek Eindhoven-Loovelden. Inventariserend Veldonderzoek door middel van boringen (gebied 2 en 3) en proefsleuven (gebied 1, 2 en 3)	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	63	2010
23052 13100	Eindhoven	Orpheuslaan	2010	booronderzoek	Gemeente Eindhoven	Niet vrijgegeven	Booronderzoek nav aanleg fietspad. Het onderzoeksgebied bevindt zich in het beekdal van de Dommel. In de directe omgeving zijn eerder Romeinse muntvondsten en paleo-ecologische resten aangetroffen.	Kristel de Vos	Archeologisch onderzoek Eindhoven-Orpheuslaan. Inventariserend veldonderzoek door middel van boringen, verkennende fase.	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	66	2011

Zaak ID	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	verwerving	uitvoerder	Vrijgave?	omschrijving	auteur	titel	reeks	volgnr	jaar
23079 44100	Eindho ven	Stratumseind - Dommel	2010	bureauonderzoek	Synthegra BV	Niet vrijgegeven		R. Nillesen en J.H.F. Leuvering	Bureauonderzoek, Dommelhotel te Eindhoven	Synthegra rapport	S100310	2014
23156 63100	Eindho ven	Gennepeweg	2010	begeleiding	Gemeente Eindhoven	Deels vrijgegeven	Archeologische waarneming bij milieusanering, Gennepeweg nr. 169 en 171 te Eindhoven. Slechts plaatselijk wordt gegraven tot op het natuurlijke dekzand (aanleg bouwput voor nieuwbouw). Het uitgraven van de bouwput zal eveneens archeologisch begeleid worden.	Vos de, K.	Archeologisch onderzoek Eindhoven Gennepeweg169-171. Een boerenerf uit de negentiende en twintigste eeuw. IVO-begeleiding	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	EH-GE-10	0
23067 20100	Eindho ven	Ekkerswijer-Ekkersrijt	2010	bureauonderzoek	Vestigia BV	Niet vrijgegeven						0
23199 32100	Eindho ven	Castilielaan	2011	proefsleuven	Gemeente Eindhoven	Niet vrijgegeven	Er worden structuren en sporen uit de ijzertijd, Romeinse tijd en de late middeleeuwen verwacht.	Bruel L. Van den	Archeologisch onderzoek Eindhoven-Castilielaan-zuidwest.Nederzettingssporen uit de prehistorie en late middeleeuwen en overblijfselen v/h historische	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	71	0
23202 55100	Eindho ven	Dommeldal Sterrenlaan	2011	booronderzoek	Gemeente Eindhoven	Niet vrijgegeven	Het betreft een archeologisch booronderzoek om de bodemkundige intactheid van de ondergrond te bepalen. Het zou namelijk kunnen dat de archeologische ondergrond verstoord is geraakt bij de aanleg van de Sterrenlaan.	Kristel de Vos	Archeologisch onderzoek Eindhoven-Sterrenlaan. Inventariserend veldonderzoek door middel van boringen, verkennende fase.	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	69	2011
23239 33100	Eindho ven	Gasthuisstraat	2011	begeleiding	Gemeente Eindhoven	Deels vrijgegeven		Beumer, S.	Eindhoven Heezerweg. Archeologische begeleiding van een rioolaanleg bij een middeleeuws kerkterrein	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	Rapport 74	0
23270 43100	Eindho ven	Hoogstraat 122	2011	opgraving	SOB Research	Deels vrijgegeven		Benerink, G. M. H.	Archeologische Opgraving Hoogstraat 122, Eindhoven, Gemeente Eindhoven	SOB Research-rapport	1856-1104	0
23324 13100	Eindho ven	Wal 2	2011	opgraving	Gemeente Eindhoven	Deels vrijgegeven	Op basis van de resultaten van het voorafgaande bureauonderzoek en het inventariserend veldonderzoek d.m.v. grondboringen, is geconstateerd dat in de ondergrond van een deel van het plangebied archeologische intacte resten aanwezig kunnen zijn.	Vos, K. de	Opgraving Eindhoven, Wal 2. Bewoningssporen uit de nieuwe tijd onder de inrit van het voormalige gebouw van het Eindhovens Dagblad	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	76	0
23337 01100	Eindho ven	Eindhoven 't Hofke 149-153 (plangebied B)	2011	opgraving	ADC ArcheoProject en	Deels vrijgegeven	Sloop van bestaande panden wordt eerst archeologisch begeleid. Daarnaast zal het gebied opgegraven worden met 3 putten.	Weekers-Hendriks, B.A.T.M.	?t Hofke 149-153 in Tongelre (gemeente Eindhoven). Een archeologische begeleiding en opgraving.	ADC-rapport	3187	2012
23373 30100	Eindho ven	Blixembosch Noordoost fase 2	2011	opgraving	Gemeente Eindhoven	Deels vrijgegeven	Dit onderzoek maakt deel uit van onderzoek in het plangebied Eindhoven -Blixembosch (OM-nummer 36996). Het onderzoek zal in twee fasen worden uitgevoerd omdat het gehele plangebied niet tegelijkertijd beschikbaar is voor het onderzoek.	Martijn Bink en Mara Westdorp	Een nederzetting uit de Bronstijd en de Late Middeleeuwen te Eindhoven-Blixembosch. Opgravingen onder de Randweg Eindhoven.	Zuidnederlandse Archeologische Rapporten	63	2016
23487 44100	Eindho ven	Sliffert Noord-Brabantlaan	2011	opgraving	Gemeente Eindhoven	Deels vrijgegeven	Het onderzoek vindt plaats op een braakliggend terrein op de hoek van de Noord-Brabantlaan en de Sliffertsestraat te Eindhoven. Hier zal in 2012 een parkeerterrein (transferium trade forum) worden gerealiseerd.	Nico Arts, Liesbet Van den Bruel en Kristel de Vos met bijdragen van Francois van den Dries en Jeroen wijnen	Mesolithische vondsten, een nederzetting uit de Romeinse tijd en middeleeuwse meilers en greppels bij Sliffert (Noord-Brabantlaan), gemeente Eindhoven	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	85	2017
23426 44100	Eindho ven	Stratumse Heide	2011	bureauonderzoek	BAAC BV	Niet vrijgegeven						0

Zaak ID	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	verwerving	uitvoerder	Vrijgave?	omschrijving	auteur	titel	reeks	volgnr	jaar
23504 44100	Eindho ven	Stratumse Heide	2011	bureauonderz oek	BAAC BV	Niet vrijgegeven						0
23504 52100	Eindho ven	Stratumse Heide	2011	bureauonderz oek	BAAC BV	Niet vrijgegeven						0
20790 13100	Tongel re	het Hof	2011	verwervingswi jze niet te bepalen	Gemeente Eindhoven	Niet vrijgegeven						0
23563 25100	Eindho ven	Kleine Berg 11	2012	opgraving	Gemeente Eindhoven	Vrijgegeven	Verwachting complextype en datering: bewoningssporen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd - Diversen: - Plangebied Kleine Berg 11 valt binnen het archeologisch gebied "Stadskern Eindhoven	Bruel, L. Van den	Archeologisch onderzoek Eindhoven-Kleine Berg 11. De opgraving. Stadsafval op het achterterrein van een monumentaal pand.	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	59	0
23659 08100	Eindho ven	Dommel	2012	opgraving	ADC ArcheoProject en	Vrijgegeven	Deze opgraving volgt uit een begeleiding die door RAAP uitgevoerd is (onderzoeksmeldingsnummer 47785). Het gaat om locatie Citrushof (deelgebied 6)	Veken, B. van der	Eindhoven, locatie De Dommel, deelgebied 6, deel 'Oude Gracht'. Een archeologische opgraving.	ADC-rapport	3217	0
23716 75100	Eindho ven	Kleine Blob	2012	opgraving	BAAC BV	Vrijgegeven		Mark, R. van der	Eindhoven - Bubble (Kleine Blob)	BAAC-rapport	A- 12.0221	2013
23797 02100	Eindho ven	genneperwe g	2012	proefsleuven	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Deels vrijgegeven		Hensen, G.	Plangebied hoogspanningsstation Eindhoven Zuid, gemeente Eindhoven			0
24002 42100	Eindho ven	Cornelis Krusemanstr aat	2013	proefsleuven	Aeres Milieu	Vrijgegeven	In verband met de voorgenomen bouw van enkele studentenwoningen vind ter plaatse een archeologisch onderzoek plaats.	N.J.W. van der Feest	Archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven Cornelis Krusemanstraat te Eindhoven	Rapport	12407	2012
24013 52100	Eindho ven	Loeffstraat Lievendael	2013	booronderzoe k	Gemeente Eindhoven	Niet vrijgegeven	Aanleiding: geplande bouw supermarkt - Verwachting: omgrachte woonplaats - Periode: vanaf 15e eeuw	Arts, N.	Archeologisch onderzoek Eindhoven-Lievendael. Een omgrachte laatmiddeleeuwse hoeve te Strijp. Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend boorond	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond	84	2013
24020 57100	Eindho ven	Batadorp	2013	begeleiding	Archeodienst Gelderland BV	Niet vrijgegeven	Archeologische begeleiding van werkzaamheden in het kader van natuurcompensatie.					0
24266 99100	Eindho ven	Oude torenstraat	2013	bureauonderz oek	Econsultancy BV	Niet vrijgegeven						0
24422 33100	Eindho ven	Oude Torenstraat	2014	proefsleuven	Econsultancy BV	Vrijgegeven	Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn twee sporen aangetroffen die beiden gedateerd kunnen worden in de twintigste eeuw. Het betreft het restant van een bakstenen fundering van de uitbouw van de kerk en een kuil. Een groot deel van het terrein is verstoord.	Drs. T.H.L. Hos	Archeologisch Proefsleuvenonderzoek Oude Torenstraat te Eindhoven in de gemeente Eindhoven	Econsultancy- rapport	1310367 9	2014
24446 97100	Eindho ven	Boktse Beemden	2014	booronderzoe k	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Niet vrijgegeven		drs. N. Sprengers	Programma van Eisen Archeologische begeleiding Beekdalen Natte Natuurparel Dommeldal ÔÇô deelgebied Boktse Beemden Gemeente Eindhoven	RAAP-regiobrief	1357	2014
24494 43100	Eindho ven	Bergstraat 3- 5	2014	opgraving	ADC ArcheoProject en	Niet vrijgegeven		Williams, G.L.	Eindhoven Bergstraat 3-5 (Gemeente Eindhoven). Een Opgraving.	ADC-briefrapport	3714	2014

Zaak ID	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	verwerving	uitvoerder	Vrijgave?	omschrijving	auteur	titel	reeks	volgnr	jaar
24511 51100	Eindhoven	Vrijstraat 12 Eindhoven	2014	opgraving	BAAC BV	Vrijgegeven		Mark, R. van der	Eindhoven. Vrijstraat 12-14. Definitief Archeologisch Onderzoek	BAAC-rapport	A-14.0145	2017
24562 39100	Eindhoven	Dommel B 2.5	2014	begeleiding	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Vrijgegeven		drs. J. Vansweevelt & drs. M.P.J. Janssens	Inrichtingswerken in het dal van de Kleine Dommel te Nuenen en Eindhoven, gemeenten Nuenen en Eindhoven			0
24562 47100	Nuenen	Dommel C 1.1	2014	begeleiding	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Vrijgegeven		drs. J. Vansweevelt & drs. M.P.J. Janssens	Inrichtingswerken in het dal van de Kleine Dommel te Nuenen en Eindhoven, gemeenten Nuenen en Eindhoven			0
24562 71100	Eindhoven	Dommel C 3.1	2014	begeleiding	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Vrijgegeven		drs. J. Vansweevelt & drs. M.P.J. Janssens	Inrichtingswerken in het dal van de Kleine Dommel te Nuenen en Eindhoven, gemeenten Nuenen en Eindhoven			0
24562 96100	Eindhoven	Dommel D 1 + 2 + 3.1	2014	begeleiding	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Vrijgegeven		Vansweevelt, J. & M.P.J. Janssens	Inrichtingswerken in het dal van de Kleine Dommel te Nuenen en Eindhoven, gemeenten Nuenen en Eindhoven			0
24590 66100	Eindhoven	Tue Plot Vestide	2014	opgraving	Sweco	Vrijgegeven	Definitieve opgraving.	J. de Kramer en F. Delporte	Archeologisch onderzoek plangebied Studentenhuisvesting TUE te Eindhoven	Grontmij Archeologische Rapporten	1524	2015
24671 25100	Eindhoven	Klotputten	2014	booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Niet vrijgegeven	zie vondstmeldingen 424781, 424782, 424783, 424787, 424826, 424827, 424828, 424863 & 424864 - Verkennend booronderzoek om vast te stellen hoe dik ophogingslaag is.	ir. G.R. Ellenkamp, M.H.P.M. Ruijters MA, drs. X.C.C. van Dijk, drs.ing. D.M.G. Keijers & drs. J.A.M. Roymans	Afgeplagd en afgezocht. Provincies Limburg en Noord-Brabant			0
24765 95100	Eindhoven	Heilige Geeststraat	2015	opgraving	BAAC BV	Vrijgegeven	Deze onderzoeksmelding is administratief aangemaakt ten behoeve van koppeling van data uit BoneInfo. De precieze onderzoekslocatie was niet in alle gevallen te achterhalen.	Cleijne, I.J.	Eindhoven. Heilige Geeststraat 49	BAAC-rapport	150.060	2015
39990 39100	Eindhoven	Aanschotse Beemden	2016	begeleiding	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Niet vrijgegeven		drs. J. Roymans	Plangebied Aanschotse Beemden, gemeente Eindhoven			0
39998 00100	Eindhoven	Opgraving Luciferterrein	2016	opgraving	Vestigia BV	Vrijgegeven		J.P. Flamman, A. Vissinga	Wat rest er van de luciferfabriek? Archeologische begeleiding van saneringswerkzaamheden en een definitieve opgraving aan de Kleine Berg te Eindhoven, gemeente Eindhoven	Vestigia-rapport	V1444	2017
40039 87100	Eindhoven	Volderhof te Eindhoven	2016	booronderzoek	Aeres Milieu	Niet vrijgegeven			Eerste bevindingen			0
40063 19100	Eindhoven	Pastoor Sickingstraat	2016	opgraving	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Vrijgegeven		drs. X.C.C. van Dijk	Spitten in Stratum			0
40225 27100	Eindhoven	Eindhoven - Kleine Berg 49-51	2016	opgraving	Vestigia BV	Vrijgegeven		J.P. Flamman, A. Vissinga	Wat rest er van de luciferfabriek? Archeologische begeleiding van saneringswerkzaamheden en een definitieve opgraving aan de Kleine	Vestigia-rapport	V1444	2017

Zaak ID	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	verwerving	uitvoerder	Vrijgave?	omschrijving	auteur	titel	reeks	volgnr	jaar
									Berg te Eindhoven, gemeente Eindhoven			
40249 25100	Eindhoven	Eindhoven-Hoogstraat 185	2016	proefsleuven	VUHbs archeologie	Vrijgegeven		Martijn Bink	Eindhoven-Hoogstraat 185 Archeologische begeleiding van saneringswerkzaamheden en Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven	Zuidnederlandse Archeologische Notities	444	2017
45508 91100	Veldhoven	Veldhoven - vliegveld - grafheuvel Molshoop	2016	booronderzoek	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	Niet vrijgegeven		L. Theunissen & J.W. de Kort	Onderzoek aan de Molshoop. Identificatie van een grafheuvel uit de midden-bronstijd op het terrein van de vliegbasis Eindhoven	RCE Beknopte Rapportage Archeologische Monumentenzorg	28	2017
46464 96100	Eindhoven	IVO-P Eindhoven, Langdonken straat	2016	proefsleuven	Transect	Niet vrijgegeven		M. van den Berg	Transect-rapport 2017: Archeologisch Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven. Eindhoven, Langdonkenstraat, Gemeente Eindhoven (NB)	Transect Rapport	2017	2019
40332 84100	Oirschot	BO Infra bereikbaarheid Eindhoven Noordwest	2017	bureauonderzoek	Antea Group Archeologie	Niet vrijgegeven		R.L. Fens, H.J.L.C. Koopmanschap en G. Sophie	Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen Infra bereikbaarheid Eindhoven Noordwest, gemeenten Oirschot en Best	Antea Group Archeologie-rapport	2017/11	2017
40387 11100	Eindhoven	Rachelsmolen	2017	booronderzoek	Transect	Niet vrijgegeven			Eerste bevindingen			0
45462 74100	Eindhoven	Volderhof	2017	proefsleuven	Aeres Milieu	Niet vrijgegeven			Eerste bevindingen			0
45619 31100	Eindhoven	Genneperhoeve	2017	booronderzoek	BAAC BV	Vrijgegeven			Eerste bevindingen			0
45662 40100	Eindhoven	BO Eindhoven, Langdonken straat	2017	bureauonderzoek	Transect	Niet vrijgegeven		J. Rap, M. Verboom-Jansen	Transect-rapport 1429: Een Archeologisch Bureauonderzoek. Eindhoven, Langdonkenstraat, Gemeente Eindhoven (NB).	Transect Rapport	1429	2018
45730 28100	Eindhoven	C&A, 18 Septemberplein te Eindhoven	2017	booronderzoek	Aeres Milieu	Niet vrijgegeven			Eerste bevindingen			0
45761 06100	Eindhoven	Wal 24a Bergstraat 40	2017	opgraving	BAAC BV	Niet vrijgegeven		M. Pieters	Eindhoven Bergstraat 40 Opgraving van een achterterrein	BAAC-rapport	A-17.0245	2018
45827 65100	Eindhoven	Marijnhage	2018	begeleiding	BAAC BV	Niet vrijgegeven		I. Cleijne	Eindhoven, Marienhage. Archeologisch onderzoek op een kloosterterrein	BAAC-rapport	A-18.0011	2019
45870 09100	Eindhoven	AB Eindhoven, Kleine Berg 79-81	2018	begeleiding	Transect	Niet vrijgegeven			Eerste bevindingen			0
45959 11100	Eindhoven	Doelenstraat 28	2018	begeleiding	Synthebra BV	Vrijgegeven			Eerste bevindingen			0

Zaak ID	plaats	toponiem	Jaartal uitvoering	verwerving	uitvoerder	Vrijgave?	omschrijving	auteur	titel	reeks	volgnr	jaar
4640760100	Eindhoven	Aalsterweg 52	2018	proefsleuven	Econsultancy BV	Vrijgegeven			Eerste bevindingen			0
4588768100	Eindhoven	Volderhof	2018	opgraving	Aeres Milieu	Niet vrijgegeven	Archeologisch onderzoek d.m.v. een opgraving aan de Volderhof te Eindhoven					0
4594615100	Eindhoven	DO Eindhoven, Vestdijk 22	2018	opgraving	Transect	Niet vrijgegeven						0
4607348100	Eindhoven	Archeologische opgraving Bilderdijklaan 4-6 te Eindhoven	2018	opgraving	Econsultancy BV	Vrijgegeven						0
4618989100	Eindhoven	Anthony Fokkerweg	2018	begeleiding	BAAC BV	Deels vrijgegeven						0
4636719100	Eindhoven	De Hoogherf / Philips de Goedelaan	2018	proefsleuven	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Niet vrijgegeven						0
4637901100	Eindhoven	Plangebied Vestdijk en Kanaalstraat, gemeente Eindhoven	2018	begeleiding	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Niet vrijgegeven						0
4670058100	Eindhoven	opgraving	2019	opgraving	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Vrijgegeven			Eerste bevindingen			0
4679074100	Eindhoven	Draaiboomstraat-Langdonken straat	2019	proefsleuven	BAAC BV	Niet vrijgegeven			Eerste bevindingen			0
4679171100	Eindhoven	Riel	2019	booronderzoek	RAAP Archeologisch Adviesbureau	Niet vrijgegeven	Verkennd booronderzoek twee poelen Gijzenrooische Zegge		Eerste bevindingen			0
4727682100	Eindhoven	Laagstraat ong.	2019	proefsleuven	Econsultancy BV	Vrijgegeven			Eerste bevindingen			0
4746011100	Eindhoven	Laagstraat, Eindhoven	2019	booronderzoek	Archeopro	Niet vrijgegeven			Eerste bevindingen			0
4679277100	Eindhoven	Demer	2019	begeleiding	Aeres Milieu	Niet vrijgegeven						0
4684800100	Eindhoven	Aalsterweg, Eindhoven	2019	proefsleuven	Archeopro	Vrijgegeven						0
4705982100	Eindhoven	Brabant Water	2019	bureauonderzoek	Archeologisch Onderzoek Leiden BV	Niet vrijgegeven						0
4709035100	Eindhoven	Stadhuisplein	2019	opgraving	BAAC BV	Deels vrijgegeven						0